

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-442

[Total No. of Pages : 4

[6439]-201

T.Y. B.Com.

351 : BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Q. No.1 and Q. No.6 are compulsory.*
- 2) *Solve any 3 (Three) questions from the remaining question No.2, 3, 4 and 5.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (Any 5)

[5]

- i) When the person to whom the proposal is sent gives free consent to the proposal, it is called _____.

(Acceptance, Rejection, Consideration)

- ii) While registering a partnership organization, the first step is to choose a name and _____ for the organization.

(Partner, Logo, Management method)

- iii) A basic condition in a contract of sale is called a _____.

(Secondary, Third, Principal)

- iv) Civil offences are tried in _____ courts.

(Criminal, Civil, High)

- v) A contract which fulfills all the conditions of law is said to be _____ contract.

(Voidable, Void, Legal)

- vi) A partnership firm is owned by _____ partners.

(Estoppel, All, Sub)

P.T.O.

B) Match the following :

[5]

'A' Group

'B' Group

i) Contract of donation	a) Partnership firm
ii) Limitation on transfer of shares	b) Exception to the rule of consideration
iii) Principle of buyer should be careful	c) Conciliation
iv) More than one conciliators	d) Article 16
v) Amicable dispute resolution	e) Joint conciliators

Q2) What is discharge of contract? Explain the various types of discharge of contract. **[15]**

Q3) Explain the rights and duties of partners by giving the definition of a partner. **[15]**

Q4) What is delivery of goods? Explain the types of delivery by stating the rules to delivery of goods. **[15]**

Q5) What is conciliation? Explain the conciliation proceeding. **[15]**

Q6) Write short notes. (Any 3) **[15]**

- a) General principles of contract
- b) Types of partners
- c) Rights of unpaid seller
- d) Provisions of Arbitration and Conciliation with amendment of 2021
- e) Types of goods

351 : BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2, 3, 4 आणि 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 5) [5]

i) ज्या व्यक्तीला प्रस्ताव पाठविला आहे; ती व्यक्ती जेव्हा प्रस्तावास मुक्त संमती देते, तेव्हा त्यास असे म्हणतात.

(स्वीकृती, अस्वीकृती, प्रतिफल)

ii) भागीदारी संस्थेचे नोंदणी करताना सर्वप्रथम संस्थेसाठी नाव व निवडणे आवश्यक आहे.

(भागीदार, बोधचिन्ह, व्यवस्थापन पद्धती)

iii) विक्री करारातील मूलभूत अटीला अट असे म्हणतात.

(दुय्यम, तृतीय, प्रमुख)

iv) दिवाणी स्वरूपाचे गुन्हे न्यायालयात चालवण्यात येतात.

(फौजदारी, दिवाणी, उच्च)

v) जो करार कायद्याच्या सर्व अटी पूर्ण करतो त्याला करार असे म्हणतात.

(वर्जनीय, व्यर्थ, कायदेशीर)

vi) भागीदारी संस्थेची मालकी ही भागीदारांची असते.

(तोतया, सर्व, उप)

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

‘अ’ गट

‘ब’ गट

i) देणगीचा करार	अ) भागीदारी संस्था
ii) भाग हस्तांतरावर मर्यादा	ब) प्रतिफल नियमाला अपवाद
iii) खरेदीदार सावधानतेचे तत्व	क) समझोता
iv) एकापेक्षा जास्त समझोता अधिकारी	ड) कलम 16
v) मैत्रीपूर्ण वाद सोडवणूक	इ) संयुक्त समझोता अधिकारी

प्रश्न 2) करार समाप्ती म्हणजे काय? करार समाप्तीच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 3) भागीदारीची व्याख्या सांगून भागीदारांचे हक्क आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 4) मालाची पाठवणी म्हणजे काय? माल पाठवण्याचे प्रकार सांगून त्याचे नियम स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 5) समझोता म्हणजे काय? समझोट्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 6) टिपा द्या. (कोणत्याही 3) [15]

- अ) कराराची मूलभूत तत्वे
- ब) भागीदारांचे प्रकार
- क) अदत्त विक्रेत्याचे हक्क
- ड) लवाद आणि सामंजस्य अधिनियम 2021 च्या तरतुदी
- इ) वस्तू/मालाचे प्रकार

SEAT No. :

--

[Total No. of Pages : 4

T.Y. B.Com.

353 A : Indian and Global Economic Development - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

[Max. Marks : 70

- 1) Question No.1 and 6 are compulsory.
- 2) Solve any three Questions from 2 to 5.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

- i) As compared to 1950-51, at present the share of agriculture sector in India's National income has _____.
 - a) Stable
 - b) Increased
 - c) Decreased
 - d) Zero
- ii) At present, the largest cultivated area in India is used for _____.
 - a) Sugarcane
 - b) Cotton
 - c) Food grains
 - d) Tea
- iii) Direct and indirect credit provided by the government to agriculture is _____ source of agriculture credit.
 - a) Non-Institutional
 - b) Private
 - c) Internal
 - d) Institutional
- iv) _____ is a feature of the New Industrial Policy of 1991.
 - a) Encouragement of foreign loans
 - b) Encouragement of domestic industries
 - c) Monopoly Control Act
 - d) Less importance to small scale industries
- v) After 1991, the importance of public sector in India has _____.
 - a) Increased
 - b) Decreased
 - c) Remained stable
 - d) Became more effective
- vi) Compared to 1950-51, the share of service sector in India's Gross National Product at present has _____.
 - a) Decreased
 - b) Increased
 - c) Remained stable
 - d) None of these

P.T.O.

B) Match the Pairs :

[5]

Group A

Group B

a) Make in India	i) Agreement between Farmers and Buyers
b) E-Commerce	ii) Scheme for Industrial Development
c) Contract Farming	iii) United Kingdom
d) Developing Economy	iv) Business to Costumer
e) Developed Economy	v) India

Q2) Define Service Sector. Explain the role of service sector in India. **[15]**

Q3) Define micro scale enterprises. Explain the role of micro, small and medium enterprises in India. **[15]**

Q4) Define agricultural marketing system. Mention the problems of Indian agricultural marketing system in detail. **[15]**

Q5) Compare Indian economy with world economies. **[15]**

Q6) Write short notes (any three) : **[15]**

- a) Developing economy
- b) Organic farming
- c) Progress of service sector in India
- d) Industrialization
- e) Progress of Indian agriculture

PD-927

[6439]-203

T.Y. B.Com.

BUSINESS ECONOMICS

353 A : Indian and Global Economic Development - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) प्रश्न पहिला आणि सहावा सक्तीचे आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]
- i) 1950-51 च्या तुलनेत सध्या भारताच्या राष्ट्रीय उत्पन्नातील शेती क्षेत्राचा हिस्सा
अ) स्थिर आहे ब) वाढला आहे
क) घटला आहे ड) शून्य आहे
- ii) सध्या भारतात सर्वात जास्त लागवडीखालील क्षेत्र साठी वापरले जाते.
अ) ऊस ब) कापूस
क) अन्नधान्ये ड) चहा
- iii) सरकारतर्फे शेतीसाठी केला जाणारा प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष वित्त पुरवठा म्हणजे
प्रकारचा वित्त पुरवठा असतो.
अ) बिगर संस्थात्मक ब) खासगी
क) अंतर्गत ड) संस्थात्मक
- iv) 1991 च्या नवीन औद्योगिक धोरणाचे हे एक वैशिष्ट्य आहे.
अ) परकीय कर्जाला प्रोत्साहन ब) देशी उद्योगांना प्रोत्साहन
क) मक्तेदारी नियंत्रण कायदा ड) लघु उद्योगांना कमी महत्त्व
- v) 1991 नंतर भारतातील सार्वजनिक क्षेत्राचे महत्त्व
अ) वाढले ब) कमी झाले
क) स्थिर राहिले ड) अधिक प्रभावी झाले
- vi) 1950-51 च्या तुलनेत सध्या भारताच्या स्थूल राष्ट्रीय उत्पादनातील सेवा क्षेत्राचा हिस्सा
अ) घटला आहे ब) वाढला आहे
क) स्थिर आहे ड) यापैकी नाही

ब) जोड्या लावा :

[5]

गट अ

गट ब

अ) मेक इन इंडिया

i) शेतकरी आणि खरेदीदार यांच्यातील करार

ब) ई-कॉमर्स

ii) औद्योगिक विकासासाठी योजना

क) करार शेती

iii) युनाईटेड किंगडम

ड) विकसनशील अर्थव्यवस्था

iv) व्यवसाय ते ग्राहक

इ) विकसित अर्थव्यवस्था

v) भारत

प्रश्न 2) सेवा क्षेत्राची व्याख्या द्या. भारतातील सेवा क्षेत्राची भूमिका स्पष्ट करा.

[15]

प्रश्न 3) सूक्ष्म उद्योगाची व्याख्या द्या. भारतातील सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 4) शेतमाल विक्री व्यवस्थेची व्याख्या द्या. भारतातील शेतमाल विक्री व्यवस्थेतील दोष सविस्तर नमूद करा. [15]

प्रश्न 5) भारतीय अर्थव्यवस्थेची जागतिक अर्थव्यवस्थांशी तुलना करा.

[15]

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

अ) विकसनशील अर्थव्यवस्था

ब) सेंट्रिय शेती

क) भारतातील सेवा क्षेत्राची प्रगती

ड) औद्योगिकीकरण

इ) भारतीय शेतीची प्रगती

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD-928

[Total No. of Pages : 4

[6439]-204

T.Y. B.Com.

ECONOMICS

353 B : International Economics - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.1 and Question No. 6 are compulsory.*
- 2) *Solve any Three Questions from Question No. 2 to Question No. 5.*
- 3) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any Five) :

[5]

- i) International Economics is a branch of _____.
 - a) Political Science
 - b) Economics
 - c) Psychology
 - d) Trade Science
- ii) International Economics Studies _____ of following.
 - a) Theorys of International Trade
 - b) About International Trade Policy
 - c) International Financial Institutions and Organization for Economic Co-operation
 - d) All of the above
- iii) Production life cycle theory presented by _____.
 - a) Adam Smith
 - b) Leontief
 - c) Vernon
 - d) Recardo
- iv) Effect of free trade is _____.
 - a) Increase in monopoly
 - b) Decreases in monopoly
 - c) Has no impact
 - d) Cant be determined
- v) Among the following it is considered as a means of protection
 - a) Tariffs
 - b) Toll
 - c) Ecoport
 - d) None of these
- vi) _____ is called dumping.
 - a) Expensive goods selling for low price
 - b) Increasing tariffs
 - c) Fixing Quota
 - d) Reducing tariffs

P.T.O.

B) Match the Pairs :

[5]

A Group

B Group

a) Inter Regional Trade	i) Unfavorable to developing countries
b) Theory of factor Endowment	ii) Recardo
c) Tariffs	iii) Heckcher ohlin
d) Theory of Comparative cost advantage	iv) Protection Tools
e) Terms of Trade	v) Domestic Trade

Q2) What is International Trade? Explain the role of International Trade in Economic Development. **[15]**

Q3) Explain the International Trade Theory of Factor endowment. **[15]**

Q4) Explain the Argument in Favour and Against of Free trade. **[15]**

Q5) What is Terms of Trade? Explain the types of Terms of Trade. **[15]**

Q6) Write short notes (any Three) : **[15]**

- a) Importance of International Economics
- b) Leontif Paradox
- c) Quota
- d) Protected Trade Policy
- e) Critical Evolution of Recardian Theory

[6439]-204
T.Y. B.Com.
ECONOMICS
353 B : International Economics - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 या पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच) **[5]**
- i) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र ही ची शाखा आहे.
अ) राज्यशास्त्र ब) अर्थशास्त्र
क) मानसशास्त्र ड) व्यापारशास्त्र
- ii) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्रात पुढिल पैकी चा अभ्यास केला जातो.
अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे सिद्धांत
ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार विषयक धोरणे
क) आंतरराष्ट्रीय वित्तीय संस्था आणि आर्थिक सहकार्य संघटना
ड) वरील सर्व
- iii) वस्तू जिवनचक्र सिद्धांत यांनी मांडला.
अ) अँडम स्मिथ ब) लिऑन्टीफ
क) व्हर्नन ड) रिकार्डो
- iv) मुक्त व्यापाराचा परिणाम म्हणजे
अ) मक्तेदारीत वाढ ब) मक्तेदारी कमी होते
क) कोणताही परिणाम होत नाही ड) निश्चित केले जावू शकत नाही
- v) पुढिलपैकी हे संरक्षणाचे साधन मानले जाते.
अ) जकात ब) टोल
क) निर्यात ड) यापैकी नाही
- vi) याला अवपुंजन म्हणतात.
अ) महाग वस्तू कमी किंमतीत विकणे
ब) जकात वाढविणे
क) कोटा निश्चित करणे
ड) जकात कमी करणे

ब) जोड्या लावा :

[5]

अ गट

ब गट

अ) आंतर प्रादेशिक व्यापार	i) विकसंशील देशांना प्रतिकूल
ब) घटक देणगी सिद्धांत	ii) रिकार्डो
क) जकाती	iii) हेक्शचर ओहलीन
ड) तुलनात्मक खर्च लाभ सिद्धांत	iv) संरक्षण साधने
इ) व्यापार शर्ती	v) देशांतर्गत व्यापार

प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय व्यापार म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 3) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा घटक देणगी सिद्धांत स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 4) मुक्त व्यापार धोरणाच्या समर्थनाचे आणि विरोधी युक्तीवाद स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 5) व्यापार शर्ती म्हणजे काय? व्यापार शर्तीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [15]

प्रश्न 6) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे महत्व
- ब) लिऑन्टीफ चा विरोधाभास
- क) कोटा
- ड) संरक्षित व्यापार धोरण
- इ) रिकार्डोच्या सिद्धांतावरील टिका

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD929

[Total No. of Pages : 4

[6439]-205

T.Y. B.Com.

**354 : AUDITING & TAXATION - I
(2019 Pattern) (Semester-V)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks with the most appropriate alternatives (any 5) [5]

- i) Auditing is derived from the latin word _____.
a) audire b) auditor c) order
- ii) Audit Report is presented to _____.
a) Secretary b) Managers c) Registrar
- iii) Income-tax Act was passed in the year _____.
a) 1947 b) 1950 c) 1961
- iv) Protection from Evasion of Tax is _____ objective of auditing.
a) Primary b) Social c) Subsidiary
- v) _____ Audit is a comprehensive critical review of all aspects or processes of management.
a) Management b) Conventional c) Computerized
- vi) _____ is the objective of using CAAT.
a) Data Mining b) Data Analysis c) Data Analytics

P.T.O.

- B) True or False [5]
- a) Audit programme is a part of Current Audit File.
 - b) In vouching, recorded entries are examined with the help of documentary evidences.
 - c) Tax liability of an assessee depends upon his residential status.
 - d) EDP is one of the fastest growing industries in the world.
 - e) Data may be corrupted or lost during the application of CAAT's.

Q2) Write short Notes (any 2). [10]

- a) Audit Note book.
- b) Difference between verification & valuation of assets.
- c) Tax Audit.
- d) CAAT - Computer Aided Audit Techniques.

Q3) Answer the following (any 2). [30]

- a) What is an Audit programme? State the advantages & disadvantages of Audit programme.
- b) Define vouching. Explain the process of vouching of cash book.
- c) State the rights and duties of an auditor.
- d) Explain the forensic audit.

* * *

Total No. of Questions : 3]

PD929

[6439]-205

T.Y. B.Com.

354 : AUDITING & TAXATION - I

(2019 Pattern) (Semester-V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 5)

[5]

- i) अंकेक्षण हे रूप या लॅटिन शब्दावरून आहे.
अ) ऑडायर ब) अंकेक्षक क) ऑर्डर
- ii) अंकेक्षण अहवाल ला सादर केला जातो.
अ) सचिव ब) व्यवस्थापक क) निबंधक
- iii) आयकर कायदा मध्ये पास झाला.
अ) 1947 ब) 1950 क) 1961
- iv) कर चुकविण्यापासून संरक्षण हा अंकेक्षणाचा उद्देश आहे.
अ) प्राथमिक ब) सामाजिक क) दुय्यम
- v) अंकेक्षण हे व्यवस्थापनाच्या सर्व पैलू किंवा प्रक्रियेचे व्यापक समिक्षण आहे.
अ) व्यवस्थापन ब) पारंपारिक क) संगणकीकृत
- vi) हे CAAT वापरण्याचे उद्दिष्ट आहे.
अ) डेटा मायनिंग ब) डेटा अँनैलिसिस क) डेटा अँनैलिटिक्स

ब) चूक की बरोबर ते सांगा.

[5]

- i) अंतर्गत कार्यक्रम हा वर्तमान अंकेक्षण फाईलचा एक भाग आहे.
- ii) पावती परिक्षणामध्ये पुस्तकातील नोंदी कागदोपत्री पुराव्याच्या मदतीने तपासल्या जातात.
- iii) निर्धारितीचे करदायित्व त्याच्या निवासी स्थितीवर अवलंबून असते.
- iv) EDP हा जगातील सर्वात वेगाने वाढणाऱ्या उद्योगांपैकी एक आहे.
- v) CAAT च्या उपायोजने दरम्यान डेटा दुषित होतो किंवा गमावला जातो.

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) अंकेक्षण टिपण बही
- ब) मालमत्तेचे सत्यापन व मूल्यांकन यातील फरक
- क) कर अंकेक्षण
- ड) CAAT - संगणक सहायक अंकेक्षण तंत्रे

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[30]

- अ) अंकेक्षण कार्यक्रम म्हणजे काय? अंकेक्षण कार्यक्रमाचे फायदे व तोटे लिहा.
- ब) पावती परिक्षणाची व्याख्या लिहा. कॅशबुकच्या पावती परिक्षणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- क) अंकेक्षकाचे हक्क व कर्तव्ये लिहा.
- ड) न्यायालयीन लेखापरिक्षण स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD930

[Total No. of Pages : 4

[6439]-206

T.Y. B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - II

355 (a) : Human Resource Management

(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - II)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks with most appropriate answer (Any 5) : [5]

- i) Job description means _____.
 - a) Duties and responsibilities, qualifications, and expectations for the job
 - b) To gather information about a job's tasks, skills, and requirements
 - c) The qualifications, skills, and experience required for a job
- ii) The primary goal of Human Resource Management is _____.
 - a) To maximize the employee's satisfaction level
 - b) To manage human capital strategically
 - c) To increase the market share
- iii) Source of recruitment involving recommendation of an existing employee from within the organization is _____.
 - a) Internal Referral
 - b) External Referral
 - c) Campus Recruitment
- iv) _____ is an example of selection criteria.
 - a) Salary Expectation
 - b) Education Level
 - c) Job Title
- v) _____ performance appraisal method involves gathering feedback from multiple sources, including supervisors, peers, and subordinates.
 - a) Graphic Rating Scale
 - b) 360-Degree Feedback
 - c) Management by Objectives (MBO)

P.T.O.

- vi) _____ is a common method used for delivering online training programs.
- On the job Training
 - Role Play
 - E-Learning Platforms

B) Match the Pairs : [5]

Group - A		Group - B	
i) Human Resource Development	a) Soft skill training		
ii) Selection	b) It involves setting specific performance objectives and goals for employees		
iii) Developing interpersonal skill	c) Systematic and strategic choice of human capital related with the organization's goals and objectives		
iv) Management by Objectives (MBO)	d) Process of rejecting unsuitable candidates		
v) Human Resource Planning	e) Sub function of Human Resource Management		

Q2) Write short notes (Any two) [10]

- Job Analysis
- Types of Employee Tests
- Importance of Employee Training
- Merits of Performance Appraisal

Q3) a) Explain the need and importance of Performance Appraisal. [8]

b) Explain the process of effective training. [7]

Q4) a) Explain the functions of Human Resource Management. [8]

b) Explain various factors affecting the recruitment process. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD930

[6439]-206

T.Y. B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - II

355 (a) : Human Resource Management

(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1) अ) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]**
- i) कार्य विवरण म्हणजे
 - अ) कर्तव्य आणि जबाबदारी, पात्रता आणि नोकरीसाठी अपेक्षा
 - ब) नोकरीची कार्ये, कौशल्ये आणि आवश्यकता याबद्दल माहिती गोळा करणे
 - क) नोकरीसाठी आवश्यक पात्रता, कौशल्ये आणि अनुभव
 - ii) मानवी संसाधन व्यवस्थापनाचे मुख्य उद्दिष्ट म्हणजे
 - अ) कर्मचाऱ्यांच्या समाधानाची पातळी वाढवणे
 - ब) मानवी संपत्तीची व्यूहचरणात्मक व्यवस्था करणे
 - क) बाजारातील हिस्सा वाढविणे
 - iii) संस्थेतील विद्यमान कर्मचाऱ्यांच्या शिफारशीचा समावेश असलेल्या भरतीचा स्रोत आहे.
 - अ) अंतर्गत संदर्भ
 - ब) बाह्य संदर्भ
 - क) कॅम्पस भरती
 - iv) निवड निकषांचे उदाहरण आहे.
 - अ) पगाराची अपेक्षा
 - ब) शैक्षणिक स्तर
 - क) नोकरीचे शीर्षक
 - v) कार्यक्षमता मूल्यांकन पद्धतीमध्ये पर्यवेक्षक, समवयस्क आणि हाताखालचा मनुष्यासह अनेक स्रोतांकडून अभिप्राय गोळा करणे समाविष्ट आहे.
 - अ) ग्राफिक रेटिंग स्केल
 - ब) 360-डिग्री फीडबॅक
 - क) उद्दिष्टनिष्ठ व्यवस्थापन (एमबीओ)
 - vi) ऑनलाइन प्रशिक्षण कार्यक्रम वितरित करण्यासाठी वापरली जाणारी एक सामान्य पद्धत आहे.
 - अ) नोकरीवर प्रशिक्षण
 - ब) भूमिका वटवणे
 - क) ई-लर्निंग प्लॅटफॉर्म

ब) जोड्या लावा.

[5]

गट 'अ'

गट 'ब'

i) मानव संसाधन विकास

अ) मृदू कौशल्य प्रशिक्षण

ii) निवड

ब) यात कर्मचाऱ्यांसाठी विशिष्ट कार्यक्षमता उद्दिष्टे आणि ध्येय निश्चित करणे समाविष्ट आहे.

iii) परस्पर कौशल्ये विकसित करणे

क) मानवी भांडवलाची पद्धतशीर आणि धोरणात्मक निवड संस्थेच्या उद्दिष्टे आणि ध्येयांशी निगडीत करणे

iv) उद्दिष्टनिष्ठ व्यवस्थापन (एमबीओ)

ड) अयोग्य उमेदवार नाकारण्याची प्रक्रिया

v) मानव संसाधन नियोजन

इ) मानव संसाधन व्यवस्थापनाचे उपकार्य

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

अ) कार्य विश्लेषण

ब) कर्मचारी चाचण्यांचे प्रकार

क) कर्मचारी प्रशिक्षणाचे महत्त्व

ड) कार्यक्षमता मूल्यांकनाचे फायदे

प्र.3) अ) कामगिरी मूल्यांकनाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

[8]

ब) प्रभावी प्रशिक्षणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) मानव संसाधन व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा.

[8]

ब) भरती प्रक्रियेवर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD931

[Total No. of Pages : 4

[6439]-207

T.Y.B.Com.

BANKING AND FINANCE - II (Special - 2)
355 B : Financial Markets and Institutions in India
(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All the questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Multiple Choice Questions (any five). [5]

- i) _____ allocate saving efficiently in an economy to ultimate users either for investment in real assets or for consumption.
a) Economic system b) Banking system
c) Financial system d) Market system
- ii) _____ is regarded as a Queen of Indian financial system.
a) RBI
b) CIBIL
c) SEBI
d) IRDA
- iii) Capital market regulator is _____.
a) RBI b) IRDA
c) BSE d) NSE
- iv) Exchange rates are determined in _____.
a) The Money Market
b) The foreign exchange market
c) The stock market
d) The capital market
- v) India's foreign exchange rate system is _____.
a) Free float
b) Managed float
c) Fixed
d) Fixed target of bond
- vi) Money market deals in _____ credit.
a) Short term b) Midium term
c) Long term d) None of the above

P.T.O.

B) Match the following. [5]

Group - A	Group - B
i) Regulatory and promotional institutions	a) January 1990
ii) -Money market-	b) Traders
iii) Capital market instrument	c) Short term
iv) Participants in foreign exchange market	d) Debenture
v) Commercial paper	e) RBI

Q2) Write short notes (any 2) [10]

- a) Functions of financial system in India.
- b) Functions of Indian money market.
- c) Recent development in foreign exchange market.
- d) Deficiencies of Indian Capital market.

Q3) a) Explain role of financial system in economic development. [8]

b) Explain participants in India Money market. [7]

Q4) a) Explain participants in Indian Capital market. [8]

b) Explain functions of Foreign exchange market. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD931

[6439]-207

T.Y.B.Com.

BANKING AND FINANCE - II (Special - 2)
355 B : Financial Markets and Institutions in India
(2019 Pattern) (Semester - V)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 5)

[5]

- i) अर्थव्यवस्थेतील कार्यक्षमतेने बचतीचे वाटप अंतिम वापरकर्त्यांना एकतर वास्तविक मालमत्तेतील गुंतवणुकीसाठी किंवा वापरासाठी करते.
अ) आर्थिक प्रणाली ब) बँकिंग प्रणाली
क) वित्तीय प्रणाली ड) बाजार प्रणाली
- ii) भारतीय वित्तीय व्यवस्थेची राणी म्हणून ओळखली जाते.
अ) आर बी आय ब) सिबील
क) सेबी ड) आय आर डी ए
- iii) भांडवल बाजाराचे नियामक आहे.
अ) आर बी आय ब) आय आर डी ए
क) बी एस इ ड) एन एस इ
- iv) विनिमय दर मध्ये निर्धारित केले जातात.
अ) नाणे बाजार ब) परकीय विनिमय बाजार
क) शेअर बाजार ड) भांडवल बाजार
- v) भारताची परकीय चलन दर प्रणाली आहे.
अ) विनामूल्य तरंगती ब) व्यवस्थापित तरंगती
क) निश्चित ड) बंधचे निश्चित लक्ष
- vi) नाणे बाजार व्यवहाराशी संबंधित आहे.
अ) अल्पकाळ ब) मध्यम काळ
क) दीर्घ काळ ड) वरील पैकी नाही

ब) जोड्या जुळवा. (कोणतेही 5)

[5]

गट-अ	गट-ब
i) नियामक आणि प्रवर्तनात्मक संस्था	अ) जानेवारी 1990
ii) नाणेबाजार	ब) व्यापारी
iii) भांडवल बाजार वित्तिय साधने	क) अल्पकाळ
iv) परकीय विनिमय बाजार सहभागी	ड) कर्जरोखे
v) व्यापारी पत्र	इ) आर.बी.आय.

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही 2)

[10]

- अ) भारतातील वित्तिय प्रणालीची कार्ये.
- ब) भारतीय नाणेबाजाराची कार्ये.
- क) परकीय विनिमय बाजाराचा सद्यकालीन विकास.
- ड) भारतीय भांडवल बाजारातील उणीवा.

प्र.3) अ) आर्थिक विकासात वित्तिय प्रणालीची भूमिका स्पष्ट करा.

[8]

ब) भारतीय नाणेबाजारातील सहभागी घटक स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) भारतीय भांडवल बाजारातील सहभागी घटक स्पष्ट करा.

[8]

ब) परकीय विनिमय बाजाराची कार्ये स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PD932

[6439]-208

T.Y. B.Com.

355 C: BUSINESS LAWS & PRACTICES - II
(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks with the most appropriate alternative (Any Five) [5]

- i) The Ministry of _____ is an India's federal ministry which is responsible to protect and safeguard the interest of workers in general and their social security.

(Home Affairs, Commerce & Industry, Labour & Employment)

- ii) As per section 2 in factories act, a person who has completed _____ years of age will be called as an adult.

(18, 14, 21)

- iii) As per The Factories Act 1948, _____ hours is the working hour for adult.

(60, 48, 52)

- iv) “_____” means a condition which requires medical treatment and attendance and necessitates abstention from work on medical grounds.

(Healthy, Sickness, Disease)

- v) The Employees' State Insurance Act, 1948 came into force on _____.

(19th April 1948, 15th May 1949, 21st June 1948)

- vi) The chairman and members of Central Board constituted under employees Provident Fund are appointed by _____.

(The State Government, The Central Government, The State & Central Government)

P.T.O.

B) Match the following : [5]

Column A	Column B
i) Section 2(k) under the Factories Act	a) Insurance Scheme
ii) Safety of Workers	b) Manufacturing process
iii) Chapter III of ESI Act	c) Fund
iv) Section 2(h) of EPF Act, 1952	d) Fencing of machinery
v) Section 2(i-b) of EPF Act, 1952	e) Finance and Audit

Q2) Write a short note (Any 2) [10]

- a) Evolution of labour laws of India
- b) Provision related to Worker's safety
- c) 'Benefits' under The Employees State Insurance Act, 1948
- d) Employees Deposit Linked Insurance scheme

Q3) a) Explain the main regulations relating to Labour Policy of India. [8]

- b) Explain the provisions regarding health of workers as per Factories Act, 1948. [7]

Q4) a) Explain the manner of calculation and payment of contributions as per The Employees state Insurance Act, 1948. [8]

- b) Explain 'Employees Pension Scheme' as per The Employees Provident funds and Miscellaneous Provisions Act, 1952. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD932

[6439]-208

T.Y. B.Com.

355 C: BUSINESS LAWS & PRACTICES - II

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) मंत्रालय हे भारताचे संघीय मंत्रालय आहे जे सर्वसाधारणपणे कामगारांचे हित आणि त्यांच्या सामाजिक सुरक्षेचे संरक्षण आणि संरक्षण करण्यास जबाबदार आहे.
(गृह व्यवहार, वाणिज्य आणि उद्योग, कामगार आणि रोजगार)
- ii) कारखाना कायदा कलम 2 नुसार, ज्या व्यक्तीचे वय पूर्ण आहे, अशा व्यक्तीला प्रौढ म्हणून संबोधले जाईल.
(18, 14, 21)
- iii) कारखाना कायदा 1948 नुसार, प्रौढांसाठी तास कामाचे तास आहेत.
(60, 48, 52)
- iv) “.....” म्हणजे अशी स्थिति ज्यासाठी वैद्यकीय उपचार व उपस्थिती आणि वैद्यकीय कारणास्तव कामापासून दूर राहणे आवश्यक आहे.
(निरोगी, आजारपण, रोग)
- v) कर्मचारी राज्य विमा कायदा, 1948 रोजी लागू झाला.
(19 एप्रिल 1948, 15 मे 1949, 21 जून 1948)
- vi) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी अंतर्गत स्थापन झालेल्या केंद्रीय मंडळाचे अध्यक्ष आणि सदस्यांची नेमणूक द्वारे केली जाते.
(राज्य सरकार, केंद्र सरकार, राज्य आणि केंद्र सरकार)

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

रकाना अ	रकाना ब
i) कारखाने अधिनियमान्वये कलम 2 (के)	अ) विमा योजना
ii) कामगारांची सुरक्षा	ब) उत्पादन प्रक्रिया
iii) ईएसआय कायद्याचा अध्याय तिसरा	क) फंड (निधी)
iv) ईपीएफ कायदा, 1952 चे कलम 2 (एच)	ड) यंत्रसामग्रीचे कुंपण
v) ईपीएफ कायदा, 1952 चे कलम 2 (आय-बी)	इ) वित्त आणि लेखापरीक्षण

प्र.2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) भारतातील कामगार कायदांची उत्क्रांती
- ब) कामगारांच्या सुरक्षाविषयक तरतुदी
- क) कर्मचारी राज्य विमा कायदा, 1948 चे फायदे
- ड) कर्मचारी डीपॉजीट लिंकड विमा योजना

प्र.3) अ) भारताच्या कामगार धोरणाशी संबंधित मुख्य नियम स्पष्ट करा.

[8]

ब) कारखाना अधिनियम 1948 नुसार कामगारांच्या आरोग्याबाबत तरतुदी स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) कर्मचारी राज्य विमा कायदा, 1948 नुसार योगदानाची गणना आणि देयकाची पद्धत स्पष्ट करा.

[8]

ब) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी व विविध तरतुदी अधिनियम 1952 नुसार कर्मचारी पेन्शन योजना स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD933

[Total No. of Pages : 4

[6439]-209

T.Y. B.Com.

355 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT - II
(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any five) [5]

- i) The word marketing is derived from latin word _____.
 - a) Marketing
 - b) Marcatus
 - c) Mark
- ii) Apex society means _____ level society.
 - a) State
 - b) Village
 - c) District
- iii) The basic objective of consumer co-operative society is to eliminate _____.
 - a) Company
 - b) Consumers
 - c) Middleman
- iv) Export marketing is for exporting goods _____.
 - a) Same Country
 - b) Other Country
 - c) Other State
- v) _____ Connecting the link between producer and consumer.
 - a) Marketing
 - b) Society
 - c) Product
- vi) Satisfaction of customers is the key object of _____.
 - a) Management
 - b) Marketing
 - c) Producing

P.T.O.

B) Match the following. [5]

i) Co-operative Marketing	a) Face to Face marketing
ii) State Government	b) Retail Business
iii) Global society	c) Customer satisfaction
iv) Consumers co-operative	d) Controlling Authority
v) Direct marketing	e) Multinational society

Q2) Write short notes (Any two) [10]

- a) Importance of Marketing
- b) Structure of co-operative marketing
- c) Problems of consumers societies
- d) Dairy co-operatives
- e) Objectives of pricing

Q3) a) Define marketing? State the elements of marketing. [8]

b) State the functions of primary co-operatives. [7]

Q4) a) State the need and importance of consumer co-operative society. [8]

b) State the functions of Poultry co-operatives. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD933

[6439]-209

T.Y. B.Com.

355 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT - II

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) विपणन हा शब्द या लॅटीन शब्दापासून आला आहे.
अ) मार्केटींग
ब) मार्केटस
क) मार्क
- ii) शिखर सोसायटी म्हणजे पातळीवरील सोसायटी.
अ) राज्य
ब) गाव
क) जिल्हा
- iii) ग्राहक सहकारी संख्यांचा मुख्य हेतू म्हणजे उच्चाटन होय.
अ) कंपनी
ब) ग्राहक
क) मध्यस्थ
- iv) निर्यात विपणन मूल्यत्वे मालाची निर्यात करते.
अ) त्याच देशामध्ये
ब) इतर देशांमध्ये
क) इतर राज्यांमध्ये
- v) हे उत्पादक आणि ग्राहकांमधील दुवा आहे.
अ) विपणन
ब) सोसायटी
क) उत्पादन
- vi) ग्राहकांचे समाधान हे चे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
अ) व्यवस्थापन
ब) विपणन
क) उत्पादित

ब) जोड्या लावा.

[5]

गट 'अ'

गट 'अ'

i) सहकारी विपणन

अ) समोरासमोरील विपणन

ii) राज्य सरकार

ब) किरकोळ व्यवसाय

iii) जागतिक सोसायटी

क) ग्राहकांचे समाधान

iv) ग्राहक सहकारी संस्था

ड) नियंत्रित अधिकार

v) प्रत्यक्ष विपणन

इ) बहुराष्ट्रीय सोसायटी

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

अ) विपणनाचे महत्त्व

ब) सहकारी विपणन संरचना

क) ग्राहक सहकारी संस्थांच्या समस्या

ड) दूध व्यवसाय सहकारी संस्था

इ) किंमतीचे उद्दिष्ट्ये

प्र.3) अ) विपणनाची व्याख्या द्या. विपणनाचे घटक सांगा.

[8]

ब) प्राथमिक सहकारी संस्थांची कार्ये सांगा.

[7]

प्र.4) अ) ग्राहक सहकारी संस्थांची गरज आणि महत्त्व सांगा.

[8]

ब) कुक्कुटपालन सहकारी संस्थांची कार्ये सांगा.

[7]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

[6439]-210

T.Y.B.Com.

Time : 2½ Hours/

[Max. Marks : 50

a) Normal _____ is an example of selling overheads

- i) Purchase
- ii) Bad debts
- iii) Prime
- iv) Income

b) _____are business expenses not directly attributed to creating a product or service.

- i) Overheads
- ii) Prime cost
- iii) Costing
- iv) Pricing

c) Apportionment of overhead is _____ of overheads to more than one cost centre on some equitable basis.

- i) Reporting
- ii) Prime expenses
- iii) Distribution
- iv) totalling

d) _____ is an example of fixed overheads

- i) Material
- ii) Labour
- iii) Direct expense
- iv) Rent

e) _____ is a method of cost accounting that identifies and assigns costs to specific activities.

- i) Activity-Based Costing
- ii) Contract costing
- iii) Batch processing
- iv) Material accounting

f) The Cost Accounting Standards Board develops_____

- i) Cost accounting standards
- ii) Reporting standards
- iii) Financial accounting standards
- iv) Recording standards

P.T.O.

B) Match the following [5]

a) CAS-15	i) grouping of individual costs
b) Fixed overheads	ii) under applied overhead
c) Under absorption	iii) over applied overheads
d) Over absorption	iv) deals with Selling and Distribution overheads
e) Cost Pool	v) unaffected by variations

Q2) Short Notes (Any 2 out of 4) [10]

- a) Cost Accounting Standard 3
- b) Activity Based Costing
- c) Cost Pools and Cost Drivers
- d) Classification of overheads

Q3) The following data were obtained by Global Summit for the month ended 31st March 2021 from which you are required to calculate the departmental overhead rate for each of the production department assuming that overheads are recovered as percentage of Direct Wages [15]

Particulars	Production departments			Service departments	
	"A"	"B"	"C"	"X"	"Y"
Direct materials in Rs.	15,000	30,000	30,000	22,500	22,500
Direct wages in Rs.	30,000	45,000	60,000	15,000	30,000
Staff numbers No.	1,500	2,250	2,250	750	750
Electricity KWH	60,00	4,500	3,000	1,500	1,500
Capital value of Assets in Rs.	60,000	40,000	30,000	10,000	10,000
Area Sq. ft.	1,500	2,500	500	500	500
Light Points No.	10	16	4	6	4

Other expenses for the period were:

The overhead Expenses for the period were:

Particulars	InRs.
Power	1,100
Lighting	200
Stores Overhead	800
Staff Welfare	3000
Depreciation	30000
Repairs	6000
General Overheads	12000
Rent and Taxes	550

Apportion the overhead expenses of service dept “Y” on the basis of direct wages and those of service dept “X” in the ratio of 10:6:4 to the Production Depts

- Q4)** Galaxy Ltd has installed a Historical Costing System and follows the practise to absorb overheads on the basis of pre-determined rate. The following particulars are made available relating to the financial year ended on 31st March 2021 **[15]**

Particulars	Rs.
Stock of Work-In-Progress	40,000
Factory overheads absorbed	84,740
Stock of Finished Goods	1,20,000
Actual Factory Overheads	1,09,740
Cost of Goods Sold	2,40,000

Determine unabsorbed overheads and indicate clearly the profit implications of different methods of disposal of underabsorbed overheads.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD935

[Total No. of Pages : 3

[6439]-211

T.Y. B.Com.

355 - F : BUSINESS STATISTICS - II

(2019 Pattern) (Semester-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator and statistical table is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) a) Fill in the blanks (Any 5) :

[1 each]

- i) No. of different ways of arranging 4 boys (A, B, C and D) for a photograph in a row is _____.
- ii) No. of ways of selection of 3 balls from 5 balls is _____.
- iii) A true die is tossed two times and outcomes are noted then the total number of elements in the sample space are _____.
- iv) If two events A and B defined on the sample space are independent with $P(A) = 0.6$ and $P(B) = 0.3$ then $P(A \cap B) =$ _____.
- v) Re order level = minimum level + _____.
- vi) Economic order quantity is the tool for controlling _____.
- vii) The probability distribution of a random variable X is given by :

X	-2	0	2
P(X = x)	0.4	0.2	0.4

Then expected value of X, $E(X)$ is _____.

P.T.O.

- b) State whether following statements is true or false (Any 5) : **[1 each]**
- Probability of an event always lies between 0 to 1.
 - A discrete random variable takes only particular values.
 - Probability of an impossible event is zero.
 - If two events A and B defined on sample space are independent then conditional and unconditional probabilities are same.
 - Set up cost is the cost incurred each time an order is placed.
 - If $X \rightarrow P(\lambda = 3)$ then value of $P(X = 0) = e^{-3}$.
 - If $X \rightarrow \text{Bernoullic } (P = 0.8)$ then mean = variance = 0.8.

Q2) Write a short notes on the following (Any 2) : **[5 each]**

- Define classical definition of probability. What are its assumption and limitations.
- Explain the terms : random variables (r.v.) discrete r.v., probability mass function (p.m.f.)
- Explain the terms : Bernoulli trials, Bernoulli distribution and its mean and variance.
- Assumptions of EOQ model when shortages are allowed.

Q3) a) A discrete r.v. X has the following probability distribution

X	-1	0	1	2
P(X = x)	k	3k	2k	k

Then find the value of constant k and its mean value E(X). **[4]**

- b) The joint probability distribution of two dimensional r.v. (X, Y) is given by

$x \backslash y$	-1	1
0	0.1	0.4
1	0.3	0.2

Check whether X and Y are independent? **[4]**

- Define Partition of a sample space and state Baye's theorem. **[4]**
- Define Economic order quantity and Recorder level. **[3]**

Q4) a) A dealer supplies the following information with respect to a product. **[4]**

Annual demand - 1000, Ordering cost - 10 Rs. per order

Price per unit - 20 Rs., Inventory carrying cost - 20%

Back order cost - 25%

Determine - EOQ, Optimal no. of orders.

b) If $X \rightarrow B(n, P)$ then **[4]**

i) For mean = 6, $\text{Var}(X) = 4.2$ find n and P

ii) For mean = 6, $P = 0.6$ find n and $\text{Var}(X)$

iii) For $n = 25$, mean = 10 find P and $\text{Var}(X)$

c) For a joint probability distribution of (X, Y) **[4]**

$x \backslash y$	0	1	2
1	0.1	0.1	0.2
2	0.2	0.3	0.1

Obtain marginal probability distribution of X and Y . Also find $P(X = Y)$.

d) If $X \rightarrow P(\lambda)$ with $P(X = 1) = 2P(X = 2)$ then find the value of parameter λ and hence mean of X . **[3]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD936

[Total No. of Pages : 4

[6439]-212

T.Y.B.Com.

355G : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - II

(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All the questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Attempt any 5 out of 6): **[5]**

- i) The business plan is also known as _____.
 - a) Project Audit
 - b) Project Report
 - c) Project Completion
- ii) Breakeven point (units) = $\frac{\text{_____}}{\text{Sales} - \text{Variable cost}}$
 - a) Sales price
 - b) Fixed cost
 - c) Volatile price
- iii) Small Industrial development organisation established in _____.
 - a) 1974
 - b) 1973
 - c) 1972
- iv) The MSME Ministry has developed _____ portal for MSME Registration.
 - a) Udyam
 - b) Udaan
 - c) Satyam
- v) Investment in Micro Industry should not be upto _____ crore or more.
 - a) Three
 - b) Two
 - c) One
- vi) MSME is known as _____.
 - a) DIC Registration Portal
 - b) Udyam Registration Portal
 - c) Entrepreneurship Registration Portal

P.T.O.

B) Match the following. [5]

Group - A

Group - B

i) Break even point	a) Accepting Deposits
ii) Gross profit	b) To establish industry in every district
iii) Commercial Bank	c) Organizing Training Programs
iv) MIDC	d) The relationship between gross profit and sales
v) District Industrial Centre	e) No Profit No Loss

Q2) Write short notes (any two out of four) [10]

- a) Impact of Covid - 19 on MSME.
- b) Characteristics of business opportunity.
- c) Objectives of business plan.
- d) KVIC.

Q3) a) Explain the Government schemes for MSME. [8]

b) Explain the Registration procedure under MSME. [7]

Q4) a) Define project. Explain the classification of project. [8]

b) Explain the functions of commercial bank. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD936

[[6439]-212

T.Y.B.Com.

355G : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - II

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]

- i) व्यवसाय योजनेलाच असे ही म्हटले जाते.
अ) प्रकल्प अंकेक्षण
ब) प्रकल्प अहवाल
क) प्रकल्प पूर्ती
- ii) सम-छेद बिंदू (नगामध्ये) = $\frac{\text{-----}}{\text{विक्री - चल किंमत}}$
अ) विक्री किंमत
ब) स्थिर किंमत
क) अस्थिर किंमत
- iii) लघु उद्योग विकास संस्थांची स्थापना मध्ये झाली.
अ) 1974
ब) 1973
क) 1972
- iv) एम एस एम ई उद्योग मंत्रालयाने एम एस एम ई नोंदणीसाठी पोर्टल विकसीत केले आहे.
अ) उद्यम
ब) उडाण
क) सत्यम
- v) सुक्ष्म उद्योगात गुंतवणुक कोटीपर्यंत किंवा त्यापेक्षा जास्त नसावी.
अ) तीन
ब) दोन
क) एक
- vi) एम एस एम ई लाच म्हणून ओळखले जाते.
अ) डी.आय.सी नोंदणी पोर्टल
ब) उद्यम नोंदणी पोर्टल
क) उद्योजकता नोंदणी पोर्टल

ब) जोड्या लावा.

[5]

गट-अ

गट-ब

- i) सम-छेद बिंदू
- ii) एकूण नफा गुणोत्तर
- iii) व्यापारी बँक
- iv) एम.आय.डी.सी.
- v) जिल्हा उद्योग केंद्र

- अ) ठेवी स्विकारणे
- ब) प्रत्येक जिल्ह्यात उद्योगाची स्थापना करणे
- क) प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजन
- ड) एकूण नफा व विक्री यातील संबंध
- इ) ना नफा ना तोटा

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) एम एस एम ई वर कोविड- 19 चा प्रभाव
- ब) व्यवसाय संधीची वैशिष्ट्ये
- क) व्यवसाय योजनेची उद्दिष्टे
- ड) खादी व ग्रामोद्योग मंडळ

प्र.3) अ) एम एस एम ई साठी शासकीय योजना स्पष्ट करा.

[8]

ब) एम एस एम ई अंतर्गत नोंदणी प्रक्रिया स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) प्रकल्पाची व्याख्या लिहा. प्रकल्पाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

[8]

ब) व्यापारी बँकाची कार्ये स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD937

[Total No. of Pages : 4

[6439]-213

T.Y. B.Com.

355 (H) : MARKETING MANAGEMENT - II

(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks with the most appropriate alternative (Any five) : **[5]**

- i) _____ is the organization focuses on personal or online programs to Promote non-profit organization.

(Social Media Marketing, Event Marketing, Email Marketing)

- ii) A formal plan used by a business to create a specific image of itself in the minds of current and potential customers is _____.

(Sign Strategy, Sign Development, Sign Plan)

- iii) _____ this process is the basic basis for estimating the sales revenue for a particular period, mainly monthly, quarterly, half-yearly or yearly.

(Sales Forecasting, Market Demand, Marketing)

- iv) _____ means the information stored by the customer about the product or service in their memory.

(cognitive dissonance, product research, product rehabilitation)

- v) When companies combine an existing mark with a new mark, the mark is called _____.

(Original symbol, symbol extension, supplementary symbol)

- vi) _____ this organization is the process of measuring the value and authenticity of a product or service.

(price, mark, reputation)

P.T.O.

B) Match the correct pairs. [5]

Column A	Column B
i) Sales forecasting method	a) Primary step of strategy formulation
ii) Allocation of tasks to other employees	b) Very large market
iii) Will backed by economic power	c) Departmentalization
iv) Marketing organization on geographical basis	d) Ratio Analysis
v) Symbol Development	e) Demand

Q2) Write short notes (Any two) [10]

- a) Changing role of the marketer
- b) Major problems of Non-Professional Organization
- c) Importance of creating a brand strategy
- d) Use of sales forecasting

Q3) a) What is sales budget? Explain the important elements of sales budget. [8]

b) Explain the characteristics of the concept of symbol construction strategy. [7]

Q4) a) State the factors affecting modern marketing organization. [8]

b) Explain the structure of marketing organization. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD937

[6439]-213

T.Y. B.Com.

355 (H) : MARKETING MANAGEMENT - II

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]

- i) हे नॉन प्रॉफिट संघटनेस प्रोत्साहन देण्यासाठी वैयक्तिकरित्या किंवा ऑनलाईन कार्यक्रमांवर लक्ष केंद्रित करते.
(सोशल मीडिया मार्केटिंग, इव्हेंट मार्केटिंग, ई-मेल मार्केटिंग)
- ii) वर्तमान आणि संभाव्य ग्राहकांच्या मनात स्वतःची विशिष्ट प्रतिमा तयार करण्यासाठी व्यवसायाद्वारे वापरलेली औपचारिक योजना म्हणजे होय.
(चिन्ह व्यूहरचना, चिन्ह विकास, चिन्ह योजना)
- iii) ही प्रक्रिया एखाद्या विशिष्ट कालावधीसाठी, प्रामुख्याने मासिक, त्रैमासिक, अर्धवार्षिक किंवा वार्षिक स्वरूपाच्या विक्री उत्पन्नाचा अंदाज लावण्याची मूल आधार आहे.
(विक्री अंदाज, बाजार मागणी, विपणन)
- iv) म्हणजे ग्राहकाने उत्पादन किंवा सेवेबद्दल त्यांच्या स्मृतीमध्ये संग्रहित केलेली माहिती होय.
(संज्ञानात्मक विसंगती, उत्पादन संशोधन, उत्पादन पुनर्वसन)
- v) जेव्हा कंपनी बाहेर पडणाऱ्या चिन्हाला नवीन चिन्हासह एकत्र करतात तेव्हा त्या चिन्हाला म्हणतात.
(मूल चिन्ह, चिन्ह विस्तार, पूरक चिन्ह)
- vi) ही संस्था उत्पादन किंवा सेवेचे मूल्य आणि सत्यता मोजण्याची प्रक्रिया आहे.
(किंमत, चिन्ह, नावलौकिक)

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

रकाना 'अ'

रकाना 'ब'

i) विक्री अंदाज पद्धत	अ) व्यूहरचनेची प्राथमिक पायरी
ii) कार्याचे इतर कर्मचाऱ्यांमध्ये वाटप	ब) खूप मोठी बाजारपेठ
iii) आर्थिक शक्तीचे पाठबळ लाभलेली इच्छा	क) विभागीकरण
iv) भौगोलिक आधारावर विपणन संघटना	ड) गुणोत्तर विश्लेषण
v) चिन्ह विकास	इ) मागणी

प्र.2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) विपणनकर्त्याची बदलती भूमिका
- ब) अव्यावसायिक संघटनेच्या प्रमुख समस्या
- क) चिन्ह धोरण तयार करण्याचे महत्त्व
- ड) विक्री पूर्वानुमानाचा उपयोग

प्र.3) अ) विक्री अंदाजपत्रक म्हणजे काय? विक्री अंदाजपत्रकातील महत्त्वाचे घटक स्पष्ट करा.

[8]

ब) चिन्ह बांधणी व्यूहरचना या संकल्पनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) आधुनिक विपणन संघटनेवर परिणाम करणारे घटक विषद करा.

[8]

ब) विपणन संघटनेची रचना स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD938

[Total No. of Pages : 4

[6439]-214

T.Y. B.Com.

355-(i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Fill in the blanks (attempt any 5 out of 6) **[5]**

- i) The main problem of agro processing industry is _____
(Lack of Quality raw material, many government subsidy, price flucturatioins)
- ii) _____ is not a function of agricultural marketing
(Storage, Transportation, Grading, Production)
- iii) The present status of food retail marketing shows _____ trends in India
(Increasing, Decreasing, Constant, Various)
- iv) The _____ is process of reduction of government regulations in specific industry
(Dis investment, Deregulation, Re-inspection, Re-capitalization)
- v) e-NAM is mainly important for _____
(Farmers, merchants, investors, bankers)
- vi) The public sector enterprises are owned by _____
(Private sector, government sector, foreign sector, NGO sector)

P.T.O.

b) Match the following : [5]

i) National agricultural Marketing	a) Non-agro-industry
ii) Function of agricultural marketing	b) Public sector enterprises
iii) Health Industry	c) Lack of raw material
iv) Employment Generation in Public sector	d) Transportation
v) Problem of agro processing industry	e) e-NAM

Q2) Write a short notes (any 2 out of 4) [10]

- a) Role of agro processing in India
- b) Problems of public sectors enterprises
- c) Information technology Industry
- d) Deregulation public sectors enterprises

Q3) a) Explain the role of agricultural marketing in India [8]

b) Describe the problems of agroprocessing industry [7]

Q4) a) Write a detailed note on disinvestment and futures of Economic reforms [8]

b) Describe the functions of agricultural marketing [7]

Total No. of Questions : 4]

PD938

[6439]-214

T.Y. B.Com.

355-(i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) कृषीमाल प्रक्रिया उद्योगांची ही प्रमुख समस्या आहे.
(गुणवत्तापूर्ण कच्चा मालाचा अभाव, अनेक शासकीय अनुदाने, किंमत चढ उतार)
- ii) हे कृषी विपणनाचे कार्य नाही.
(साठवणूक, वाहतूक, श्रेणीकरण, उत्पादन)
- iii) भारतामध्ये किरकोळ अन्न विपणनाची प्रवृत्ती आहे.
(वाढती, घटती, स्थिर, स्थैर्य)
- iv) विशिष्ट उद्योगातील शासकीय नियंत्रण कमी करणे म्हणजे होय.
(निर्गुंतवणूक, विनियंत्रण, पुनर्परीक्षण, पुनर्भांडवलीकरण)
- v) e-NAM हे प्रामुख्याने साठी महत्त्वाचे आहे.
(शेतकरी, व्यापारी, गुंतवणूकदार, बँकर)
- vi) सार्वजनिक उपक्रमांची मालकी कडे असते.
(खाजगी क्षेत्रा, शासकीय क्षेत्रा, विदेशी क्षेत्राकडे, निमशासकीय संस्था)

ब) योग्य जोड्या लावा.

[5]

i) राष्ट्रीय कृषी विपणन	अ) बिगर-कृषी उद्योग
ii) कृषी विपणनाची कार्ये	ब) सार्वजनिक उपक्रम
iii) आरोग्य उद्योग	क) कच्चा मालाचा अभाव
iv) सार्वजनिक क्षेत्रामध्ये रोजगार निर्मिती	ड) वाहतूक
v) कृषीमाल प्रक्रिया उद्योगांच्या समस्या	इ) e-NAM

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) भारतातील कृषीमाल प्रक्रिया उद्योगांचे महत्त्व
- ब) सार्वजनिक उपक्रमांच्या समस्या
- क) माहिती तंत्रज्ञान उद्योग
- ड) सार्वजनिक उपक्रमांचे विनियंत्रण

प्र.3) अ) भारतातील कृषी विपणनाची भूमिका स्पष्ट करा.

[8]

ब) कृषीमाल प्रक्रिया उद्योगांच्या समस्या विशद करा.

[7]

प्र.4) अ) निर्गुतवणूक आणि भविष्यकालीन आर्थिक सुधारणा यावर सविस्तर टिप लिहा.

[8]

ब) कृषी विपणनाची कार्ये विशद करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-2045

[Total No. of Pages : 4

[6439]-215

T.Y. B.Com.

**355 (J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE &
MANAGEMENT (Special Paper - II)
(2019 Pattern) (Semester - V)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following (Any five) :

[5 × 2 = 10]

- a) What is Joint Common Test Set (JCTS)?
- b) What is security?
- c) Define finance.
- d) State the meaning of development.
- e) Define budget.
- f) Define defence budget.

Q2) Attempt any four of the following (Any four) :

[4 × 5 = 20]

- a) Line of Actual Control (LAC).
- b) DPSU's.
- c) Ministry of defence.
- d) SCO - Shanghai Cooperation Organisation.
- e) Equipment.

P.T.O.

Q3) Attempt any Two of the following (Any Two) :

[2 × 5 = 10]

- a) State the role of the US Pacific Air Forces (PACAF).
- b) Explain the political aspects of defence production.
- c) State the future prospects of the defence debate.

Q4) Attempt any one of the following (Any one) :

[1 × 10 = 10]

- a) State the role of the department of Defence production.
- b) Explain in detail information and role of Defence public sector undertakings.

Total No. of Questions : 4]

PD-2045

[6439]-215

T.Y. B.Com.

**355 (J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE &
MANAGEMENT (Special Paper - II)**

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. [5 × 2 = 10]

- अ) जॉईन कॉमन टेस्ट सेट म्हणजे काय?
- ब) सुरक्षा म्हणजे काय?
- क) फायनान्स व्याख्या द्या.
- ड) विकासाचा अर्थ सांगा.
- इ) अर्थसंकल्प व्याख्या द्या.
- फ) संरक्षण अर्थसंकल्प व्याख्या द्या.

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) [4 × 5 = 20]

- अ) लाईन ऑफ ऍक्च्युअल कंट्रोल (एल.ए.सी.)
- ब) डी पी एस यु
- क) संरक्षण मंत्रालय
- ड) एस सी ओ – शांघाय कोअपरेशन ऑर्गनायझेशन
- इ) शस्त्रास्त्रे

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2 × 5 = 10]

- अ) यु एस पॅसिफिक एअर फोर्स ची भूमिका सांगा.
- ब) संरक्षण उत्पादनातील राजकीय पैलू स्पष्ट करा.
- क) संरक्षण वादाच्या भविष्यातील शक्यता सांगा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा.

[1 × 10 = 10]

- अ) संरक्षण उत्पादन विभागाची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) सार्वजनिक उत्पादन विभागाची माहिती व भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD939

[Total No. of Pages : 4

[6439]-216

T.Y. B.Com.

355(K) : INSURANCE, TRANSPORT & TOURISM - II

Insurance

(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - II)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any 5)

[5]

- i) A person whose risk is insured is called____
 - a) Insured
 - b) Marketer
 - c) Agents
- ii) What is the standard length of a grace period under a life insurance policy.
 - a) One month not less than 31 days
 - b) One month not more than 31 days
 - c) One month not less than 30 days
- iii) The risk which arises because of change in major economic, social, cultural and political factors are____
 - a) Particular Risk
 - b) Fundamental Risk
 - c) Speculative Risk
- iv) Which type of insurance usually requires higher premium?
 - a) Board Form insurance
 - b) Health insurance
 - c) Term Insurance
- v) What is the role of the Third Party Administrator?
 - a) Process insurance claims
 - b) Arranging for reinsurance
 - c) Issue documents on behalf of the insurer
- vi) Consumer Protection Act in come into force from____
 - a) 1986
 - b) 1991
 - c) 1985

P.T.O.

- B) Match the following [5]
Group 'A'	Group 'B'
i) Risk sharing	a) Cooperating with another party with the aim of increasing the probability of risk
ii) Yearly renewable term	b) One-year term life insurance
iii) Risk avoidance	c) A period of time beyond a due date
iv) Time value of money	d) Basic financial concept
v) Essay method	e) Deals with hazardous substances
	f) Reliant on the appraisers writing skills
	g) Elimination of hazards

Q2) Short Notes (Any 2) [10]

- a) Insurance and Management of risk
- b) Flexible-Premium Plan
- c) Days of Grace
- d) Features of Motor Vehicles Act 1988

Q3) a) Explain the Nomination related to the insurance policy in detail. [8]

- b) Explain the Insurance and Risk Management Techniques [7]

Q4) a) State the different methods of rating [8]

- b) Give the objectives of Marine Insurance Act 1963 [7]

Total No. of Questions : 4]

PD939

[6439]-216

T.Y. B.Com.

355(K) : INSURANCE, TRANSPORT & TOURISM - II

Insurance

(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच)

[5]

- i) ज्या व्यक्तीचा जोखमीचा विमा आहे त्याला म्हणतात.
अ) विमेदार
ब) विपणक
क) एजंट
- ii) जीवन विमा पॉलिसी अंतर्गत वाढीव दिवसांचा आदर्श कालावधी किती आहे?
अ) एक महिना 31 दिवसांपेक्षा कमी नाही
ब) एक महिना 31 दिवसांपेक्षा जास्त नाही
क) एक महिना 30 दिवसांपेक्षा कमी नाही
- iii) मुख्य आर्थिक बदलामुळे उद्भवणारा धोका, सामाजिक, सांस्कृतिक आणि राजकीय घटक आहेत.
अ) विशेष जोखीम
ब) मूलभूत जोखीम
क) सट्टा जोखीम
- iv) कोणत्या प्रकारच्या विम्यासाठी सहसा जास्त प्रीमियम आवश्यक असतो?
अ) बोर्ड फॉर्म विमा
ब) आरोग्य विमा
क) मुदत विमा
- v) तृतीय पक्ष प्रशासकाची भूमिका काय आहे?
अ) विमा दाव्यांची प्रक्रिया करणे
ब) पुनर्विम्याची व्यवस्था करणे
क) विमा कंपनीच्या वतीने कागदपत्रे जारी करणे

- vi) पासून ग्राहक संरक्षण कायदा लागू झाला.
 अ) 1986
 ब) 1991
 क) 1985

ब) जोड्या जुळवा.

[5]

गट 'अ'

गट 'ब'

- i) जोखीम सामायिकरण
 ii) वार्षिक नूतनीकरणीय मुदत
 iii) जोखीम टाळणे
 iv) वेळेचे मूल्य
 v) निबंध पद्धत

- अ) जोखमीची संभाव्यता वाढवण्याच्या उद्देशाने दुसऱ्या पक्षाला सहकार्य करणे
 ब) एक वर्ष मुदतीचा जीवन विमा
 क) देय तारखेच्या पलीकडे असलेला कालावधी
 ड) मूलभूत आर्थिक संकल्पना
 इ) घातक घटकांशी व्यवहार करते
 फ) मूल्यांकनकर्त्यांच्या लेखन कौशल्यांवर अवलंबून
 य) धोके दूर करणे

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) विमा आणि जोखमीचे व्यवस्थापन
 ब) लवचिक हप्त्या योजना
 क) कृपेचे दिवस
 ड) मोटार वाहन कायदा 1988 ची वैशिष्ट्ये

प्र.3) अ) विमा पॉलिसीशी संबंधित नामांकन तपशीलवार स्पष्ट करा.

[8]

ब) विमा आणि जोखिम व्यवस्थापन तंत्र स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) रेटिंगच्या विविध पद्धती सांगा.

[8]

ब) सागरी विमा कायदा 1963 ची उद्दिष्टे सांगा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD940

[Total No. of Pages : 2

[6439]-217

T.Y.B.Com.

COMPUTER PROGRAMMING AND APPLICATION-II

355L : Computer Networking and E-Commerce

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper-II)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All the questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks.

[5]

- a) FTP stands for _____
 - i) Fine Transfer Protocol
 - ii) File transfer Protocol
 - iii) First transfer Protocol
 - iv) Fast transfer Protocol
- b) A _____ is a set of computers that are connected so they can share information
 - i) Computer network
 - ii) Nodes
 - iii) Hub
 - iv) Router
- c) A _____ is an address generated by the CPU during program execution.
 - i) Physical address
 - ii) locator
 - iii) Rote device
 - iv) logical address
- d) _____ is a type of network topology in which all devices in the network are interconnected
 - i) Mesh topology
 - ii) Ring topology
 - iii) Bus topology
 - iv) Tree topology
- e) Network architecture refers to the way network devices and services are structured to serve the connectivity needs of _____ devices.
 - i) Producers
 - ii) Clinet
 - iii) Retailers
 - iv) Wholesalers

P.T.O.

B) Match the following [5]

a) WAN	i) Guided media
b) Ethernet	ii) Wireless network connection
c) Flipkart	iii) Wide Area Network
d) Twisted Pair Cables	iv) E-commerce company
e) Wi-Fi	v) Wired system

Q2) Short Notes (Any 2 out of 4) [10]

- a) Wired LANs
- b) Bluetooth
- c) Modes of Communication
- d) Infrared transmission

Q3) a) What is Computer Topology? Explain types of Networks in detail [8]

b) Explain layers in the OSI Model and explain the functions of each layer [7]

Q4) a) Define Network Interface Cards. Explain the functions of Network Interface Cards [8]

b) What is E-Commerce? Explain digital methods of payments [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD941

[Total No. of Pages : 4

[6439]-218

T.Y.B.Com.

**356 A : BUSINESS ADMINISTRATION (Finance) - III
(2019 Pattern) (Semester - V)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks by selecting suitable choice. (Any five) [5]

- i) _____ is regarded as a queen of India Financial System.
 - a) SEBI
 - b) RBI
 - c) Finance Ministry
 - d) BSE
- ii) The first step of financial planing process is_____
 - a) Gathering client data, including goals
 - b) Analysing and evaluating current situation and needs
 - c) Establishing and defining client relationship
 - d) Implementing the recommendations
- iii) In weighted average cost of capital, a company can affect its capital cost through_____.
 - a) Policy of capital structure
 - b) Policy of dividends
 - c) Policy of investment
 - d) All of the above
- iv) Which of the following abbreviation does not belong to the stock exchange?
 - a) NAV
 - b) NSE
 - c) IPO
 - d) KPO
- v) This factor does not affect the risk profile of a customer_____
 - a) Investor's age
 - b) Family situation
 - c) Food habits
 - d) Current financial position
- vi) A general rule for managers to follow is to set the firm's capital structure such that_____
 - a) The firm's value is minimized
 - b) The firm's value is maximized
 - c) The firm's bondholders are made well off
 - d) The firm's suppliers of raw materials are satisfied

P.T.O.

B) Match the following [5]

Group - A

Group - B

i) Financial Planning	a) High rate of return on Capital
ii) National stock Exchange	b) Short Term Capital
iii) Under Capitalization	c) Determination of Financial Policies
iv) Bank Overdraft	d) No Voting Rights
v) Preference Shares	e) 1992

Q2) Write Short Notes (Any two) [10]

- a) Stock Exchange
- b) Over Capitalization
- c) Credit Rating Agency
- d) Undercapitalization

Q3) a) What is 'Corporate Finance'? Explain the executive and routine functions of corporate finance. [8]

b) What is 'Financial Planning'? Explain nature and functions of Financial Planning. [7]

Q4) a) What is Capital structure? Explain the principles and factors affecting the pattern of Capital Structure. [8]

b) Explain in detail various sources of Capital. [7]

PD941

T.Y.B.Com.

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

/एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]

- i) यांना भारतीय वित्तीय व्यवस्थेची राणी म्हटले जाते.
 - अ) सेबी
 - ब) आरबीआय
 - क) अर्थ मंत्रालय
 - ड) बीएसई
 - ii) वित्तीय नियोजन प्रक्रियेची पहिली पायरी आहे.
 - अ) उद्दिष्टांसह क्लायंट डेटा गोळा करणे
 - ब) सद्य परिस्थिती आणि गरजांचे विश्लेषण आणि मूल्यमापन करणे
 - क) ग्राहक संबंध स्थापित करणे आणि परिभाषित करणे
 - ड) शिफारशीची अंमलबजावणी करणे
 - iii) भांडवलाच्या भरीत सरासरी खर्चांमध्ये एखादी कंपनी त्याच्या भांडवली खर्चावर परिणाम करू शकते.
 - अ) भांडवली संरचनेचे धोरण
 - ब) लाभांश धोरण
 - क) गुंतवणुकीचे धोरण
 - ड) वरील सर्वे
 - iv) खालीलपैकी कोणता संक्षिप्त रूप स्टॉक एक्सचेंजशी संबंधित नाही?
 - अ) एनएव्ही
 - ब) एनएसई
 - क) आयपीओ
 - ड) केपीओ
 - v) हा घटक ग्राहकांच्या जोखीम प्रोफाईलवर परिणाम करत नाही.
 - अ) गुंतवणूकदाराचे वय
 - ब) कौटुंबिक परिस्थिती
 - क) खाण्याच्या सवयी
 - ड) सध्याचे आर्थिक स्थिती
 - vi) व्यवस्थापकांसाठी एक सामान्य निवडणूक म्हणजे फर्मची भांडवली रचना सेट करणे :
 - अ) फर्मचे मूल्य कमी केले आहे
 - ब) फर्मचे मूल्य जास्तीत जास्त आहे
 - क) बॉन्डधारक चांगले बनले आहेत
 - ड) कंपनीच्या कच्चा मालाचे प्रवठादार समाधानी आहेत

ब) जोड्या लावा.

[5]

गट-अ

गट-ब

- i) आर्थिक नियोजन
- ii) राष्ट्रीय शेअर बाजार
- iii) कमी भांडवलीकरण
- iv) बँक ओव्हरड्राफ्ट
- v) अग्रहक्क भाग

- अ) भांडवलावर परताव्याचा उच्च दर
- ब) अल्पकालीन भांडवल
- क) आर्थिक धोरणांचे निर्धारण
- ड) मतदानाचा हक्क नाही
- इ) 1992

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) रोखे बाजार
- ब) जास्त भांडवलीकरण
- क) क्रेडिट रेटिंग एजन्सी
- ड) कमी भांडवलीकरण

प्र.3) अ) 'व्यावसायिक वित्तपुरवठा' म्हणजे काय? व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची कार्यकारी आणि नियमित कार्ये स्पष्ट करा. [8]

ब) 'आर्थिक नियोजन' म्हणजे काय? आर्थिक नियोजनाचे स्वरूप आणि कार्ये स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) अ) भांडवल रचना म्हणजे काय? भांडवल रचनेची तत्वे आणि त्याच्यावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [8]

ब) भांडवलाचे विविध स्रोत तपशीलवार स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2046

[6439]-219

[Total No. of Pages : 4

T.Y. B.Com.

BANKING AND FINANCE-III

356-B : Banking Law and Practices in India - I

(2019 Pattern) (Semester-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (any Five). [5]

- i) The Banking Regulation Act, 1949 provides _____
 - a) A framework of regulation
 - b) Supervision of Commercial banking activities
 - c) (a) and (b)
 - d) None of these
- ii) The Insolvency and Bankruptcy Board of India is constituted by _____.
 - a) Central Government
 - b) National Company Law tribunal
 - c) ARCIL
 - d) Supreme court
- iii) How many parties does a Promissory Note have?
 - a) 2 parties
 - b) 3 parties
 - c) 4 parties
 - d) 5 parties
- iv) Negotiable Instruments Act came into force from _____.
 - a) March 1884
 - b) March 1882
 - c) March 1881
 - d) December 1881
- v) How many officers of the rank of Chief General Manager or General Manager are appointed by the RBI to be the Banking ombudsman under clause 4 of the scheme?
 - a) One or more
 - b) One only
 - c) No such provision
 - d) Ten

P.T.O.

- vi) Reserve fund under the Banking Regulation Act, 1949 stands at _____ of bank's profit.
a) not less than 20%	b) 15%
c) not less than 15%	d) 10%

B) Match the following: [5]

i) Any company which transacts the business of banking in India	a) A quasi-judicial authority
ii) Banking Ombudsman	b) Cheque
iii) Banking Regulation Amendment Bill	c) 2021
iv) The Reserve Bank-Integrated Ombudsman Scheme	d) 2020
v) Negotiable instrument	e) Banking company

Q2) Short Notes (Any Two): [10]

- a) Objectives of Banking Regulation Act, 1949
- b) Noting and protest
- c) Power and duties of Banking Ombudsman
- d) Definition of Financial Information as under Insolvency and Bankruptcy Code

Q3) a) "Definition of 'banking' under Banking Regulation Act, 1949 spells out the primary functions of banks." Discuss. [8]

- b) What are the common and uncommon features of negotiable instruments? [7]

Q4) a) Objectives and importance of Insolvency and Bankruptcy Code. [8]

- b) Explain in detail the procedure for filing a complaint with an Ombudsman. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD2046

[6439]-219

T.Y. B.Com.

BANKING AND FINANCE-III

356-B : Banking Law and Practices in India - I

(2019 Pattern) (Semester-V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 50]

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. (कोणतेही पाच) [5]

- i) बँकिंग नियमन कायदा, 1949 प्रदान करतो.
अ) नियमनाची एक चौकट ब) व्यापारी बँकांच्या उपक्रमांचे पर्यवेक्षण
क) अ आणि ब ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ii) भारतीय दिवाळीखोरी आणि नादारी मंडळ ने स्थापन केले आहे.
अ) केंद्र सरकार ब) नॅशनल कंपनी लॉ ट्रिब्यूनल
क) ए. आर. सी. आय. एल. ड) सर्वोच्च न्यायालय
- iii) वचनपत्रात पक्ष असतात.
अ) दोन पक्ष ब) तीन पक्ष
क) चार पक्ष ड) पाच पक्ष
- iv) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा या वर्षी लागू झाला.
अ) मार्च 1884 ब) मार्च 1882
क) मार्च 1881 ड) डिसेंबर 1881
- v) बँकिंग लोकपाल योजनेच्या कलम 4 अंतर्गत भारतीय रिझर्व्ह बँक किती महाव्यवस्थापक व मुख्य महाव्यवस्थापक पदांवरील व्यक्तींची लोकपाल म्हणून नियुक्ती करते?
अ) एक किंवा अधिक ब) फक्त एक
क) अशी कोणतीही तरतुद नाही ड) दहा
- vi) बँकिंग नियमन कायदा 1949 अंतर्गत बँकांना त्यांच्या नफ्याच्या किती टक्के रक्कम राखीव निधी स्वरूपात बाळगावी लागते?
अ) 20% पेक्षा कमी नाही ब) 15%
क) 15% पेक्षा कमी नाही ड) 10%

- ब) जोड्या जुळवा : [5]
i) भारतामध्ये बँकिंग व्यवसाय करणारी कोणतीही कंपनी	अ) अर्धन्यायिक प्राधिकरण
ii) बँकिंग लोकपाल	ब) धनादेश
iii) बँकिंग नियमन संशोधन विधेयक	क) 2021
iv) भारतीय रिझर्व्ह बँक-एकत्रित लोकपाल योजना	ड) 2020
v) चलनक्षम दस्तऐवज	इ) बँकिंग कंपनी

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]

- अ) बँकिंग नियमन कायदा 1949 ची उद्दीष्टे
ब) नोंदणी आणि निषेध
क) बँकिंग लोकपालाची सामर्थ्य कर्तव्ये
ड) दिवाळखोरी आणि नादारी अधिनियमांतर्गत वित्तीय माहितीची व्याख्या.

प्र.3) अ) “बँकिंग नियमन कायदा 1949 मधील ‘बँकिंग’ ची व्याख्या बँकांची प्राथमिक कार्य स्पष्ट करते” चर्चा करा. [8]

ब) चलनक्षम दस्तऐवजांमधील साम्य व फरक दर्शविणारी वैशिष्ट्ये कोणती आहेत? [7]

प्र.4) अ) दिवाळखोरी आणि नादारी अधिनियमाची उद्दीष्ट्ये आणि महत्त्व. [8]

ब) बँकिंग लोकपालकडे तक्रार नोंदविण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD942

[Total No. of Pages : 4

[6439]-220

T.Y.B.Com.

356 - (C) : BUSINESS LAW AND PRACTICES - III
(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks with the most appropriate alternative (any five) **[5]**

- i) _____ is not a function of the customs authorities under the Custom Act 1962.
 - a) Collection of customs duty
 - b) Prevention of smuggling
 - c) Facilitation of trade
 - d) Issuance of passports
- ii) Under the Customs Act of 1962, _____ is the transaction value of imported goods.
 - a) The price paid or payable for the goods sold for export to India
 - b) The value of the goods as determined by the customs authorities
 - c) The value of the goods as determined by the seller
 - d) The value of the goods as determined by the buyer
- iii) _____ is the GST rate on essential items such as Medicines in India.
 - a) 5%
 - b) 0%
 - c) 18%
 - d) 28%
- iv) _____ not a type of GST in India.
 - a) Central Gst (CGST)
 - b) State GST (SGST)
 - c) Integrated GST (IGST)
 - d) Direct GST (DGST)
- v) _____ is a valid GSTIN format.
 - a) 22AABCD1234E5F6
 - b) ABCD1234E5F6
 - c) 22AABCD1234E5F6G
 - d) 22AABCD12345F6
- vi) _____ is not a valid GST annual return in India.
 - a) GSTR-9
 - b) GSTR-10
 - c) GSTR-11
 - d) GSTR-12

P.T.O.

- B) Match the following [5]
Column - A	Column - B
i) The authority that has the power to issue search warrants under the Custom Act 1962.	a) Optional for business with turnover up to Rs. 50 Lakh
ii) The authority responsible for enforcing the Custom Act 1962	b) Annual return to be filed once for each financial year
iii) GST registration process	c) Customs officer
iv) GST composition schem	d) Through GST portal or facilitation center
v) GSTR-9	e) Customs Department

Q2) Write short notes (Any two) [10]

- Bill of Entry as per Custom Act 1962.
- Place of Supply under GST.
- Key documents required for online GST registration
- Due dates for filing GST returns

Q3) Answer the following questions.

- What is the valuation of goods, and how is it determined under Custom Act 1962? [8]
- Explain the constitutional background of the Goods and Services Tax (GST) in India. [7]

Q4) Answer the following questions.

- Explain the types of businesses are required to register for GST in India. [8]
- What is the purpose of a GST audit, and who can conduct it? [7]

Total No. of Questions : 4]

PD942

[6439]-220

T.Y.B.Com.

356 - (C) : BUSINESS LAW AND PRACTICES - III

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) सर्वात योग्य पर्यायाने रिक्त जागा भरा. (कोणतेही पाच) [5]

- i) सीमाशुल्क कायदा 1962 अंतर्गत कस्टम अधिकार्यांचे हे कार्य नाही.
अ) सीमाशुल्क संकलन ब) तस्करीला प्रतिबंध
क) व्यापाराची सोय ड) पारपत्र जारी करणे
- ii) 1962 च्या सीमाशुल्क कायदानुसार, हे आयात केलेल्या वस्तूंचे व्यवहार मूल्य आहे.
अ) भारताला निर्यात करण्यासाठी विकल्या जाणाऱ्या मालासाठी दिलेली किंवा देय किंमत
ब) सीमाशुल्क अधिकाऱ्यांनी निर्धारित केलेल्या वस्तूंचे मूल्य
क) विक्रेत्याने निर्धारित केलेल्या वस्तूंचे मूल्य
ड) खरेदीदाराद्वारे निर्धारित केलेल्या वस्तूंचे मूल्य
- iii) भारतातील औषधांसारख्या अत्यावश्यक वस्तूंवर जीएसटी दर आहे.
अ) 5% ब) 0%
क) 18% ड) 28%
- iv) हा भारतातील जीएसटी चा प्रकार नाही.
अ) केंद्रीय जीएसटी (CGST) ब) राज्य जीएसटी (SGST)
क) एकात्मिक जीएसटी (IGST) ड) थेट जीएसटी (DGST)
- v) हे वैध GSTIN स्वरूप आहे.
अ) 22AABCD1234E5F6 ब) ABCD1234E5F6
क) 22AABCD1234E5F6G ड) 22AABCD12345F6
- vi) हा भारतात वैध जीएसटी चा वार्षिक रिटर्न नाही.
अ) GSTR-9 ब) GSTR-10
क) GSTR-11 ड) GSTR-12

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

गट - अ

गट - ब

i) सीमाशुल्क कायदा 1962 अंतर्गत तपासणी रिटर्न जारी करण्याचा अधिकार असलेले प्राधिकरण	अ) 50 लाख रूपयांपर्यंत उलाढाल असलेल्या व्यवसायांसाठी पर्यायी
ii) सीमाशुल्क कायदा 1962 ची अंमलबजावणी करण्यासाठी जबाबदार प्राधिकरण	ब) प्रत्येक आर्थिक वर्षासाठी एकदाच वार्षिक रिटर्न भरावे लागतो.
iii) जीएसटी नोंदणी प्रक्रिया	क) सीमाशुल्क अधिकारी
iv) जीएसटी कंपोजिशन योजना	ड) जीएसटी पोर्टल किंवा सुविधा केंद्राद्वारे
v) GSTR-9	इ) सीमाशुल्क विभाग

प्र.2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) सीमाशुल्क कायदा 1962 नुसार माल नोंदपत्र.
- ब) जीएसटी अंतर्गत पुरवठ्याचे ठिकाण.
- क) ऑनलाइन जीएसटी नोंदणीसाठी आवश्यक असलेली प्रमुख कागदपत्रे.
- ड) जीएसटी रिटर्न भरण्यासाठी देय तारखा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- अ) वस्तूचे मूल्यांकन काय आहे आणि सीमाशुल्क कायदा 1962 अंतर्गत ते कसे ठरवले जाते? [8]
- ब) भारतातील वस्तू आणि सेवा कर ची घटनात्मक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा. [7]

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- अ) भारतात कोणत्या प्रकारच्या व्यवसायांची जीएसटीसाठी नोंदणी करणे आवश्यक आहे ते स्पष्ट करा. [8]
- ब) जीएसटी अंकेक्षणाचे उद्देश काय आहे आणि ते कोण करू शकतो? [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD943

[Total No. of Pages : 4

[6439]-221

T.Y. B.Com.

**356 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT - III
(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any five)

[5]

- i) _____ is the basic function of co-operative management.
 - a) Planning
 - b) Forecasting
 - c) Production
- ii) Co-operative principles are _____ of Rules.
 - a) Set
 - b) Law
 - c) Regulations
- iii) Co-operative management increase _____.
 - a) Profit
 - b) Productivity
 - c) Money
- iv) The scope of H.R.M. is limited to _____.
 - a) Purchase
 - b) Sales
 - c) Training & Development
- v) Training is the function of _____ management.
 - a) H.R.M.
 - b) Sales
 - c) Stores
- vi) Vaikunthbhai Mehta Institute is situated at _____.
 - a) Mumbai
 - b) Pune
 - c) Nagpur

P.T.O.

B) Match the following [5]

‘A’

‘B’

i) Management Principles	a) Essential for society
ii) Co-operative management	b) I.C.A.
iii) Board of Directors	c) Selection of options
iv) Training & Development	d) Management body
v) Decision making	e) Employee welfare

Q2) Write Short Notes (Any two) [10]

- a) Functions of co-operative management
- b) Levels of management
- c) Importance of Decision making
- d) Professionalisation in management

Q3) a) State the objectives of co-operative management. [8]

b) State the Role of co-operative management. [7]

Q4) a) Explain the process of employee Recruitment. [8]

b) Explain the recent trends in co-operative management [7]

Total No. of Questions : 4]

PD943

[6439]-221

T.Y. B.Com.

356 (D) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT - III
(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) हे सरकारी व्यवस्थापनाचे प्रमुख कार्य आहे.
अ) नियोजन
ब) पूर्वानुमान
क) उत्पादन
- ii) सहकाराची तत्वे म्हणजे नियमांचा
अ) संच
ब) कायदा
क) नियंत्रण
- iii) सहकारी व्यवस्थापन मध्ये वाढ करते.
अ) नफा
ब) उत्पादकता
क) पैसा
- iv) मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची व्याप्ती मर्यादित आहे.
अ) खरेदी
ब) विक्री
क) प्रशिक्षण आणि विकास
- v) प्रशिक्षण हे चे कार्य आहे.
अ) मानव संसाधन व्यवस्थापन
ब) विक्री
क) संग्रहण
- vi) वैकुंठभाई मेहता इन्स्टीट्यूट या ठिकाणी आहे.
अ) मुंबई
ब) पूणे
क) नागपूर

ब) खालील जोड्या जुळवा.

[5]

‘अ’

‘ब’

- i) व्यवस्थापन तत्वे
- ii) सहकारी व्यवस्थापन
- iii) संचालक मंडळ
- iv) प्रशिक्षण आणि विकास
- v) निर्णय प्रक्रिया

- अ) सोसायटीसाठी आवश्यक
- ब) आंतरराष्ट्रीय सहकारी परीषद (I.C.A.)
- क) पर्यायांची निवड
- ड) व्यवस्थापन अधिकार मंडळ
- इ) कर्मचारी कल्याण

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) सहकारी व्यवस्थापनाची कार्ये
- ब) व्यवस्थापनातील स्तर
- क) निर्णय प्रक्रियेचे महत्त्व
- ड) व्यवस्थापनातील पेशाकरण

प्र.3) अ) सहकारी व्यवस्थापनाची उद्दिष्ट्ये सांगा.

[8]

ब) सहकारी व्यवस्थापनाची भूमिका सांगा.

[7]

प्र.4) अ) कर्मचारी भरतीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

[8]

ब) सहकारी व्यवस्थापनातील अलीकडील प्रवाह स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD944

[Total No. of Pages : 3

[6439]-222

T.Y.B.Com.

COST AND WORKS ACCOUNTING-III

356(E) : Techniques of Cost Accounting

(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (Any 5) [5]

- a) Marginal Costing is also known as _____
 - i) Direct Costing
 - ii) Indirect Costing
 - iii) Fixed Costing
- b) The system of uniform costing was first introduced in _____
 - i) USA
 - ii) India
 - iii) China
- c) Budget is a written plan of _____
 - i) Action
 - ii) Reaction
 - iii) Environment
- d) MIS normally found in a manufacturing organisation will not be suitable in the _____
 - i) Service Sector
 - ii) Banking Sector
 - iii) Agricultural Sector
- e) _____ is a document, booklet or a bulletin in written form containing instructions to be followed in connection with cost ascertainment and cost control
 - i) Uniform cost Manual
 - ii) Inter firm comparison
 - iii) Uniform costing
- f) Supply chain management takes into consideration every facility that has an impact on _____
 - i) Cost
 - ii) Price
 - iii) Expenditure

P.T.O.

B) Match the pairs (Any five)

[5]

Group A		Group B	
a)	Summary of all Budgets	i)	Uniform costing
b)	Used by several undertaking same costing principles and practice	ii)	P/V Ratio
c)	A ratio expressed relationship between contribution and sales	iii)	Measuring performance
d)	Margin of safety	iv)	Management Information system
e)	MIS	v)	Master Budget
f)	Inter Firm comparison	vi)	Actual Sales-Break EvenSales

Q2) Write short notes (Any two)

[10]

- Features of Supply chain Management
- Advantages of Inter Firm Comparison
- Uniform Cost Manual
- Zero Base Budgeting

Q3) a) From the following information, you are required to calculate:

[8]

- P/V ratio
- Fixed Cost
- BEP (Sales)
- Margin of Safety for period 1

Period	Sales (Rs)	Profit (Rs)
1	100000	9000
2	150000	14000

- What is Management Information System? Explain the features of Management Information system.

[7]

- Q4) a)** The Expenses budgeted for the production at 100% capacity of X Ltd. are given below: **[8]**

Particulars	Amount (Rs)
Direct Material	6,00,000
Variable Works Overhead	2,00,000
Basic Wages	2,00,000
Fixed Production Overheads	80,000
Productive Expenses-Marginal	40,000
Administrative Expenses (Rigid)	40,000
Selling Overhead (10% Fixed)	1,20,000
Distribution on Cost (80% Variable)	60,000

Prepare a Flexible Budget for the production at 60% and 80% capacity showing separately.

- i) Prime Cost
 - ii) Works Cost
 - iii) Cost of production
 - iv) Cost of turnover
- b) Explain the term Uniform costing. State the advantages and limitations of Uniform Costing. **[7]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD945

[Total No. of Pages : 3

[6439]-223

T.Y.B.Com.

356 - F : BUSINESS STATISTICS-III

(2019 Pattern) (Semester -V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator and statistical table is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) a) Fill in the blanks: (Any five) [5×1=5]

- i) C-chart is used to control _____.
- ii) We use _____criteria to average the elements of payoff of corresponding strategy.
- iii) In variable control charts, first we always draw _____control chart
- iv) A process is said to be under statistical control if it operates with _____causes
- v) EOL stands for_____opportunity loss.
- vi) In game theory, if maximin = minimax then there exist _____point.
- vii) Defective raw material is belonging to _____causes.

b) State whether each of the following statement is true or false (Any five) [5×1=5]

- i) P-chart is used to control proportion of defectives.
- ii) In sequencing problem we can use value of money which remains the same during the period.
- iii) Value of the game is zero.
- iv) If quantity in hand is less than demand then there exist opportunity loss.
- v) R chart is quantitative type control chart.
- vi) If the value of game is greater than zero, then game is called as fair game
- vii) In HNO person zero-sum game, value of the game is always zero.

P.T.O.

Q2) Attempt any two the following:

[2×5=10]

- a) Solve the following pay off matrix using the principle of dominance

		player B		
		B1	B2	B3
Player A	A1	9	8	-7
	A2	3	-6	4
	A3	6	7	-8

- b) Explain : Acts specification limits, tolerance limits.
- c) The number of defects in 10 different carpets are as follows:
1, 0, 2, 3, 2, 1, 3, 2, 0, 2.
Construct c-chart, comment on the result
- d) Explain: expected monetary value, sequencing problem, capability Index.

- Q3) a)** A machine is set to deliver packets of given tensile strength, 10 samples of size 5 each were recorded as follows.

Sample No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mean	15	17	15	18	17	14	18	15	17	16
Range	7	7	4	9	8	7	12	4	11	5

Construct control charts for mean and range. Comment on whether the proces seems to be under control. (Use $n=5$, $A_2=0.577$, $D_3=0$, $D_4=2.115$)

[8]

- b) From the following pay-off table (of profit) determine optimal strategy using maximin, maximax, Laplace and Harwicz criterion. Take $\alpha=0.7$ **[7]**

Demand \ Stock	A1	A2	A3	A4
S1	16	10	12	7
S2	13	12	9	9
S3	11	14	15	14

- Q4) a)** The maintenance cost and resale value of a machine whose purchase price is Rs. 7000 is given below.

Year	Maintenance cost (Rs.)	Resale value (Rs.)
1	900	4,000
2	1,200	2,000
3	1,600	1,200
4	2,100	600
5	2,800	500
6	3,700	400
7	4,700	400
8	5,900	400

When should the machine be replaced?

[8]

- b) Write the pay off matrix for the given situation the demand for Vadapav may be 21, 22, 23, 24, and 25 with respective probabilities 0.1, 0.15, 0.2, 0.25 and 0.3 making cost and selling price of one Vadapav is Rs. 8 and Rs. 10 respectively. Balance Vadapav is treated as waste. Also obtain regret table. How much Vadapav should be made using EOL criteria? **[7]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD946

[Total No. of Pages : 4

[6439]-224

T.Y. B.Com.

356 (G) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - III

(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Multiple Choice Questions (Any five out of Six) [5]

- i) As per the _____ model brings improvement in human relation climate.
 - a) Custodial
 - b) Supportive
 - c) Autocratic
- ii) _____ is the founder of Biocon Limited
 - a) Anand Mahindra
 - b) Laxmi Niwas Mittal
 - c) Kiran Mazumdar Shaw
- iii) Entrepreneurial personality should be _____
 - a) Emotionally unstable
 - b) Adventurous
 - c) Reserved
- iv) _____ work is about working in a group
 - a) Single
 - b) Group
 - c) Reference
- v) A _____ is a collection of individuals whose existence as a collection is rewarding to the individuals
 - a) Personality
 - b) Group
 - c) Autocratic
- vi) _____ is nothing but it is the attractiveness of a group to its members.
 - a) Group
 - b) Group cohesion
 - c) Autocratic

P.T.O.

B) Match the following [5]

i) Adar Poonawala	a) Collegial
ii) Laxmi Niwas Mittal	b) Innovation
iii) Organizational behavior model	c) India's Vaccine King
iv) Personality for entrepreneurship	d) Forecasting business changes
v) Role of entrepreneur	e) Padmavibhushan

Q2) Write short notes (Attempt any two) [10]

- a) Need of Organizational behavior in entrepreneurship
- b) Need of individual behaviour in entrepreneurship.
- c) Falguni Nayar
- d) Classification of groups

Q3) a) What is organization? Explain the approaches towards organization. [8]

b) Explain the emotional intelligence for entrepreneurship [7]

Q4) a) Explain the contribution of Shiv Nadar [8]

b) Explain the role of entrepreneur. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD946

[6439]-224

T.Y. B.Com.

356 (G) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - III

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) मॉडेल नुसार मानवी संबंधांच्या वातावरणात सुधारणा घडवून आणते.
अ) कस्टोडिअल
ब) आश्वासक
क) निरंकुश
- ii) हे बायोकोन लिमिटेडचे संस्थापक आहेत.
अ) आनंद महिंद्रा
ब) लक्ष्मी निवास मित्तल
क) किरण मुद्गुमदार-शॉ
- iii) उद्योजक व्यक्तिमत्व असावे.
अ) भावनिकदृष्ट्या अस्थिर
ब) साहसी
क) राखीव
- iv) काम म्हणजे समूहात काम करणे.
अ) सिंगल
ब) गट
क) संदर्भ
- v) हा व्यक्तींचा संग्रह आहे ज्यांचे संग्रह म्हणून अस्तित्व व्यक्तींना पुरस्कृत आहे.
अ) व्यक्तिमत्व
ब) गट
क) निरंकुश
- vi) हे काही नसून ते गटाचे सदस्यांना असलेले आकर्षण आहे.
अ) गट
ब) गट एकसंध
क) निरंकुश

ब) जोड्या लावा.

[5]

i) आदर पूनावाला

अ) परस्पर आदर

ii) लक्ष्मी निवास मित्तल

ब) नावीन्य

iii) संस्थात्मक वर्तन मॉडेल

क) भारताचा लस राजा

iv) उद्योजकतेसाठी व्यक्तिमत्व

ड) व्यवसायातील बदलांचा अंदाज

v) उद्योजकाची भूमिका

इ) पद्मविभूषण

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

अ) उद्योजकतेमध्ये संस्थात्मक वर्तनाची गरज

ब) उद्योजकतेमध्ये वैयक्तिक वर्तनाची गरज

क) फाल्गुनी नायर

ड) गटांचे वर्गीकरण

प्र.3) अ) संघटना म्हणजे काय? संस्थेकडे कोणते दृष्टिकोन आहेत ते स्पष्ट करा.

[8]

ब) उद्योजकतेसाठी भावनिक बुद्धिमत्ता स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) शिव नादर यांचे योगदान स्पष्ट करा.

[8]

ब) उद्योजकाची भूमिका स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD947

[Total No. of Pages : 4

[6439]-225

T.Y.B.Com.

**356 - H : MARKETING MANAGEMENT - III
(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks (Attempt any 5) [5]

- i) According to Mr. Starch advertising is an _____ attempt to sell goods.
 - a) Artificial
 - b) Natural
 - c) Written
 - d) Projected
- ii) Member of standard council of Advertising in India are related to _____.
 - a) Social
 - b) Economic
 - c) Political
 - d) Advertising
- iii) According to Webster "Advertising of goods or services to inform the public is _____.
 - a) News
 - b) Information
 - c) Advertising
 - d) Publicity
- iv) BDI means _____.
 - a) Brand Decision Index
 - b) Brand Development India
 - c) Brand Decision India
 - d) Brand Development Index
- v) Advertising on computer screen or text is called _____ advertisement.
 - a) Hesitant
 - b) Pop-up
 - c) Pop-under
 - d) Floating
- vi) The Head office of standard council of Advertising in India is in _____.
 - a) Delhi
 - b) Kolkatta
 - c) Mumbai
 - d) Chennai

P.T.O.

B) Match the following. [5]

Group - A	Group - B
i) Wallpaper Advertising	a) Positive Emotional Approach
ii) Advertising standards council of India	b) 1915
iii) Appeals of anger and Fear	c) 1985
iv) Begining of Radio Broad cost in India	d) Negative emotional Approach
v) Love security Greed	e) E-Advertising

Q2) Write short notes (Any two) [10]

- a) Procedure of E-commerce
- b) Advertising standards council of India
- c) Role of Advertising in modern era
- d) Negative emotional approach

Q3) a) Explain the meaning and Importance of advertising message. [8]

b) Explain the objectives of advertising in detail. [7]

Q4) a) Explain the types of Brand and it's importance. [8]

b) Explain the causes of waste in advertising. [7]

PD947

T.Y.B.Com.

356 - H : MARKETING MANAGEMENT - III
(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

/एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गण दर्शवितात.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) **[5]**

- i) श्री. स्टार्च यांचे मते - “जाहिरात म्हणजे वस्तू विक्रीसाठी केलेला प्रयत्न होय.”
अ) कृत्रीम ब) नैसर्गिक
क) लिखित ड) प्रक्षेपित
- ii) भारतीय जाहिरात प्रमाणक परिषदेचे सभासद हे क्षेत्राशी निगडीत आहेत.
अ) सामाजिक ब) आर्थिक
क) राजकीय ड) जाहिरात
- iii) वेबस्टर यांचे मते - “जाहिरात म्हणजे लोकांना माहिती करून देण्यासाठी वस्तू व सेवेची केलेली होय.”
अ) बातमी ब) माहिती
क) जाहिरात ड) प्रसिद्धी
- iv) BDI म्हणजे
अ) ब्रँड निर्णय निर्देशांक ब) ब्रँड डेव्हलपमेंट इंडीया
क) ब्रँड निर्णय भारत ड) ब्रँड डेव्हलपमेंट इंडेक्स
- v) संगणकाच्या पडद्यावरून किंवा मजकूरावरून फिरणाऱ्या जाहिरातीला जाहिरात असे म्हणतात.
अ) संकोचक्षम ब) पॉप-अप
क) पॉप-अंडर ड) तरंगणारी
- vi) भारतीय जाहिरात प्रमाणक परिषदेचे मुख्य कार्यालय येथे आहे.
अ) दिल्ली ब) कोलकत्ता
क) मुंबई ड) चेन्नई

ब) जोड्या जुळवा.

[5]

गट-अ

गट-ब

i) वॉलपेपर जाहिरात	अ) सकारात्मक भावनिक दृष्टीकोन
ii) भारतीय जाहिरात प्रमाणक परिषद स्थापना	ब) 1915
iii) भिती व रागाची आवाहने	क) 1985
iv) भारतातील रेडीओ प्रसारण सुरूवात	ड) नकारात्मक भावनिक दृष्टीकोन
v) प्रेम, संरक्षण, मोह लाभ	इ) ई-जाहिरात

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) ई-कॉमर्सची कार्यपद्धती
- ब) भारतीय जाहिरात प्रमाणक परिषद
- क) आधुनिक काळात जाहिरातीची भूमिका
- ड) नकारात्मक भावनिक दृष्टीकोन

प्र.3) अ) 'जाहिरात संदेश' अर्थ व महत्व स्पष्ट करा.

[8]

ब) जाहिरातीची उद्दीष्टे सविस्तर स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) ब्रॅंडचे प्रकार आणि त्यांचे महत्व सविस्तर स्पष्ट करा.

[8]

ब) जाहिरातीतील अपव्ययाची कारणे स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD948

[Total No. of Pages : 4

[6439]-226

T.Y. B.Com.

356 I : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - III

(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Attempt any 5 out of 6) [5]

- i) The special Economic zone act was passed as on _____ 2005
(01 April, 10 February, 01 may, 23 April)
- ii) The _____ credit is mainly needed for long term development of agriculture sector
(Short-term, medium term, very short-term, long term)
- iii) The central and state governments in India have setup _____ to attract foreign companies to invest in India.
(Special Investment zone, special trade zones, special Economic zone, special business zones)
- iv) The major source of agricultural credit is _____
(Cooperative credit society, commercial banks, self-help groups, small finance banks)
- v) In India the financial sector reforms was takes place in _____
(1982, 1978, 1991, 1998)
- vi) In India the cooperative credit organisations has _____ tier structure
(four, two, one, three)

P.T.O.

B) Match the following : [5]

i) Export promotion	a) Problem of agricultural credit
ii) Opening of Indian Economy	b) SEZ
iii) Sustainable agriculture	c) New Economic policy 1991
iv) Basic feature of Rural Economy	d) Agrarian Economy
v) Lack of credit	e) Needed for future generation

Q2) Write a short note (Any 2 out of 4) [10]

- a) Sustainable agriculture
- b) Foreign direct investment
- c) Interdependence of agriculture and Industry
- d) Challenges of agricultural credit in India

Q3) a) Define Rural Economy. Explain the features of Rural Economy [8]

- b) Explain the role of multinational companies in Economic development of India [7]

Q4) a) Explain in detail the role and importance of agriculture credit in India. [8]

- b) Explain the importance of Industrial policy in Industrial development. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD948

[6439]-226

T.Y. B.Com.

356 I: AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - III

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच)

[5]

- i) सन 2005 मध्ये या दिवशी विशेष आर्थिक क्षेत्र कायदा संमत करण्यात आला.
(1 एप्रिल, 10 फेब्रुवारी, 1 मे, 23 एप्रिल)
- ii) शेती क्षेत्राच्या दीर्घकालीन विकासासाठी पतपूर्ववण्याची आवश्यकता असते.
(अल्पकालीन, मध्यमकालीन, अतिअल्पकालीन, दीर्घकालीन)
- iii) भारतामध्ये विदेशी कंपन्यांची गुंतवणूक आकर्षित करण्यासाठी केंद्र व राज्य सरकारांनी ची व्यवस्था केलेली आहे.
(विशेष गुंतवणूक क्षेत्र, विशेष व्यापार क्षेत्र, विशेष आर्थिक क्षेत्र, विशेष व्यवसाय क्षेत्र)
- iv) हा कृषी वित्तपूर्ववठ्याचा महत्वाचा स्रोत आहे.
(सहकारी पतपूर्ववठा संस्था, व्यापारी बँका, बचत गट, लघुवित्त बँका)
- v) भारतामध्ये वित्तीय क्षेत्र सुधारणा या वर्षी अंमलात आणल्या गेल्या.
(1982, 1978, 1991, 1998)
- vi) भारतामध्ये सहकारी पतपूर्ववठा संस्थांची रचना स्तरीय आहे.
(चार, दोन, एक, त्रि)

ब) योग्य जोड्या लावा.

[5]

i) निर्यात प्रोत्साहन

अ) कृषी पतपूरवठ्याची समस्या

ii) मुक्त भारतीय अर्थव्यवस्था

ब) SEZ

iii) शाश्वत कृषी

क) नवीन आर्थिक धोरण - 1991

iv) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेचे मुलभूत वैशिष्ट्ये

ड) कृषीप्रधान अर्थव्यवस्था

v) पतपूरवठ्याचा अभाव

इ) भावी पिढीसाठी आवश्यक

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

अ) शाश्वत कृषी

ब) विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक

क) कृषी व उद्योगांचे परस्परावलंबित्व

ड) भारतीय कृषी पतपूरवठ्यासमोरील आव्हाने

प्र.3) अ) व्याख्या द्या. ग्रामिण अर्थव्यवस्था ग्रामिण अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[8]

ब) भारताच्या आर्थिक विकासातील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) भारतातील कृषी वित्तपूरवठ्याची भूमिका आणि महत्त्व सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

[8]

ब) औद्योगिक विकासातील औद्योगिक धोरणांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2047

[Total No. of Pages : 2

[6439]-227

T.Y. B.Com.

**356(J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE & MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[5×2=10]

- a) What is public good?
- b) Define micro economics.
- c) What is a financial advisor?
- d) State the defence budget structure.
- e) Define defence five year plan.
- f) State the role of Indian Space Research Organisation (ISRO).

Q2) Attempt any four of the following :

[4×5=20]

- a) Union budget.
- b) Satellite.
- c) Financial advisor.
- d) Defence five year plan.
- e) India's Private Space Industry.

Q3) Attempt any Two of the following :

[2×5=10]

- a) Explain formulation of Defence five year plan.
- b) Explain parliamentary control of the Defence budget.
- c) Explain the concept of public good.

Q4) Attempt any one of the following :

[1×10=10]

- a) Explain and detail the role of financial advisor of Defence.
- b) What does the Indian Space Policy 2023 entail?

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PD2047

[6439]-227

T.Y. B.Com.

**356(J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE & MANAGEMENT
(2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper - III)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) पब्लिक गुड म्हणजे काय?
- ब) मायक्रोइकोनॉमिक्स व्याख्या द्या.
- क) फायनान्शियल ॲडव्हायझर म्हणजे काय?
- ड) संरक्षण अर्थसंकल्पाचे स्वरूप सांगा.
- इ) संरक्षण पंचवार्षिक योजना व्याख्या द्या.
- फ) भारतीय अंतराळ संशोधन संस्थे (ISRO) ची भूमिका सांगा.

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) सर्वसाधारण अर्थसंकल्प
- ब) उपग्रह
- क) फायनान्शियल ॲडव्हायझर
- ड) संरक्षण पंचवार्षिक योजना
- इ) भारताचा खाजगी अवकाश उद्योग

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×5=10]

- अ) संरक्षण पंचवार्षिक योजनेची निर्मिती स्पष्ट करा.
- ब) संरक्षण अर्थसंकल्पावरील लोकसभेचे नियंत्रण स्पष्ट करा.
- क) पब्लिक गूडची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा.

[1×10=10]

- अ) संरक्षणातील फायनान्शियल ॲडव्हायझरची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय अंतराळ धोरण 2023 मध्ये काय समाविष्ट आहे?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PD949

[6439]-228

T.Y.B.Com.

INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM-III

356 (K) : Insurance

(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks (Attempt any 5 out of 6) [5]

- i) Which types of insurance usually requires lower premium?
 - a) Group insurance
 - b) Whole life insurance
 - c) Health insurance
 - d) Term insurance
- ii) Risk management is concerned with____
 - a) Arranging and controlling of activities
 - b) Planning, arranging and controlling of activities
 - c) Managing of funds
 - d) Controlling
- iii) _____are agents but they can sell policies of several life and non-life insurance companies at a time.
 - a) Loss assessors
 - b) Brokers
 - c) Insurer
 - d) Insured
- iv) Which of the following is contract between two insures i.e. original insurer and another insurer?
 - a) Premium
 - b) Cover note
 - c) Reinsurance
 - d) Co-insurance
- v) The burden of proof of the loss within the scope of policy is upon the _____.
 - a) Insurer
 - b) Insured
 - c) Surveyor
 - d) Defence Lawyer

P.T.O.

- vi) Reinsurance Refers to the practice by insurance companies of ____.
- Buying Insurance from another firm
 - Issuing new policies
 - Renewing existing policies
 - None of these

B) Match the following [5]

Group - A	Group - B
i) Risk Management.	a) Reducing the level of risky activities
ii) Risk retention-	b) Transferring rights to the assignee
iii) Risk avoidance-	c) Risk Analysis and Control
iv) Assignment of life policy-	d) Carry out claim surveys
v) Surveyors-	e) Accepting and agreeing to finance the loss oneself

Q2) Write short notes (Any 2 out of 4) [10]

- Diversification of Risk
- Objectives of Underwriting
- Role of surveyors in insurance sector
- Foreign Direct Investment in Insurance Sector in India

Q3) a) Explain different techniques of Risk Management [8]

- b) Define the term Underwriting? State the special underwriting practices in non-medical insurance. [7]

Q4) a) Explain the role of Individual and Corporate Broker in insurance sector. [8]

- b) State the challenges and future of Insurance Business in India. [7]

PD949

T.Y.B.Com.

356 (K) : Insurance

(2019 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

/एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

[5]

- i) कोणत्या प्रकारच्या विम्यास सहसा कमी विमा हप्ता असतो ?
अ) समूह विमा
ब) संपूर्ण जीवन विमा
क) आरोग्य विमा
ड) मुदत विमा
- ii) जोखीम व्यवस्थापनाशी संबंधित आहे.
अ) कामकाजाची व्यवस्था आणि नियंत्रण
ब) कामकाजाचे नियोजन, व्यवस्था आणि नियंत्रण
क) निधी व्यवस्थापन
ड) नियंत्रण ठेवणे
- iii) हे एजंट आहेत परंतु ते एकावेळी अनेक जीवन आणि जीवन विमा कंपन्यांच्या पॉलिसी विकू शकतात.
अ) तोटा मूल्यांकनकर्ता
ब) दलाल
क) विमाकर्ता
ड) विमाधारक
- iv) खालीलपैकी कोणता करार दोन विमाधारकांमध्ये आहे, म्हणजे मूळ विमाकर्ता आणि दुसरा विमाकर्ता ?
अ) प्रीमियम
ब) कव्हर नोट
क) पुनर्विमा
ड) सह-विमा
- v) पॉलिसीच्या कार्यक्षेत्रातील नुकसानाच्या पुराव्याचा भार वर आहे.
अ) विमाकर्ता
ब) विमाधारक
क) सर्वेक्षक
ड) बचाव पक्षाचे वकील
- vi) पुनर्विमा च्या विमा कंपन्यांच्या प्रथेचा संदर्भ देते.
अ) दुसऱ्या फर्मकडून विमा खरेदी करणे
ब) नवीन पॉलिसी जारी करणे
क) विद्यमान धोरणांचे नूतनीकरण करणे
ड) यापैकी नाही

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

गट - अ

गट - ब

- i) जोखीम व्यवस्थापन
- ii) जोखीम राखून ठेवणे
- iii) जोखीम टाळणे
- iv) जीवन धोरणाची नियुक्ती
- v) सर्वेक्षक

- अ) धोकादायक क्रियाकलापांची पातळी कमी करणे
- ब) नियुक्त अधिकाऱ्यांना हस्तांतरित करणे
- क) जोखीम विश्लेषण आणि नियंत्रण
- ड) दावा सर्वेक्षण करा
- इ) स्विकारणे आणि स्वतः नुकसान भरपाई देण्यास सहमती देणे

प्र.2) टिपा लिहा. (4 पैकी कोणतेही 2)

[10]

- अ) जोखमीचे विविधीकरण
- ब) अंडररायटिंगची उद्दिष्टे
- क) विमा क्षेत्रातील सर्वेक्षणकर्त्याची भूमिका
- ड) भारतातील विमा क्षेत्रात थेट विदेशी गुंतवणूक

प्र.3) अ) जोखीम व्यवस्थापनाची विविध तंत्रे स्पष्ट करा.

[8]

ब) अंडररायटिंग या शब्दाची व्याख्या करा? गैर-वैद्यकीय विम्यामध्ये विशेष अंडररायटिंग पद्धती सांगा.

[7]

प्र.4) अ) विमा क्षेत्रातील वैयक्तिक आणि कॉर्पोरेट ब्रोकरची भूमिका स्पष्ट करा.

[8]

ब) भारतातील विमा व्यवसायातील आव्हाने आणि भविष्य सांगा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD950

[Total No. of Pages : 2

[6439]-229

T.Y.B.Com.

COMPUTER PROGRAMMING AND APPLICATION-III

356 (L) : Software Engineering

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (Special Paper-III)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks.

[5]

- a) _____ is a systematic and disciplined approach to software development that aims to create high-quality, reliable, and maintainable software.
 - i) Software engineering ii) Prototyping
 - iii) Concepts iv) Modelling
- b) _____ is the process of defining the architecture, interfaces, and data for a system that satisfies specific requirements.
 - i) System development ii) System desing
 - iii) System manufacturing iv) System control
- c) _____ method seeks information from the person in written and prescribed format.
 - i) Call Interview ii) Enquiry
 - iii) Questionnaires iv) Communication
- d) The _____ is a classical model used in system development life cycle to create a system with a linear and sequential approach.
 - i) Waterfall model ii) RAD model
 - iii) RUP model iv) Spiral model
- e) McCall's factor model classifies all software requirements into _____ software quality factors.
 - i) 5 ii) 6
 - iii) 10 iv) 11

P.T.O.

B) Match the following. [5]

a) Prototyping Model	i) Evaluate feasibility of system
b) Throwaway prototyping	ii) Spiral software development methodologies
c) Software Quality Attributes	iii) Prototype is built
d) Feasibility Study	iv) Correctness
e) Rational Unified Process	v) Rapid Prototyping

Q2) Short Notes (Any 2 out of 4) [10]

- a) Types of System
- b) Qualities of System Analyst
- c) System Requirement Specification
- d) System Concepts

Q3) a) Define System Analysis. Explain in detail Role of System Analyst [8]

b) What is Software Engineering? What is the need for software Engineering [7]

Q4) a) Explain in detail System Development Life Cycle [8]

b) What is Feasibility Study? Explain Types of Feasibility Study in detail [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-951

[Total No. of Pages : 2

[6439]-230

T.Y. B.Com.

355 A Voc : COMPUTER APPLICATIONS - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (Vocational)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Fill in the blanks :

[5]

i) ____ arithmetic operator is used to display remainder.

a) +	b) -
c) *	d) %

ii) _____ is used to create an empty set in Python.

a) set ()	b) ()
c) []	d) {}

iii) _____ is the maximum possible length of python.

a) 79 characters	b) 33 characters
c) 24 characters	d) Can be of any length

iv) Python language was developed in _____ year.

a) 1989	b) 1995
c) 1986	d) 1999

v) A block of code is designed using _____.

a) Key	b) Brackets
c) Indentation	d) Variables

P.T.O.

- b) Match the following : [5]
i) Not equal to operator	a) /
ii) Multiplication Operator	b) //
iii) Exponential Operator	c) <>
iv) Division Operator	d) **
v) Floor Division Operator	e) *

Q2) Write Short Notes on (Any 2) : [10]

- a) *for* Loop
- b) Data types in Python
- c) Characteristics of Python

Q3) Answer the following (Any 4) : [20]

- a) Explain *if* _____ *else* statement with syntax and example.
- b) Write a python program to calculate simple interest.
- c) Explain Tuple data type with example.
- d) Write a python program to display factorial of a number.
- e) Explain *while* loop in python with syntax and example.

Q4) Answer the following (Any 1) : [10]

- a) Explain *continue* and *pass* statements with syntax and example.
- b) Explain any four types of operators in python.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD952

[Total No. of Pages : 2

[6439]-231

T.Y. B.Com. (Vocational)

355 B VOC : ADVERTISING, SALES PROMOTION &

SALES MANAGEMENT-I

(Sales Management)

(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (Paper-V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figuers to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks.

[5]

- a) Marketing and _____ are closely related.
 - i) Product knowledge
 - ii) Sales Management
 - iii) MBA Degree
 - iv) Communication
- b) Effective sales planning is the prime responsibility of _____.
 - i) CEO
 - ii) Cost Manager
 - iii) Sales Manager
 - iv) Marketing Manager
- c) Most organisations used their sales force to reach.
 - i) Customers
 - ii) Traders
 - iii) Competitors
 - iv) Sales
- d) Following is the not part of sales management.
 - i) Task Allocation
 - ii) Motivation
 - iii) Performance appraisal
 - iv) CPM
- e) It is basic objectives of sales management.
 - i) To Capture Market
 - ii) Advertise
 - iii) Communicate
 - iv) Finance

P.T.O.

B) Match the pairs. [5]

a) Process of organisation of sales Efforts	i) Source of recruitment
b) Advertisement in newspaper	ii) Setting objectives
c) Sales Planning	iii) Motivation
d) Written test	iv) Sales management
e) Fair pay packet	v) Selection process

Q2) Write short note on (any 2) [10]

- a) Importance of sales planning.
- b) External sources of recruitment.
- c) Methods of motivation to sales persons.
- d) Challenges before sales manager.

Q3) Answer the following (any 4) [20]

- a) Internal sources of recruitment.
- b) Scope of sales management.
- c) Sales control.
- d) Process of sales planning.
- e) Selection of salespersons.
- f) Methods of sales training.

Q4) Answer the following (any 1) [10]

- a) What do you mean by sales management? Explain need and importance of sales management in current scenario.
- b) Write detail note on training and motivation to salespersons.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2048

[Total No. of Pages : 2

[6439]-232

T.Y.B.Com. (Vocational)

TAX PROCEDURE & PRACTICES (Paper - I)

355 C VOC : Customs Duty

(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All Questions are Compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Choose the correct answer (Any Five) [5]

- a) The social welfare surcharge is imposed at a rate of _____ of basic custom duty.
 - i) 10%
 - ii) 12%
 - iii) 15%
 - iv) 18%
- b) Goods whose import or export is prohibited under the Customs Act or any other applicable law are called _____.
 - i) Ineligible Goods
 - ii) Prohibited Goods
 - iii) Restricted Goods
 - iv) All of the above
- c) Under the Customs Act, 1962, the term “Conveyance” refers to _____.
 - i) Vessel
 - ii) Aircraft
 - iii) Vehicle including railway vehicle
 - iv) All of the above
- d) The taxable event for imported goods occurs when _____.
 - i) Goods enter the territorial waters
 - ii) Goods crosses the customs barrier
 - iii) Goods are dispatched by the supplier
 - iv) Goods are incorporated into the landmass of India
- e) The applicable date for duty on pilfered goods is the date of _____.
 - i) filing of Import General Manifest or Report
 - ii) Submission of bill of entry
 - iii) Issuance of clearance order
 - iv) Granting of inward entry

P.T.O.

- f) The term “produced” encompasses _____
- i) Manufactured ii) Grown
iii) Mined iv) All of the above
- B) State whether the following statement is TRUE or FALSE. [5]
- a) A customs station refers to any customs port, airport, or land entry point.
- b) Export refers to the act of bringing goods into India from a foreign location.
- c) For imported goods, the transaction value includes commissions and brokerage fees.
- d) Export involves bringing goods into India from outside the country.
- e) India’s territorial waters extend up to 15 nautical miles from the designated baseline.

Q2) Write Short Notes (Any Two) [10]

- Anti-Dumping Duty
- Transaction Value
- Indian customs water V/s Indian territorial water
- Prohibited Goods

Q3) Answer the following questions (Any Four) [20]

- What are foreign-going vessels or aircraft?
- What does “Person-in-charge” mean?
- What are Dutiable Goods and Imported Goods?
- What is the meaning of Safeguard Duty?
- What are the regulations governing baggage?
- What is the definition of Goods under Customs law?

Q4) Answer any one of the following questions. **[10]**

- Describe the import and export processes under Customs.
- What are the various categories of Customs duties in India?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2048

[Total No. of Pages : 2

[6439]-232

T.Y.B.Com. (Vocational)

TAX PROCEDURE & PRACTICES (Paper - I)

355 C VOC : Customs Duty

(2019 Pattern) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All Questions are Compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Choose the correct answer (Any Five) [5]

- a) The social welfare surcharge is imposed at a rate of _____ of basic custom duty.
 - i) 10%
 - ii) 12%
 - iii) 15%
 - iv) 18%
- b) Goods whose import or export is prohibited under the Customs Act or any other applicable law are called _____.
 - i) Ineligible Goods
 - ii) Prohibited Goods
 - iii) Restricted Goods
 - iv) All of the above
- c) Under the Customs Act, 1962, the term “Conveyance” refers to _____.
 - i) Vessel
 - ii) Aircraft
 - iii) Vehicle including railway vehicle
 - iv) All of the above
- d) The taxable event for imported goods occurs when _____.
 - i) Goods enter the territorial waters
 - ii) Goods crosses the customs barrier
 - iii) Goods are dispatched by the supplier
 - iv) Goods are incorporated into the landmass of India
- e) The applicable date for duty on pilfered goods is the date of _____.
 - i) filing of Import General Manifest or Report
 - ii) Submission of bill of entry
 - iii) Issuance of clearance order
 - iv) Granting of inward entry

P.T.O.

- f) The term “produced” encompasses _____
- i) Manufactured ii) Grown
iii) Mined iv) All of the above
- B) State whether the following statement is TRUE or FALSE. [5]
- a) A customs station refers to any customs port, airport, or land entry point.
- b) Export refers to the act of bringing goods into India from a foreign location.
- c) For imported goods, the transaction value includes commissions and brokerage fees.
- d) Export involves bringing goods into India from outside the country.
- e) India’s territorial waters extend up to 15 nautical miles from the designated baseline.

Q2) Write Short Notes (Any Two) [10]

- Anti-Dumping Duty
- Transaction Value
- Indian customs water V/s Indian territorial water
- Prohibited Goods

Q3) Answer the following questions (Any Four) [20]

- What are foreign-going vessels or aircraft?
- What does “Person-in-charge” mean?
- What are Dutiable Goods and Imported Goods?
- What is the meaning of Safeguard Duty?
- What are the regulations governing baggage?
- What is the definition of Goods under Customs law?

Q4) Answer any one of the following questions. **[10]**

- Describe the import and export processes under Customs.
- What are the various categories of Customs duties in India?

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-953

[Total No. of Pages : 2

[6439]-233

T.Y. B.Com.

356 Voc (A) : COMPUTER APPLICATIONS - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) a) Fill in the blanks :

[5]

- i) _____ is not an example of search engine.
 - a) Bing
 - b) Tell
 - c) Ask
 - d) Yahoo
- ii) _____ are those sites that are built primarily to support business of some organization.
 - a) Community sites
 - b) Commercial sites
 - c) Navigational sites
 - d) Interactive sites
- iii) User can request for any web page by just entering a _____ into address bar.
 - a) Text
 - b) Keyword
 - c) URL
 - d) Audio
- iv) Which of the following is not a type of website navigation
 - a) Global Website Navigation
 - b) Hierarchical Website Navigation
 - c) Local Website Navigation
 - d) Horizontal Website Navigation
- v) Web site's main page is called _____.
 - a) home page
 - b) browser page
 - c) bookmark
 - d) search page

P.T.O.

- b) State whether the statement is True or False : [5]
- i) A web browser enables user to access the resource of Internet.
 - ii) Website navigation allows visitors to flow from one page to another.
 - iii) The web pyramid provides a simple way for designers to think of all aspects of Web design.
 - iv) Search Engine Registration is the step of submitting your site to search engines to let them know that it exists.
 - v) Internet Explorer is an example of commercial website.

Q2) Attempt any FOUR of the following : [20]

- a) What is meant by site navigation? Explain.
- b) Explain Web Design Pyramid with diagram.
- c) Write note on Web App Architecture.
- d) What is Domain Name System? Explain.
- e) Write note on Website Hosting.

Q3) Attempt any TWO of the following : [20]

- a) Explain in detail various factors influencing Website Design.
- b) Explain Web authoring tools in detail.
- c) What is Hyperlink? How do you Hyperlink within the document?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD954

[Total No. of Pages : 2

[6439]-234

T.Y.B.Com. (Vocational)

**356 B VOC : ADVERTISING, SALES
PROMOTION & SALES MANAGEMENT-II
Marketing
(2019 Pattern) (Semester - V) (Paper-VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Multiple Choice Questions.

[5]

- a) It is a systematic study of problems related to marketing of goods and services.
 - i) Product knowledge ii) Sales Management
 - iii) Marketing Research iv) Basic research
- b) Following is not step in marketing research
 - i) Problem Identification ii) Field Work
 - iii) Data analysis iv) Marketing Management
- c) Festivals in Country is part of _____
 - i) Political environment ii) Cultural environment
 - iii) Competitors iv) Sales policy
- d) It is marketing of products that are presumed to be environmentally safe.
 - i) Green marketing ii) Niche Marketing
 - iii) Blue marketing iv) CPM
- e) It is basic advantage of digital marketing is _____
 - i) To Capture market ii) Global reach
 - iii) Local market iv) District wholesaler

P.T.O.

- B) Match the pairs [5]
a) Digital marketing	i) Promotion of product
b) Green marketing	ii) Wide coverage
c) Affiliate marketing	iii) Environment Friendly products
d) Marketing environment	iv) Establishing connection through blogs
e) Promotion manager	v) Economical and political factors

Q2) Write short note on (Any 2) [10]

- a) Importance of green marketing
- b) Role of marketing research analyst
- c) Functions of promotional manager
- d) Trends in marketing Environment

Q3) Answer the following (any 4) [20]

- a) Objectives of marketing research
- b) Functions of marketing manager
- c) Role of Product Manager
- d) Affiliate marketing
- e) Digital Marketing
- f) Techniques of marketing research

Q4) Answer the following (any 1) [10]

- a) State and explain meaning, need and importance of marketing environment.
- b) Write a detail note on social media marketing.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-2049

[Total No. of Pages : 2

[6439]-235

T.Y. B.Com. (Vocational)

356C : TAX PROCEDURE & PRACTICES PAPER - II

Entrepreneurship Development and Project Report

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Choose the correct answer (Any Five) [5]

- i) _____ type of entrepreneurs utilizes a chance to introduce a new technique or new product.
 - a) Innovative entrepreneur
 - b) Instigated entrepreneur
 - c) Initiative entrepreneur
 - d) Fabian entrepreneur
- ii) _____ applied the word entrepreneur to business for the first time.
 - a) Robert Owen
 - b) Joseph Schumpeter
 - c) Richard Cantillon
 - d) Max Weber
- iii) Entrepreneurship is a creative activity - Said by _____
 - a) Frederick Harbison
 - b) B.F. Hoselitz
 - c) B. Higgins
 - d) Joseph
- iv) An individual who initiates, creates and manages a new business can be called _____.
 - a) A leader
 - b) A professional
 - c) A manager
 - d) An entrepreneur
- v) DIC stands for _____.
 - a) Disassembled Industries Centers
 - b) District Industries Collaboration
 - c) District Industries Centers
 - d) Developing Industries Centers

P.T.O.

- vi) An entrepreneur who owns more than one business at a time is called _____
- a) An intrapreneur b) A corporate entrepreneur
c) A portfolio entrepreneur d) None of the above
- b) State whether the following statement is TRUE or FALSE. [5]
- i) Individual Entrepreneurs and Institutional Entrepreneurs are identical.
ii) Entrepreneurship consists of gathering resources and integrating them to bring about changes in production.
iii) Self - Help Groups are informal groups of individuals who unite to explore ways of enhancing their living conditions.
iv) Entrepreneurs assume and bear risks.
v) Trading Entrepreneurs operate in the realm of small-scale trade and manufacturing businesses.

Q2) Write Short Notes on (Any 2) : [10]

- a) Need of Entrepreneurship
b) National Entrepreneurship Development Board
c) Functions of DIC
d) Benefits of Self-help group

Q3) Answer the following questions (Any 4) : [20]

- a) What is meant by the term 'entrepreneur' and what are the key responsibilities of entrepreneurs?
b) What are the different factors to consider when assessing the technical feasibility of a project?
c) What are the key roles and responsibilities of the Pollution Control Board?
d) Describe the programs and support provided by MIDC.
e) In what ways do commercial banks support entrepreneurs through credit facilities?
f) What does 'Idea Generation' mean? What are some of the common Source of ideas for entrepreneurs?

Q4) Answer Any one of the following questions : [10]

- a) Discuss the role of Commercial banks in entrepreneurship development.
b) Explain the functions of National Institutes of Entrepreneurship and Small Business Development

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PD955

[6439]-301

T.Y. B.Com.

361 : BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK - II
(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Q.No. 1 and Q.No. 6 are compulsory.*
- 2) Solve any 3 questions from the remaining questions No. 2, 3, 4, and 5.*

Q1) a) Fill in the blanks - (Any Five) [5]

i) _____ means transferable by delivery.

(Document, Negotiable, Legal)

ii) _____ is always drawn on a Banker.

(Cheque, Bill of Exchange, Promissory Note)

iii) _____ means authentication of any electronic record by means of the electronic technique.

(Document, Certificate, Digital Signature)

iv) Intellectual property includes _____.

(Tangible Property, Intangible Property, Cash)

v) Cheque is always _____.

(In writing, Oral, Oral and written)

vi) Consumer can first file complaint to _____ forum.

(District, State, National)

P.T.O.

b) Match the following : [5]

A Group	B Group
i) The Negotiable Instrument Act	a) 2000
ii) Information Technology Act	b) 1999
iii) The Trademarks Act	c) 2019
iv) Promissory Note	d) 1881
v) The consumer Protection Act	e) Two Parties

Q2) Define Bill of Exchange. Explain features/Characteristics of Bill of Exchange. [15]

Q3) Explain nature of E-Commerce (kinds of E-Commerce). Also elaborate validity of E-Contracts. [15]

Q4) Explain the three tier consumer disputes redressal system. [15]

Q5) Define and elaborate concept of patent and Explain rights of a patentee. [15]

Q6) Write short notes (Any three) [15]

- a) Cheque
- b) Concept of Consumer
- c) Trademark
- d) Types of Endorsement
- e) Advantages of E-Commerce

Total No. of Questions : 6]

PD955

[6439]-301

T.Y. B.Com.

361 : BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK - II

(2019 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 6 सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) प्रश्न क्र. 2, 3, 4 आणि 5 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच)

[5]

- i) म्हणजे हस्तांतरणीय.
(कागदपत्र, चलनक्षम, कायदेशीर)
- ii) हा नेहमी बँकेवर काढला जातो.
(धनादेश, हुंडी, वचनचिठ्ठी)
- iii) म्हणजे कोणत्याही इलेक्ट्रॉनिक रेकॉर्डचे इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने केलेले अधिप्रमाणन.
(कागदपत्र, प्रमाणपत्र, इलेक्ट्रॉनिक सही)
- iv) बौद्धिक संपदा ही असते.
(दृश्य संपत्ती, अदृश्य संपत्ती, रोख रक्कम)
- v) धनादेश हा कायम असतो.
(लेखी, तोंडी, लेखी व तोंडी)
- vi) ग्राहकाची फसवणूक झाल्यास तो सर्वप्रथम मंचाकडे तक्रार करू शकतो.
(जिल्हा, राज्य, राष्ट्रीय)

ब) योग्य जोड्या जुळवा.

[5]

अ गट	ब गट
i) चलनक्षम दस्तऐवज कायदा	अ) 2000
ii) माहिती तंत्रज्ञान कायदा	ब) 1999
iii) ट्रेडमार्क कायदा	क) 2019
iv) वचनचिठ्ठी	ड) 1881
v) ग्राहक संरक्षण कायदा	इ) दोन पक्ष

प्र.2) हुंडीची व्याख्या सांगा. हुंडीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[15]

प्र.3) ई-कॉमर्सचे स्वरूप (प्रकार) स्पष्ट करा. तसेच ई-कराराची वैधता स्पष्ट करा.

[15]

प्र.4) त्रिस्तरीय ग्राहक तक्रार निवारण यंत्रणा स्पष्ट करा.

[15]

प्र.5) पेटंटची व्याख्या व संकल्पना स्पष्ट करून पेटंट्टीला मिळणारे अधिकार स्पष्ट करा.

[15]

प्र.6) टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- अ) धनादेश
- ब) ग्राहक संकल्पना
- क) ट्रेडमार्क
- ड) पृष्ठांकनाचे प्रकार
- इ) ई-कॉमर्सचे फायदे

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD956

[6439]-302

[Total No. of Pages : 7

T.Y. B.Com.

362 : ADVANCED ACCOUNTING - II
(2019 Pattern) (Semester-VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Solve any 2 questions from the Question no. 2, 3 & 4.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks with the most appropriate alternative (Any 5) : **[5]**

- a) The Maharashtra Co-operative Society Act was passed in the year _____.
 - i) 1960
 - ii) 1980
 - iii) 1970
 - iv) 1965
- b) Working Capital is equal to _____.
 - i) Liquid Assets Less Liquid Liabilities
 - ii) Current Assets Less Current Liabilities
 - iii) Total Assets Less Total Liabilities
 - iv) None of the Above
- c) The Loaning in Opening & Closing Stock is transferred to _____ Account.
 - i) Stock Reserve Account
 - ii) General Reserve Account
 - iii) Capital Account
 - iv) Debtors Account

P.T.O.

- d) The Full form of R.D.D. is _____.
- i) Receive Doubtful Debts
 - ii) Recovery of Daily Debts
 - iii) Reserve for Double Debts
 - iv) None of the Above
- e) Gross profit ratio is expressed in terms of _____.
- i) Proportion
 - ii) Time
 - iii) Percentage
 - iv) Days
- f) In the case of dependent branch all branch expenses such as rent, salary etc. are paid by _____.
- i) Branch Itself
 - ii) Head Office
 - iii) Other Branches
 - iv) None of the above
- g) The primary objective in the formation of _____ is promoting of saving.
- i) Co-operative Credit Society
 - ii) Sole Proprietary firm
 - iii) Joint Stock Company
 - iv) Partnership firm

B) State whether the following statements are true or false (Any 5) : **[5]**

- a) Dividend received on shares is recorded at the income side of profit and loss account.
- b) Branch not keeping the full system of accounting is also known as dependent branch.
- c) Debt to equity ratio establishes the relationship between Long-term debt (external equities) and owner's equity (internal equities).

- d) Under stock and debtors system of branch accounting goods received from head office is recorded at debit side of the branch stock account.
- e) Debtors Turnover Ratio is expressed in terms of percentage.
- f) Petty cash book is prepared to maintaining the small expenses like carriage postage, entertainment etc.
- g) Branch account is prepared to ascertain Profit and loss of the branch.

C) Match the following : [5]

Group 'A'		Group 'B'	
a)	Artificial Intelligent	i)	Small size branches
b)	CSR	ii)	Working together for common purpose
c)	Net Worth	iii)	Total Assets minus Total Liabilities
d)	Stock and Debtors method	iv)	AI
e)	Co-operation	v)	Corporate Social Responsibility

D) Write Short Notes (Any 3) : [15]

- a) Allocation of Profit as per Maharashtra State Co- operative Societies Act.
- b) Accounting for Corporate Social Responsibility.
- c) Classification of branches from accounting point of view.
- d) Forensic Accounting.
- e) Accounting for Derivative Contracts.
- f) Objectives of Ratio Analysis.

Q2) Following is the trial balance of Swastika Consumer's Co-operative Society Limited Pune for the year ended 31 March, 2024. Prepare Trading and Profit and Loss Account for the year ended 31 March, 2024 and Balance sheet as on that date. **[20]**

Particulars	Debit (Rs.)	Credit (Rs.)
Opening Stock of Goods	24,000	-
Purchases	6,54,000	-
Carriage Inward	8,000	-
Sales	-	6,88,000
Sale of Empty Bags	-	28,000
Return Outward	-	10,000
Salaries	24,000	-
Interest on Government Loan	1,440	-
General Expenses	300	-
Printing and Stationery	2,840	-
Cash in Hand	9,680	-
Cash at Bank	12,000	-
National Saving Certificate	1,000	-
Electricity	640	-
Advances	1,700	-
Debtors	11,200	-
Dead Stock	1,600	-
Reserve Fund	-	20,000

Government Loans	-	12,000
Educational Fund	-	2,000
Building	1,20,000	-
Share Capital (5,000 Shares @ Rs. 20 each/-)	-	1,00,000
Creditors	-	12,400
Total	8,72,400	8,72,400

Adjustments :

- Closing stock was valued at Rs. 36,000.
- Audit fees payable Rs. 1,000.
- Charge depreciation @ 10% on dead stock and 5% on building.
- Make provision for bad debts Rs. 400.
- Authorised capital is 10,000 shares of Rs.20 each.

Q3) The following is Profit and Loss A/c and Balance Sheet of M/s Kiran Ltd.[20]

Trading and Profit & Loss Account for the year ended 31st March, 2024

Particular	Rs.	Particular	Rs.
To Opening Stock	5,00,000	By Sales	45,00,000
To Purchases	30,00,000	By Closing Stock	6,00,000
To Carriage and Freight Inward	1,00,000		
To Gross Profit b/d	15,00,000		
Total	51,00,000	Total	51,00,000

To Administration Expenses	7,00,000	By Gross Profit b/d	15,00,000
To Selling and Dist, Expenses	1,25,000	By Non-Operating Incomes:	
To Non-Operating Expenses	25,000	Interest on Securities	50,000
To Net Profit c/d	7,00,000		
Total	15,50,000	Total	15,50,000

Balance Sheet as no 31st March, 2024

Liabilities	Amt. Rs.	Assets	Amt. Rs.
Equity Share Capital	10,00,000	Land and Building	5,00,000
Reserves & Surplus	8.50,000	Plant and Machinery	6.00,000
Sundry Creditors	5.00,000	Stock	6,00.000
Bills Payables	2,50.000	Debtors	5,00,000
		Bills Receivables	1,00,000
		Cash at Bank	3,00,000
Total	26,00,000	Total	26,00,000

Calculate:

- a) Gross Profit Ratio
- b) Net Profit Ratio
- c) Operating Ratio
- d) Current Ratio
- e) Liquid Ratio
- f) Stock Turnover Ratio.

Q4) Sun Corporation of Pune has a branch at Mumbai. The head office in voice goods to branch at 25% on Invoice Price. The branch transfers all cash received to H.O. daily. All branch expenses are paid from the H.O. [20]

Particulars	Amount (Rs.)
Branch Stock (1.4.2023) at invoice price	1,60,000
Branch Debtors (1.4.2023)	40,000
Petty cash (1.4.2023)	4,000
Cash sales	60,000
Discount allowed to Branch Debtors	8,000
Bad debts written off	6,000
Return from customer	3,000
Collection from Debtors	2,40,000
Goods sent to branch (invoice price)	4,00,000
Goods return to H.O (invoice price)	32,000
Credit sales	3,00,000
Closing stock (at invoice price) (31.3.2024)	2,00,000
Cheques received from H.O. for expenses.	
Salaries	24,000
Rent& Taxes	12,000
Advertising	10,000
Petty cash	6,000
Actual Petty Expenses incurred by Branch	8,000

From the above information you are prepare : Branch Stock A/c, Branch Debtors A/c, Branch Adjustment A/c. Branch Petty Cash A/c & Branch Profit & Loss A/c.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD957

[Total No. of Pages : 4

[6439]-303

T.Y.B.Com.

BUSINESS ECONOMICS

**363 : Indian and Global Economic Development - II
(2019 CBCS Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.
- 2) Solve any three questions from the remaining question No. 2 to 5.
- 3) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) A) Multiple Choice Questions (any five). [5]

- i) _____ organisation publish the Human Development Index report.
 - a) World bank
 - b) World economic forum
 - c) I.M.F.
 - d) U.N.D.P
- ii) F.P.I stands for _____.
 - a) Foreign Portfolio Investment
 - b) Foreign Private Investment
 - c) Fixed Portfolio Investment
 - d) Foreign Payment Investment
- iii) The International Monetary Fund was established in _____.
 - a) 1944
 - b) 1945
 - c) 1996
 - d) 1995
- iv) International trade means _____.
 - a) Trade between countries
 - b) Trade between regions
 - c) Trade between provinces
 - d) Trade between two states
- v) Balance of trade is the _____.
 - a) Difference between export and import of services
 - b) Total of export and import of services
 - c) Difference between export and import of goods
 - d) Total of export and import of goods
- vi) Which of the following country is not a member of SAARC.
 - a) Bhutan
 - b) India
 - c) Thailand
 - d) Maldives

P.T.O.

B) Match the following: [5]

Group - A

- i) H.P.I
- ii) I.B.R.D.
- iii) F.D.I
- iv) Current Account
- v) Exim Policy

Group - B

- a) World Bank
- b) Human Poverty Index
- c) Foreign Trade Policy
- d) Foreign Capital
- e) Balance of Trade

Q2) Describe the role of Human Resource in economic development of Nation.[15]

Q3) Define Foreign capital. Explain the role of foreign capital in economic development. [15]

Q4) What is Balance of payment? Explain the causes of unfavourable balance of payment. [15]

Q5) Explain in detail functions of the World Trade Organisation. [15]

Q6) Write short notes (any 3): [15]

- a) Global Hunger Index.
- b) Foreign Direct Investment in India.
- c) India's Foreign trade policy.
- d) BRICS.
- e) SAARC.

PD957

T.Y.B.Com.

363 : Indian and Global Economic Development - II
(2019 CBCS Pattern) (Semester - VI)

[एकूण गुण : 70

[5]

- 3

ब) खालील जोड्या लावा.

[5]

गट-अ

गट-ब

- i) एच.पी.आय. (H.P.I)
- ii) आय.बी.आर.डी. (I.B.R.D)
- iii) एफ.डी.आय. (F.D.I)
- iv) चालु खाते
- v) एक्झीम पॉलिसी

- अ) जागतिक बँक
- ब) मानवी दारिद्र्य निर्देशांक
- क) विदेशी व्यापार धोरण
- ड) विदेशी भांडवल
- इ) व्यापार तोल

प्र.2) राष्ट्रांच्या आर्थिक विकासातील मानव संसाधनाची भूमिकेचे वर्णन करा.

[15]

प्र.3) विदेशी भांडवलाची व्याख्या करा. आर्थिक विकासातील विदेशी भांडवलाची भूमिका स्पष्ट करा. [15]

प्र.4) व्यवहारतोल म्हणजे काय? व्यवहारतोल असंतुलनाची कारणे स्पष्ट करा.

[15]

प्र.5) जागतिक व्यापार संघटनेची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

[15]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- अ) जागतिक भूक निर्देशांक
- ब) भारतातील थेट परकीय गुंतवणुक
- क) भारताचे परकीय व्यापार धोरण
- ड) ब्रिक्स (BRICS)
- इ) सार्क (SAARC)

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PD958

[Total No. of Pages : 4

[6439]-304

T.Y.B.Com.

ECONOMICS

363 : International Economics - II

(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Question No. 1 and question No. 6 are compulsory.*
- 2) Solve any three questions from question No. 2 to 5.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Multiple Choice Questions (any five). [5]

- i) Balance of payment is more _____ than a Balance of Trade.
 - a) Narrow
 - b) Bold/Large
 - c) Good
 - d) Bad
- ii) The Foreign Exchange Rate is determined through _____.
 - a) Government
 - b) Public Bargaining
 - c) World Bank
 - d) Demand and Supply Power
- iii) The power of purchase goods and services in a currency means _____.
 - a) Sales Power
 - b) Purchasing power
 - c) Bargaining
 - d) Magnetic power
- iv) Among the following _____ is the function of the World Bank.
 - a) Providing loans to member countries
 - b) Providing technical support and services
 - c) Guidance and Training
 - d) All of the above
- v) A Multinational corporation has its headquarters in _____.
 - a) Own country
 - b) Other country
 - c) America
 - d) None of these
- vi) SAARC was established _____ year.
 - a) 1995
 - b) 1950
 - c) 1985
 - d) 1946

P.T.O.

B) Match the pairs. [5]

Group - A	Group - B
i) Balance of payment	a) 1946
ii) WTO	b) Gustav Cassel
iii) Fixed and Flexible	c) Current & Capital Account
iv) IMF	d) 1995
v) Purchasing power theory	e) Exchange Rate

Q2) Explain the Balance of Payment on current account and capital account. [15]

Q3) Explain the purchasing power theory. [15]

Q4) What is labour migration? Explain the effects of labour migration. [15]

Q5) What is foreign capital? Explain the problems of foreign capital. [15]

Q6) Write short notes (any 3): [15]

- a) Disequilibrium of Balance of Payment.
- b) Euro Dollar Market.
- c) Brain Drain.
- d) World Trade Organization.
- e) World Bank.

ब) जोड्या लावा.

[5]

गट-अ	गट-ब
i) व्यवहारतोल	अ) 1946
ii) WTO	ब) गुस्ताव कॅसेल
iii) स्थिर आणि लवचिक	क) चालु खाते आणि भांडवली खाते
iv) IMF	ड) 1995
v) खरेदी शक्ती सिद्धांत	इ) विनिमय दर

प्र.2) व्यवहारतोलाचे चालु खाते आणि भांडवली खाते स्पष्ट करा.

[15]

प्र.3) खरेदी शक्ती सिद्धांत स्पष्ट करा.

[15]

प्र.4) श्रमिकांचे स्थलांतर म्हणजे काय? श्रमिकांच्या स्थलांतराचे परिणाम स्पष्ट करा.

[15]

प्र.5) विदेशी भांडवल म्हणजे काय? विदेशी भांडवलाच्या समस्या स्पष्ट करा.

[15]

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- अ) व्यवहारतोलातील असमतोल
- ब) युरो डॉलर मार्केट
- क) बौद्धिक निस्सारण
- ड) जागतिक व्यापार संघटना
- इ) जागतिक बँक

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-2050

[Total No. of Pages : 6

[6439]-305

T.Y.B.Com.

364 : AUDITING & TAXATION - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) a) Define the following terms (Any Five) : [10]

- i) Assessee
- ii) Previous Year
- iii) Gross Total Income
- iv) Long Term Capital Gain
- v) Income
- vi) Surcharge

b) Write Short Notes (Any Two) : [10]

- i) Residential Status of an individual
- ii) List of incomes exempted from Income Tax (minimum 10)
- iii) Annual Information Return (AIR)

Q2) Solve any two problems out of three : [14]

a) Mr. Vishal is employed in NETCOM Ltd, Pune as a Accountant. He has submitted the following particulars of his income for the financial year 2024-25. [7]

- i) Basic Salary Rs. 20,000/- p.m
- ii) Dearness Allowance -50% of basic salary (Considered for retirement benefits)
- iii) He contributed Rs. 2,000/- pm towards his recognised providend fund and an equal amount is contributed by employer.
- iv) He received Rs. 15,000/- by way of reimbursements of the hospital bill in respect of his wife.
- v) The company pays his electricity and water bill of Rs. 24,000/- per year.
- vi) Profession Tax deducted and paid Rs. 2,500/- p.a.

Mr. Vishal, has not, exercised New Tax Regime U/s. 115BAC, compute his income from salary for A.Y. 2025-26.

P.T.O.

- b) Compute income from House Property of Mr. Babloo, for the A.Y. 2025-26 from the following particulars under old regime. [7]

Particulars	Amount Rs.
i) Interest on Loan	80,000
ii) Municipal Tax	12,000
iii) Vacancy Period	2 Months
iv) Unrealised Rent	20,000
v) Annual Rent	4,80,000
vi) Standard Rent	4,60,000
vii) Fair Rent	5,00,000
viii) Municipal Value	6,00,000

- c) The following is the Profit & Loss Account for the year ended on 31st March, 2025 furnishes by Mr Vinit. [7]

PROFIT & LOSS ACCOUNT

For the year ended on 31/03/2025

Particulars	Amount Rs.	particulars	Amount Rs.
To Salary	39,000	By Gross Profit	1,00,000
To Advertisement	4,000	By Dividend	4,200
To Fire Insurance	1,750	By Gift from father	12,500
To Office Expenses	2,250	By Interest on Bank Deposit	3,000
To Depreciation	7,900	By Bad Debts recovered	2,700
To Bonus	6,400	(Not allowed as deduction earlier)	
To Income Tax	4,300		
To GST	2,250		
To Interest on Bank Loan	2,800		
To R.D.D	1,750		
To Net Profit	50,000		
	1,22,400		1,22,400

Adjustments :

- Salary includes Rs. 2,100/- paid to a domestic servant.
- Advertisement includes Rs. 275 as expenditure incurred for selling household furniture.
- Allowable depreciation as per Income Tax Rules is Rs. 7,000/-.
- GST includes Rs. 250/- a penalty for not filing returns in time.
- Bank loan is for business purpose.

Compute taxable income form business for the A.Y. 2025-26

Q3) Mr. Soham, Mumbai who is handicapped (50 % disabilities) has furnished the following details of his Income for the year ending 31.03.2025. You are required to compute his total income and tax liability for the A.Y. 2025-26, under Old and New Regime. **[16]**

- i) Gross Salary Rs. 8,22,500/-
- ii) Income from house property Rs. 75,000/-
- iii) Income from business Rs. 1,50,000/-
- iv) Interest on government securities (gross) Rs. 2,000/-
- v) Interest on Bank Deposit received Rs. 3,000/-
- vi) Donation paid to government for the promotion of family planning Rs. 2,000/-
- vii) Life insurance premium paid during the year Rs. 8,000/-
- viii) He paid tuition fees for his son Rs. 40,000/-
- ix) He deposited Rs. 25,000/- in State Bank of India as fixed deposit for 5 years.
- x) His total contribution in New Pension Scheme (NPS) Rs. 70,000/-
- xi) Profession tax paid Rs. 2,500/-

PD-2050

[6439]-305
T.Y.B.Com.
364 : AUDITING & TAXATION - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजव्या बाजूस दिलेले आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
3) कॅल्क्युलेटरचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच संज्ञा स्पष्ट करा. [10]
- i) कर दात (Assessee)
 - ii) मागील आर्थिक वर्ष (Previous Year)
 - iii) ढोबळ एकूण उत्पन्न (Gross Total income)
 - iv) दीर्घकालील भांडवली नफा (Long Term Capital Gain)
 - v) उत्पन्न (Income)
 - vi) अधिभार (Surcharge)
- ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन संक्षिप्त टिपणी लिहा: [10]
- i) व्यक्तीचा निवासी दर्जा (Residential Status of an individual)
 - ii) आयकरातून सूट दिलेल्या उत्पन्नांची यादी (किमान 10)
 - iii) वार्षिक माहिती विवरण (Annual Information Return - AIR)
- प्रश्न 2) खालील तीन प्रश्नां पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा : [14]
- अ) श्री विशाल NETCOM Ltd, पुणे येथे लेखापाल म्हणून कार्यरत आहेत. त्यांच्या आर्थिक वर्ष 2024-25 साठीच्या उत्पन्नाचे तपशील पुढीलप्रमाणे आहेत: [7]
- (त्यांनी कलम 115 BAC अंतर्गत नवीन करप्रणाली स्वीकारलेली नाही)
- i) मूळ पगार : ₹ 20,000/- प्रति महिना
 - ii) महागाई भत्ता : मूळ पगाराच्या 50% (सेवानिवृत्ती लाभासाठी विचारात घ्यावा)
 - iii) त्यांनी स्वतःच्या मान्यता प्राप्त भविष्य निर्वाह निधीला रु 2,000 दरमहा प्रमाणे वर्गणी भरली आहे आणि कंपनीने तेवढीच रक्कम त्यांच्या निधीला भरली आहे.
 - iv) त्यांच्या पत्नीच्या हॉस्पिटल खर्चासाठी ₹ 15,000/- ची परतफेड कंपनीकडून मिळाली.
 - v) कंपनीकडून विज बील व पाणी बील ₹ 24,000/- प्रति वर्ष
 - vi) व्यावसायिक कर ₹ 25,00/- भरला आहे.
- वरील माहितीच्या आधारे करनिर्धारण वर्ष - 2025-26 साठी श्री विशाल यांचे पगारापासून मिळणारे उत्पन्न काढा.

- ब) श्री बबलू यांचे करनिर्धारण वर्ष - 2025-26 जुन्या करप्रणालीनुसार घर मालमत्तेपासून मिळणारे उत्पन्न काढा. [7]

मालमत्तेचा तपशील	पुढील प्रमाणे :
i) कर्जावरील व्याज :	₹ 80,000/-
ii) महानगरपालिकेचा कर :	₹ 12,000/-
iii) रिक्त कालावधी :	2 महिने
iv) अप्राप्त भाडे :	₹ 20,000/-
v) वार्षिक भाडे :	₹ 4,80,000/-
vi) प्रमाणित भाडे (भाडे नियंत्रण कायद्यानुसार) :	₹ 4,60,000/-
vii) वाजवी भाडे :	₹ 5,00,000/-
viii) महानगरपालिकेची किंमत :	₹ 6,00,000/-

- क) श्री विनीत यांचा 31 मार्च 2025 रोजी समाप्त झालेल्या आर्थिक वर्षासाठीचा नफा - तोटा पत्रक पुढीलप्रमाणे: [7]

नफा-तोटा पत्रक

खर्च	रक्कम (₹)	उत्पन्न	रक्कम (₹)
पगार	39,000	एकूण नफा	1,00,000
जाहिरात	4,000	वडिलांक डून मिळालेली भेट	4,200
अग्निविमा	1,750	बँक ठेव व्याज	12,500
कार्यालय खर्च	2,250	वसूल केलेले जुनी येणी (पूर्वी नामंजूर केलेले)	3,000
घसारा	7,900	लाभांश	2,700
बोनस	6,400		
आयकर	4,300		
वस्तू व सेवा कर	2,250		
बँक कर्जावरील व्याज	2,800		
संशयित येणी तरतूद	1,750		
निव्वळ नफा	50,000		
एकूण :	1,22,400	एकूण :	1,22,400

इतर माहिती :

- पगाराच्या रकमेमध्ये 2100 रु घरगुती नोकराला दिलेले पगाराचे आहेत.
- जाहिरात खर्चामध्ये घरगुती फर्निचर विकण्यासाठी केलेल्या जाहिरातीचे 275 रु समाविष्ट आहेत
- आयकर कायद्यानुसार मान्य घसारा ₹ 7,000/- आहे.
- वस्तू व सेवा करामध्ये वेळेत विवरण पत्र दाखल न केल्याचा दंडाचे 250 रु समाविष्ट आहेत
- बँक कर्ज व्यावसायिक कारणासाठी आहे.

करनिर्धारण वर्ष - 2025-26 साठी त्यांचे व्यवसायापासूनचे करपात्र उत्पन्न काढा.

प्रश्न 3) श्री सोहम हे मुंबई येथील रहिवासी असून ते 50% दिव्यांग आहेत त्यांनी 31.03.2025 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षासाठीचे उत्पन्नाचा तपशील सादर केलेला आहे, कर निर्धारण वर्ष 2025-26 साठी त्यांचे जुन्या व नवीन प्रणाली नुसार करपात्र उत्पन्न व कर दायित्व काढा. [16]

- i) ढोबळ पगार ₹ 8,22,500/-
- ii) घर मालमत्तेपासून उत्पन्न ₹ 75,000/-
- iii) व्यवसायापासून उत्पन्न ₹ 1,50,000/-
- iv) सरकारी रोख्यांवरील व्याज (ढोबळ) ₹ 2,000/-
- v) बँक ठेवीवरील व्याज ₹ 3,000/-
- vi) कुटुंब नियोजनासाठी सरकारला देणगी ₹ 2,000/-
- vii) जीवन विमा हप्ता ₹ 8,000/-
- viii) मुलाच्या शिक्षणासाठी फी ₹ 40,000/-
- ix) स्टेट बँक ऑफ इंडिया मध्ये 5 वर्षासाठी केलेली मुदत ठेव ₹ 25,000/-
- x) नवीन पेन्शन योजनेतील योगदान ₹ 70,000/-
- xi) व्यावसायिक कर ₹ 25,00/-

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD959

[Total No. of Pages : 4

[6439]-306

T.Y. B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - II

365 (a) : Marketing

(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks by selecting suitable choice (Any five) : [5]

- i) Marketing is a process which aims at _____.
 - a) Production
 - b) Profit-making
 - c) The Satisfaction of Customer needs
 - d) Selling products
- ii) Market in which gold and silver are sold _____.
 - a) Commodity Market
 - b) Produce Market
 - c) Bullion Market
 - d) None of these
- iii) Which P is not included in the 7 P's of Marketing Mix?
 - a) People
 - b) Purpose
 - c) Promotion
 - d) Price
- iv) Buying and Selling of mass consumer goods and services comes under which of the following markets?
 - a) Business Markets
 - b) Global Markets
 - c) Consumer Markets
 - d) Government Markets
- v) What is the name of the practice of setting prices relatively low when introducing a new product to the market?
 - a) Predatory pricing
 - b) Skimming pricing
 - c) Penetration pricing
 - d) Target pricing
- vi) Green marketing is a part of _____.
 - a) Social Marketing
 - b) Service Marketing
 - c) Relationship Marketing
 - d) Rural Marketing

P.T.O.

B) Match the following. [5]

Group A	Group B
i) Brand Equity	a) YouTube
ii) Mass Marketing	b) Greater Customer Loyalty
iii) Print Media Advertising	c) Magazines & Journals
iv) E-Marketing	d) Large Scale Production & Distribution
v) Video Marketing	e) Internet Promotion

Q2) Write short notes (Any two) [10]

- a) Evolution of Marketing
- b) Advantages of Mass Marketing
- c) Product Life Cycle
- d) Video Marketing

Q3) a) What is 'Marketing'? Distinguish between Selling and Marketing. [8]

b) What is 'Marketing Mix'? Explain in detail 7 P's of Marketing. [7]

Q4) a) Define the term 'Pricing' Explain the factors affecting Pricing. [8]

b) What is 'Advertising'? Explain the importance and Scope of Advertising. [7]

PD959

T.Y. B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - II

**365 (a) : Marketing
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

(मराठी रूपांतर)

/एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) योग्य पर्यायाची निवड करून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]

- i) विपणन ही एक प्रक्रिया आहे ज्याचा उद्देश आहे.
अ) उत्पादन करणे ब) नफा मिळवणे
क) ग्राहकांच्या गरजा पूर्ण करणे ड) उत्पादने विकणे
- ii) या बाजारात सोने आणि चांदी विकली जाते.
अ) वस्तू बाजार ब) उत्पादनाची बाजारपेठ
क) सराफा बाजार ड) यापैकी काहीही नाही
- iii) विपणन मिश्रच्या 7 पी मध्ये कोणता पी समाविष्ट नाही.
अ) लोक ब) उद्देश
क) प्रसिद्धी ड) किंमत
- iv) मोठ्या प्रमाणावर उपभोग्य वस्तू आणि सेवांची खरेदी विक्री खालीलपैकी कोणत्या बाजारांतर्गत येते?
अ) व्यावसायिक बाजारपेठा ब) जागतिक बाजारपेठा
क) ग्राहक बाजारपेठा ड) सरकारी बाजारपेठा
- v) नवीन उत्पादन बाजारात आणताना किमती तुलनेने कमी ठेवण्याच्या प्रथेला काय म्हणतात ?
अ) लुटीच्या मालाची किंमत ब) स्कीमिंग किंमत
क) प्रवेश किंमत ड) लक्ष्य किंमत
- vi) हरित विपणन हा चा एक भाग आहे.
अ) सामाजिक विपणन ब) सेवा विपणन
क) संबंधात्मक विपणन ड) ग्रामीण विपणन

ब) जोड्या लावा.

[5]

गट अ

गट ब

- i) व्यापार चिन्हांकन मूल्य
- ii) मास मार्केटिंग
- iii) प्रिंट मीडिया जाहिरात
- iv) ई-मार्केटिंग
- v) व्हिडिओ मार्केटिंग

- अ) यु ट्यूब
- ब) जास्त ग्राहक निष्ठा
- क) मासिके आणि जर्नल्स
- ड) मोठ्या प्रमाणात उत्पादन आणि वितरण
- इ) इंटरनेट प्रमोशन

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) विपणनाची उत्क्रांती
- ब) मास मार्केटिंगचे फायदे
- क) उत्पादन जीवन चक्र
- ड) व्हिडिओ मार्केटिंग

प्र.3) अ) 'विपणन' म्हणजे काय? विक्री आणि विपणन यातील फरक स्पष्ट करा.

[8]

ब) 'विपणन मिश्र' म्हणजे काय? विपणनाचे 7 पी (7P's) स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) किंमत या संकल्पनेची व्याख्या द्या. किंमत धोरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

[8]

ब) 'जाहिरात' म्हणजे काय? जाहिरातीचे महत्त्व आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD960

[Total No. of Pages : 4

[6439]-307

T.Y.B.Com.

BANKING AND FINANCE - II

365 - B : Financial Markets and Institutions in India - II

(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Attempt any Five) :

[5]

- i) _____ is responsible for fluctuation in SENSEX.
 - a) Rain, draught, flood
 - b) Monetary policy
 - c) Political instability
 - d) All of the above
- ii) _____ is the first computerised online stock exchange in India.
 - a) NSE
 - b) BSE
 - c) MCX
 - d) Commodity
- iii) _____ is an order to buy/sell at Market's best available price.
 - a) Market order
 - b) Limit order
 - c) Stop Loss order
 - d) None of these
- iv) _____ regulates and supervises NBFC's.
 - a) Finance Ministry
 - b) SEBI
 - c) RBI
 - d) Respective State Government
- v) IRDA stands for _____.
 - a) Insurance Regulatory Development Authority
 - b) Indian Regulatory Development Authority
 - c) Investment in Insurance Regulatory Development Authority
 - d) None of these
- vi) When was life insurance sector nationalised _____.
 - a) 1935
 - b) 1949
 - c) 1969
 - d) 1956

P.T.O.

B) Match the following. [5]

i) Sensex	a) Higher demand for shares than supply
ii) Bull	b) BSE
iii) LIC	c) Expects the price of shares to rise in future
iv) Upper Circuit	d) Aditya Birla Finance Ltd.
v) NBFC	e) India's Largest Insurance Company

Q2) Write short notes (Any 2) [10]

- a) Bear and Bull Market.
- b) Merchant Banking.
- c) Organisation of SEBI.
- d) Trade Settlement.

Q3) a) State the career opportunities in stock market. [8]

b) Explain Bombay Stock Exchange. [7]

Q4) a) Explain the functions of General Insurance Company (GIC). [8]

b) Explain the functions of IRDA. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD960

[6439]-307

T.Y.B.Com.

BANKING AND FINANCE - II

365 - B : Financial Markets and Institutions in India - II

(2019 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिक्काम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) हे सेन्सेक्समधील चढउतारांसाठी जबाबदार ठरते.
अ) पाऊस, दुष्काळ, पूर ब) चलनविषयक धोरण
क) राजकीय अस्थिरता ड) वरील सर्व
- ii) हे भारतातील पहिले संगणकीकृत ऑनलाइन स्टॉक एक्सचेंज आहे.
अ) एन.एस.ई. ब) बी.एस.ई.
क) एम.सी.एक्स. ड) कमोडिटी
- iii) बाजारातील सध्याच्या सर्वोत्तम उपलब्ध किंमतीवर स्टॉक खरेदी किंवा विक्री करण्याच्या आदेशाला म्हणतात.
अ) मार्केट ऑर्डर ब) लिमिटेड ऑर्डर
क) स्टॉप लॉस ऑर्डर ड) यापैकी नाही
- iv) बँकेतर वित्तीय संस्थांचे नियमन आणि पर्यवेक्षण करते.
अ) अर्थ मंत्रालय ब) सेबी
क) भारतीय रिझर्व्ह बँक ड) संबंधित राज्य सरकार
- v) IRDA म्हणजे
अ) विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरण
ब) भारतीय नियामक विकास प्राधिकरण
क) विमा नियामक विकास प्राधिकरणामध्ये गुंतवणूक
ड) यापैकी नाही
- vi) मध्ये आयुर्विमा क्षेत्राचे राष्ट्रीयीकरण करण्यात आले.
अ) 1935 ब) 1949
क) 1969 ड) 1956

ब) जोड्या जुळवा.

[5]

i) सेन्सेक्स

अ) पुरवठ्यापेक्षा शेअर्सची मागणी जास्त

ii) बुल

ब) बी.एस.ई.

iii) एल.आय.सी.

क) भविष्यात शेअर्सची किंमत वाढण्याची अपेक्षा

iv) अप्पर सर्किट

ड) आदित्य बिल्डा फायनान्स लि.

v) एन.बी.एफ.सी.

इ) भारतातील सर्वात मोठी विमा कंपनी

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

अ) बेयर आणि बुल मार्केट

ब) मर्चंट बँकिंग

क) सेबीचे संघटन

ड) ट्रेड समायोजन

प्र.3) अ) शेअर बाजारातील नोकरी व व्यवसायाच्या संधी सांगा.

[8]

ब) मुंबई रोखे बाजार (BSE) सविस्तर स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) सामान्य विमा कंपनीची कार्ये स्पष्ट करा.

[8]

ब) भारतीय विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरण (IRDA) ची कार्ये स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-961

[Total No. of Pages : 4

[6439]-308

T.Y. B.Com.

365-C : BUSINESS LAW & PRACTICES - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks with the most appropriate alternative (Any five) : **[5]**

- i) The first company legislation in India was passed in _____ known as a Joint Stock Companies Act. (1840, 1850, 1860)
- ii) The Companies Act of _____ was the first legislation to mandate CSR in India. (1857, 1956, 2013)
- iii) As per majority rule, a resolution passed by the majority of members is binding on the company and consequently on the _____. (Minority, Creditors, Directors)
- iv) The seized books and papers shall be returned to the company within a period which is not later than _____ days of the date of seizure. (90, 120, 180)
- v) On completion of investigation, the SFIO shall submit the Investigation Report to the _____. (State Government, Registrar, Central Government)
- vi) The system by which companies are directed and controlled is called _____. (Corporate Governance, Management, Administration)

B) Match the following : **[5]**

Column A	Column B
i) The Joint Stock Companies Act	a) Unfair Prejudice Petition
ii) Minority Shareholders	b) 2009
iii) Appointment of Investigator by Central Government	c) Cadbury Committee
iv) Code of Best Practice	d) 1850
v) Centre for Excellence in Corporate Governance	e) Section 210

P.T.O.

Q2) Write a short note (any two) : **[10]**

- a) Social Responsibilities of Company
- b) Rule of Majority
- c) Appointment of Investigator
- d) Code of Conducts

Q3) a) Explain the historical overview of Company Law in India. **[8]**

b) What are the remedies and rights of Minority shareholders? **[7]**

Q4) a) What are the powers of tribunal when it comes to Compromise or Arrangements? **[8]**

b) What is Corporate Governance? State the pillars of Corporate Governance. **[7]**

Total No. of Questions : 4]

PD-961

[6439]-308

T.Y. B.Com.

365-C : BUSINESS LAW & PRACTICES - II

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2) उजवीकडे दिलेली संख्या पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही 5) [5]

- i) भारतातील पहिला कंपनी कायदा मध्ये संमत करण्यात आला जो संयुक्त स्कंद प्रमंडळ कायदा म्हणून ओळखला जातो. (1840, 1850, 1860)
- ii) चा कंपनी कायदा हा भारतात CSR अनिवार्य करणारा पहिला कायदा होता. (1857, 1956, 2013)
- iii) बहुमताच्या नियमानुसार, बहुसंख्य सभासदांनी पास केलेला ठराव कंपनीवर आणि वर बंधनकारक असतो. (अल्पसंख्यांक, ऋणको, संचालक)
- iv) जप्त केलेली पुस्तके आणि कागदपत्रे जप्त केल्याच्या तारखेपासून दिवसानंतरच्या कालावधीत कंपनीला परत केली जातात. (90, 120, 180)
- v) तपास पूर्ण झाल्यावर, SFIO..... ला तपास अहवाल सादर करते. (राज्य सरकार, नोंदणी अधिकारी, केंद्र सरकार)
- vi) ज्या प्रणालीद्वारे कंपन्या निर्देशित आणि नियंत्रित केल्या जातात त्याला म्हणतात. (कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स, व्यवस्थापन, प्रशासन)

ब) योग्य जोड्या जुळवा. [5]

रकाना अ	रकाना ब
i) संयुक्त स्कंद प्रमंडळ कायदा	अ) अन्यायकारक पूर्वग्रह याचिका
ii) अल्पसंख्यांक भागधारक	ब) 2009
iii) केंद्र सरकारकडून तपासनीसाठी नियुक्ती	क) कॅडबरी कमिटी
iv) सर्वोत्तम सराव संहिता	ड) 1850
v) उत्कृष्ट कॉर्पोरेट गव्हर्नन्ससाठी केंद्र	ई) कलम 210

- प्रश्न 2)** थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) [10]
- अ) कंपनीच्या सामाजिक जबाबदाऱ्या
ब) बहुमताचा नियम
क) तपासनीसाठी नेमणूक
ड) आचारसंहिता
- प्रश्न 3)** अ) भारतातील कंपनी कायद्याचे ऐतिहासिक पुनरावलोकन स्पष्ट करा. [8]
ब) अल्पसंख्यांक भागधारकांचे उपाय आणि अधिकार कोणते आहेत? [7]
- प्रश्न 4)** अ) तडजोड आणि व्यवस्था करतांना न्यायाधिकरणाला कोणते अधिकार आहेत? [8]
ब) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स म्हणजे काय? कॉर्पोरेट गव्हर्नन्सचे आधारस्तंभ स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-962

[Total No. of Pages : 4

[6439]-309

T.Y. B.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT - II
(2019 Pattern) (CBCS) (365(d)) (Paper - II) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. (Any five) : **[5]**

- i) Export marketing means exporting goods to _____.
 - a) Same Country
 - b) Same Nation
 - c) Other Countries of the World
 - d) Any District
- ii) _____ plays an important role in the development of co-operative marketing in India.
 - a) NAFED
 - b) SAFED
 - c) APMC
 - d) All of these
- iii) The area of NAFED is restricted to _____.
 - a) Whole Nation
 - b) Whole State
 - c) Whole District
 - d) Village Level
- iv) Agriculture produce market committee are established _____ Act.
 - a) M.A.P.M.C. Act
 - b) NAFED Act
 - c) Marketing Act
 - d) Regulation Act
- v) The first APMC in India was formed in _____ State.
 - a) Uttar Pradesh
 - b) Gujarat
 - c) Maharashtra
 - d) Punjab
- vi) APMC Model Act came into force in _____ year.
 - a) 1903
 - b) 1803
 - c) 2003
 - d) 1904

P.T.O.

B) Match the following Pairs. [5]

'A'

'B'

i) Export Marketing	a) Applicable to APMC
ii) Co-operative Marketing	b) Economic growth
iii) APMC	c) Marketing of co-operative society
iv) Model Act 2003	d) New Delhi
v) Head Quarter of NAFED	e) Working for farm producers

Q2) Write short notes (Any Two) : [10]

- a) Marketing Strategy followed by co-operatives
- b) Functions of NAFED
- c) Challenger to A.P.M.C.
- d) Objectives of APMC (Model Act) 2003

Q3) a) Define marketing strategy. State its importance. [8]

b) State the challenges faced by NAFED. [7]

Q4) a) State the functions of A.P.M.C. [8]

b) State the impact on Agricultural Marketing. [7]

PD-962

T.Y. B.Com.

(2019 Pattern) (CBCS) (365(d)) (Paper - II) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

- i) निर्यात विपणन म्हणजे मालाची निर्यात करणे होय.
अ) त्याच देशात ब) समान राष्ट्र
क) जगातील इतर देशात ड) कोणताही जिल्हा
- ii) भारतात सहकारी विपणनाच्या बाबतीत ची भूमिका विकासासाठी महत्वाची आहे.
अ) नाफेड ब) सेफेड
क) कृषी उत्पन्न बाजार समिती ड) वरील सर्व
- iii) नाफेड चे कार्यक्षेत्र पर्यंत मर्यादीत आहे.
अ) संपूर्ण देश ब) संपूर्ण राज्य
क) संपूर्ण जिल्हा ड) जिल्हा पातळी
- iv) कृषी उत्पन्न बाजार समित्या कायद्याद्वारे स्थापन केल्या जातात.
अ) महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न बाजार समिती कायदा
ब) नाफेड कायदा
क) विपणन कायदा
ड) नियंत्रण कायदा
- v) भारतात पहीली कृषी उत्पन्न बाजार समिती या राज्यात स्थापन झाली.
अ) उत्तर प्रदेश ब) गुजरात
क) महाराष्ट्र ड) पंजाब
- vi) ए.पी.एम. सी आधूनिक कायदा साली अस्तित्वात आला.
अ) 1903 ब) 1803
क) 2003 ड) 1904

ब) खालील जोड्या जूळवा -

[5]

अ	ब
i) निर्यात विपणन	अ) ए.पी.एम.सी यांना लागु
ii) सहकारी विपणन	ब) आर्थिक वृद्धी
iii) ए.पी.एम.सी	क) सहकारी सोसायट्यांचे विपणन
iv) आधुनिक कायदा - 2003	ड) नवी दिल्ली
v) नाफेड चे मुख्यालय	ई) कृषी उत्पन्न उत्पादकांसाठी कार्यरत

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) सहकारातील स्वीकारलेली विपणन व्यूहरचना
- ब) नाफेड ची कार्ये
- क) कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांची आव्हाने
- ड) कृषी उत्पन्न बाजार समिती (आधुनिक कायदा) 2003 ची उद्दीष्टे

प्रश्न 3) अ) विपणन व्यूहरचनाची व्याख्या द्या. तसेच त्याचे महत्व सांगा.

[8]

ब) नाफेड समोरील विविध आव्हाने सांगा.

[7]

प्रश्न 4) अ) कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांची कार्ये सांगा.

[8]

ब) कृषी विपणनावरील परिणाम सांगा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-963

[Total No. of Pages : 3

[6439]-310

T.Y. B.Com.

**365 - (e) : Cost and Works Accounting - II
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any 5 out of 6) :

[5]

- i) Retention money serves as a _____ with the contractee
 - a) Tool
 - b) security
 - c) purpose
 - d) clause
- ii) An escalation clause usually refers to change in prices of _____
 - a) inputs
 - b) material
 - c) labour
 - d) taxes
- iii) In process industries there is a flow of _____ from one operation to the next operation
 - a) Logic
 - b) purpose
 - c) continuity
 - d) materials
- iv) A _____ contains all relevant information regarding production and other details of the job
 - a) List
 - b) Sheet
 - c) Production order
 - d) Card
- v) Under job costing each job is separately _____
 - a) identifiable
 - b) unknown
 - c) logical
 - d) variable
- vi) In contract costing the total loss if any is transferred to _____
 - a) Trading Account
 - b) Balance sheet
 - c) Costing profit and loss
 - d) Drawings

P.T.O.

B) Match the following :**[5]**

i) Service Costing	a) Terminal costing
ii) Running charges	b) Operating costing
iii) Costs at processes	c) over and above the normal loss
iv) Contract costing	d) easily controllable
v) Abnormal loss	e) variable operating expenses

Q2) Short Notes (Any Two out of Four) :**[10]**

- a) Escalation clause in Contract Costing
- b) Importance of Service Costing
- c) Need of Job Costing
- d) Abnormal Loss

Q3) X Ltd undertook a contract for construction of bridge. The contract price is Rs.600000. The following is the information relating to the contract during the year 2022-2023

[15]

Particulars	Amt
Materials Purchased and issued	70698
Materials sent to site	100000
Materials returned to stores	1098
Materials at site on 31/03/2023	3766
Labour engaged on site	140000
Wages accrued and due but not paid	8750
Engineers fees	6334
Direct expense payable	580
General overheads	8252
Overheads outstanding	9250
Plant installed at site cost	41500
Erection charges on site for Plant	1250
Scrap value of plant after 5 years	2750
Work certified	390000
Cost of work not certified	9000
Cash received from contractee	360000

Prepare Contract account and contractee's account. Also show the amount of profit which you consider might be fairly taken on the contract and how have you calculated the same.

Q4) A product passes through three processes A,B & C. During a monthly period 1000 units are produced with which the following information is available :- **[15]**

Particulars	A	B	C
Direct material	2000	1000	1000
Direct labour	1500	700	800
Direct expense	300	100	100

Indirect expenses amounted to Rs.4500 and they are to be apportioned to the process on the basis of Direct Material. Prepare process account showing the total cost per unit at each process.

OR

From the following data calculate the cost per running mile of River Lines Transport Co.

Particulars	
Mileage run (annual)	15000 miles
Cost of vehicle	Rs.250000
Road License (annual)	Rs.7500
Annual Insurance	Rs.7000
Annual Garage Rent	Rs.7250
Supervision and Salaries (annual)	Rs.24000
Drivers wages per hour	Rs.30
Cost of fuel per liter	Rs.20
Miles run per liter	20 miles
Repairs and Maintenance per mile	Rs.1.65
Tyre Allocation Per mile	Rs.0.80
Estimated life of vehicle	100000 miles

Charge interest at 15% on the cost of vehicle. The vehicle runs 20 miles per hour on an average.

[6439]-311

T.Y.B.Com.

**365(F) : BUSINESS STATISTICS - II
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of calculator and statistical table is allowed.
- 4) Symbols and abbreviations have their usual meaning.

Q1) A) Choose the correct alternative of the following (any five) : [5 × 1 = 5]

- i) If $X \rightarrow N(100, 9)$ then standard deviation of r.v. X is _____
 - a) 100
 - b) 9
 - c) 3
 - d) 81
- ii) If $X \rightarrow N(0, 1)$ then $P(X \leq 0) = P(X \geq 0) = ?$
 - a) 1
 - b) 0
 - c) 0.25
 - d) 0.5
- iii) The hypothesis of no difference is called as _____ hypothesis.
 - a) One sided
 - b) Two sided
 - c) Null
 - d) Alternative
- iv) To test $H_0 : P = 0.5$ against $H_1 : P \neq 0.5$, then the critical region is _____
 - a) Left tailed
 - b) Right tailed
 - c) Two sided
 - d) Both a & b
- v) Simple random sampling is used when the population is _____
 - a) Discrete
 - b) Continuous
 - c) Homogeneous
 - d) Hetrogeneous
- vi) Analysis of variance is a statistical method of comparing the _____ of several populations.
 - a) Means
 - b) Variances
 - c) Proportions
 - d) Standard Deviations

B) State whether the following statements are true or false. (Any five)
[5 × 1 = 5]

- i) For normal distribution mean = median = mode.
- ii) Shape of normal probability curve is exactly symmetrical bell shaped.
- iii) Level of significance can not be made zero.
- iv) Null hypothesis may be one sided left or right tailed.
- v) Statistic is random variable and parameter is constant.
- vi) ANOVA is the preferred method for finding differences among several population proportions.

P.T.O.

Q2) Write Short notes (Any two) :

[2 × 5 = 10]

- Define : critical Region, Level of significance p-value.
- Simple random sampling with and without replacement.
- Analysis of variance (ANOVA).
- Chi-square test for goodness of fit.

Q3) Attempt the following :

- If $X \rightarrow N(0,1)$ then find $P(X \leq 0)$, $P(X \geq 0)$, $P(X \geq 1)$, $P(X \leq -1)$, $P(-1 \leq X \leq 1)$, $P(|X| \leq 1)$, $P(|X| \geq 1)$, mean, median and mode of r.v.x. **[5]**
- From a locality of 200 persons were randomly selected and the information regarding computer literacy was collected. The result is as follows : **[5]**

	Computer Literate	Computer illiterate
Male	20	80
Female	30	70

Test at 5% level of significance whether computer literacy depends on gender?

- Fill in the blanks of the following ANOVA table marked "-". **[5]**

Source of variation	Degrees of freedom	Sum of squares	mean sum of squares	Variance Ratio
Between shifts	2	41.74	-	-
Between workers	4	-	-	-
Error	-	106.79	-	-
Total	14	496.96		

Q4) Attempt the following :

[5]

- Define the terms : Null hypothesis,
Alternative hypothesis,
Critical Region,
Level of significance,
P-value
- In a population of size 5 the values are 2,3,6,8,11. Draw all possible sample of size 2 using SRSWOR. verify that sample mean is an unbiased estimator of population mean. **[5]**
- The hours of sleep for 10 patients before and after giving a new drug was recorded. **[5]**

Hours of Sleep (Before)	6	5	7	6	5	6	7	6	6.5	6
Hours of Sleep (After)	7	6	8	7.5	7	6.5	8	7.5	7.5	7

Test at 5% level of significance whether there is a significant difference in the averages hours of sleep.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-965

[Total No. of Pages : 4

[6439]-312

T.Y. B.Com.

**365(G) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - II
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - II)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks (Any 5) : [5]

- i) _____ is the discussion of basic and operation flow of the project.
 - a) Logical Aspect
 - b) Technical Aspect
 - c) Flexible Aspect
- ii) A business plan is essential for _____.
 - a) Production
 - b) Human Resource
 - c) an entrepreneur
- iii) ERM stands for _____.
 - a) Enterprise Revenue Management
 - b) Enterprise Risk Management
 - c) Environment Risk Management
- iv) Vedantu was established formed in the year _____.
 - a) 2014
 - b) 2011
 - c) 2009
- v) A _____ crises occurs when an unexpected problem puts the stability of a company -
 - a) cash
 - b) business
 - c) production
- vi) _____ crises are related to natural crises.
 - a) Earthquake
 - b) Illness
 - c) Financial

B) Match the following [5]

Group 'A'	Group 'B'
i) Business Plan	a) 2015
ii) Start up	b) Vijay Sharma
iii) Cash Crises	c) Virendra Gupta
iv) Daily hunt	d) Executive summery
v) Paytm	e) Financial

P.T.O.

Q2) Write Short notes (Any 2) : [10]

- a) Crises under COVID-19.
- b) Social Aspects of Business Plan.
- c) Creativity and Innovation.
- d) Aim of Start-up.

Q3) a) What is Business Plan? Explain the various steps in Business Plan. [8]

- b) Explain the Structured and Flexible Approach of Micro, Small and Medium Enterprises (MSME). [7]

Q4) a) What is business crises? Explain various types of business crises. [8]

- b) State the various advantages of start-up. [7]

PD-965

[6439]-312

T.Y. B.Com.

365(G) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - II
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही 5) [5]

- i) म्हणजे मूलभूत चर्चा प्रकल्पाचा कार्यप्रवाह होय.
अ) तर्कशास्त्र पैलू ब) तांत्रिक पैलू
क) लवचिक पैलू
- ii) व्यवसाय योजना साठी आवश्यक आहे.
अ) उत्पादन ब) मानव संसाधन
क) एक उद्योजक
- iii) ई.आर. एम म्हणजे होय.
अ) एन्टरप्राइझ रेव्ह्यु मॅनेजमेंट ब) एन्टरप्राइझ रिस्क मॅनेजमेंट
क) एन्व्हायरमेंट रिस्क मॅनेजमेंट
- iv) वेदांतूची स्थापना वर्षात झाली
अ) 2014 ब) 2011
क) 2009
- v) जेव्हा एखादी अनपेक्षित समस्या एखाद्या कंपनीची स्थिरता ठेवते तेव्हा संकट उदभवते.
अ) रोख ब) व्यवसाय
क) उत्पादन
- vi) संकटे नैसर्गिक संकटांशी संबंधित आहेत.
अ) भूकंप ब) आजार
क) आर्थिक

ब) योग्य जोड्या लावा [5]

गट 'अ'	गट 'ब'
i) व्यवसाय योजना	अ) 2015
ii) लघु उद्योग गुंतवणूक	ब) विजय शर्मा
iii) रोख संकट	क) वीरेंद्र गुप्ता
iv) डेली हंट	ड) कार्यकारी सारंश
v) पेटीएम	इ) वित्त

- प्रश्न 2) टिपा लिहा (कोणतेही 2) [10]
- अ) कोविड -19 अंतर्गत संकटे.
ब) व्यवसाय योजनेचे सामाजिक पैलू.
क) सर्जनशीलता आणि नवनिर्मिती.
ड) स्टार्ट – अपचे उद्दीष्टे.
- प्रश्न 3) अ) व्यवसाय योजना म्हणजे काय. व्यवसाय योजनेतील विविध पायऱ्या स्पष्ट करा. [8]
ब) एमएसएमईचा संरचित आणि लवचिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा. [7]
- प्रश्न 4) अ) व्यवसाय संकटे म्हणजे काय? व्यवसायातील विविध प्रकारची संकटे स्पष्ट करा. [8]
ब) स्टार्ट–अपचे विविध फायदे सांगा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-966

[Total No. of Pages : 4

[6439]-313

T.Y. B.Com.

365 H : MARKETING MANAGEMENT - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blank with the most appropriate alternative (any Five):
[5]

- i) IT security in any firm or organization is maintained and handled by _____.
(CEO of the organization, Security Auditor, IT Security Engineer)
- ii) Marketing is a process which aims at _____.
(Production, Profit making, The satisfaction of customer needs)
- iii) _____ is NOT one of the best ways to promote a business with social media.
(Choosing the right tone, Working with a plan, Deleting negative comments)
- iv) Extension of marketing activities across the globe is called as _____.
(Global Business, Universal Marketing, Global Marketing)
- v) AGMARK is related to _____.
(Industry, The Indian Railway, Agricultural goods)
- vi) _____ is NOT the problem of Agricultural Marketing.
(Too Many Intermediates, Lack of Financial Resources, Increased per Capita Income)

P.T.O.

B) Match the following :**[5]**

Column A	Column B
i) Competition Act	a) 1999
ii) Defects of Agricultural Marketing	b) Protecting the Technology from any kind of threats
iii) Global Marketing	c) Offering different markets the same products and services
iv) Cyber Security	d) Lack of Storage Facility
v) Trade Mark Act	e) 2002

Q2) Write a short note (any two) :**[10]**

- a) Emergence of Cyber Security Marketing
- b) Features of Global Market
- c) Consumer Protection Act, 1986
- d) Types of Agri-Products

Q3) a) Explain the various functions in Agricultural Marketing System.**[8]****b) Explain the importance of Marketing Regulations in Marketing.****[7]****Q4) a) Explain the elements of the Global Marketing.****[8]****b) Explain the need and importance of Cyber Security Marketing.****[7]**

Total No. of Questions : 4]

PD-966

[6439]-313

T.Y. B.Com.

365 H : MARKETING MANAGEMENT - II

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडे दिलेली संख्या पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. (कोणत्याही पाच) [5]

i) कोणत्याही फर्म किंवा संस्थेमधील आयटी सुरक्षा द्वारे राखली जाते आणि हाताळली जाते.

(संस्थेचे सीईओ, सुरक्षा लेखापरीक्षक, आयटी सुरक्षा अभियंता)

ii) विपणन ही एक प्रक्रिया आहे ज्याचा उद्देश आहे.

(उत्पादन, नफा मिळवणे, ग्राहकांच्या गरजा पूर्ण करणे)

iii) हा सोशल मीडियासह व्यवसायाचा प्रचार करण्याचा सर्वोत्तम मार्ग नाही.

(योग्य टोन निवडणे, योजना घेऊन काम करणे, नकारात्मक टिप्पण्या हटवणे)

iv) जगभरातील विपणन क्रियाकल्पाच्या विस्ताराला म्हणतात.

(जागतिक व्यवसाय, युनिव्हर्सल मार्केटिंग, जागतिक विपणन)

v) अँगमार्क शी संबंधित आहे.

(उद्योग, भारतीय रेल्वे, कृषी माल)

vi) ही कृषी विपणनाची समस्या नाही.

(अधिक मध्यस्थ, आर्थिक संसाधनांचा अभाव, वाढलेले दरडोई उत्पन्न)

ब) योग्य जोड्या जुळवा :

[5]

रकाना अ	रकाना ब
i) स्पर्धा कायदा	अ) 1999
ii) कृषी विपणनातील दोष	ब) कोणत्याही प्रकारच्या धोक्यांपासून तंत्रज्ञानाचे संरक्षण करणे
iii) जागतिक विपणन	क) विविध बाजारपेठांमध्ये समान उत्पादने आणि सेवा प्रदान करणे
iv) सायबर सुरक्षा	ड) साठवण सुविधेचा अभाव
v) व्यापार चिन्ह कायदा	इ) 2002

प्रश्न 2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) सायबर सुरक्षा विपणनाचा उदय
- ब) जागतिक बाजारपेठेची वैशिष्ट्ये
- क) ग्राहक संरक्षण कायदा 1986
- ड) कृषी-उत्पादनांचे प्रकार

प्रश्न 3) अ) कृषी विपणन व्यवस्थेतील विविध कार्ये स्पष्ट करा.

[8]

ब) विपणनामधील विपणन नियमांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

[7]

प्रश्न 4) अ) जागतिक विपणनाचे घटक स्पष्ट करा.

[8]

ब) सायबर सुरक्षा विपणनाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-967

[Total No. of Pages : 4

[6439]-314

T.Y. B.Com.

**365 (i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - II)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks : (Attempt any 5 out of 6) [5]

- i) What are the problems of agricultural labour in India?
 - a) Seasonal employment
 - b) Indebtedness
 - c) Low social status
 - d) All of the above
- ii) The conflict and disputes between employers and employees on any industrial matters are known as _____.
 - a) political relations
 - b) human relations
 - c) social relations
 - d) industrial relations
- iii) The industrial disputes act in India was passed in _____.
 - a) 1926
 - b) 1946
 - c) 1947
 - d) 1948
- iv) Which of the following is NOT the characteristics of agricultural labour?
 - a) Unorganized
 - b) Economically exploited
 - c) High standard of living
 - d) Low level of Income
- v) Absence of strikes and lock-outs is an indicator of _____.
 - a) Peaceful industrial relations
 - b) Disturbed industrial relations
 - c) Unwanted industrial relations
 - d) Partial industrial relations
- vi) The make in India Initiative was launched by prime minister in _____.
 - a) 2020
 - b) 2017
 - c) 2012
 - d) 2014

P.T.O.

B) Match the following :

[5]

i) Low education	a) 2020
ii) Industrial disputes	b) Farmers organization
iii) Farm bill	c) 2019
iv) FPO	d) Conflict between employer & labour
v) Maharashtra Industrial Policy	e) Agricultural Labour

Q2) Write a short note (Any 2 out of 4) :

[10]

- a) Causes of Industrial disputes
- b) Types of agricultural labour
- c) Water management initiatives
- d) Impact of climate on agriculture

Q3) a) Describe socio-economic characteristics Agricultural Labour. [8]

b) Explain the causes of increasing agricultural labour in India. [7]

Q4) a) Define Industrial relations. Explain the historical background of Industrial relations. [8]

b) Explain in detail the impact of Covid-19 pandemic on agricultural sector of India. [7]

PD-967

[6439]-314

T.Y. B.Com.

365 (i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 5) [5]
- i) भारतातील शेतमजुरांच्या कोणत्या समस्या आहेत.
अ) हंगामी रोजगार ब) कर्जबाजारीपणा
क) अल्प-सामाजिक दर्जा ड) सर्व
- ii) कोणत्याही औद्योगिक बाबीं संदर्भात कामगार व मालकवर्ग यांतील संघर्षास
असे म्हणतात.
अ) राजकीय संबंध ब) मानवी संबंध
क) सामाजिक संबंध ड) औद्योगिक संबंध
- iii) भारतामध्ये औद्योगिक संघर्ष कायदा यावर्षी संमत करण्यात आला.
अ) 1926 ब) 1946
क) 1947 ड) 1948
- iv) हे शेतमजुरांचे वैशिष्ट्य नाही.
अ) असंगठित ब) आर्थिक दृष्ट्या शोषित
क) उच्च राहणीमान ड) अल्प उत्पन्न स्तर
- v) संप व टाळेबंदीचा अभाव हे चे निर्देशक आहे.
अ) शांततामय औद्योगिक संबंध ब) अशांत औद्योगिक संबंध
क) अनपेक्षित औद्योगिक संबंध ड) अंशतः औद्योगिक संबंध
- vi) पंतप्रधानांनी मेक इन इंडिया योजना यावर्षी जाहिर केली.
अ) 2020 ब) 2017
क) 2012 ड) 2014

- ब) योग्य जोड्या लावा : [5]
i) अल्पशिक्षण	अ) 2020
ii) औद्योगिक संघर्ष	ब) शेतकरी संघटना
iii) कृषी विधेयक	क) 2019
iv) FPO	ड) मालक व कामगार वर्गातील संघर्ष
v) महाराष्ट्र औद्योगिक धोरण	इ) शेतमजूर

- प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]
- अ) औद्योगिक संघर्षाची कारणे
- ब) शेतमजुरांचे प्रकार
- क) जल व्यवस्थापन पुढाकार
- ड) हवामानाचा शेतीवरील परिणाम

- प्रश्न 3) अ) शेतमजुरांची सामाजिक - आर्थिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [8]
- ब) भारतातील शेतमजुरांच्या संख्येतील वाढीची कारणे स्पष्ट करा. [7]

- प्रश्न 4) अ) औद्योगिक संबंधांची व्याख्या द्या. औद्योगिक संबंधांची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा. [8]
- ब) भारताच्या कृषिक्षेत्रावरील कोविड-19 महामारीचा परिणाम स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2051

[Total No. of Pages : 2

[6439]-315

T.Y.B.Com.

365(J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE & MANAGEMENT - II
(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following :

[5×2=10]

- a) What is Missile Technology.
- b) Define defence production.
- c) Define defence management.
- d) Define armed forces.
- e) What is Defence Dialogue?
- f) What is decision making?

Q2) Attempt any four of the following :

[4×5=20]

- a) Defence minister
- b) Indian defence
- c) Logistic management
- d) Decision making process
- e) Ministry of defence

Q3) Attempt any two of the following (Any two).

[2×5=10]

- a) State the principles of non military organisation.
- b) State the principles of military organisation.
- c) Explain the Defence diplomacy in the Middle East.

Q4) Attempt any one of the following (Any one).

[1×10=10]

- a) Explain in detail decision making in Indian Armed Forces.
- b) Explain in detail India's defence industry.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PD2051

[6439]-315

T.Y.B.Com.

365(J) : DEFENCE BUDGETING, FINANCE & MANAGEMENT - II
(2019 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) क्षेपणास्त्र तंत्रज्ञान म्हणजे काय?
- ब) संरक्षण उत्पादन व्याख्या द्या.
- क) संरक्षण व्यवस्थापन व्याख्या करा.
- ड) सेनादले व्याख्या द्या.
- इ) संरक्षण संवाद म्हणजे काय?
- फ) निर्णय प्रक्रिया म्हणजे काय?

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) संरक्षण मंत्री
- ब) भारतीय संरक्षण
- क) पुरवठा व्यवस्थापन
- ड) निर्णय प्रक्रिया
- इ) संरक्षण मंत्रालय

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×5=10]

- अ) बिगर लष्करी संघटनेची मुलतत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) लष्करी संघटनेची मुलतत्त्वे स्पष्ट करा.
- क) मध्य पूर्व आशियातील संरक्षण मुत्सद्देगिरी स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा.

[1×10=10]

- अ) भारतीय सेना दलातील निर्णय प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) भारताचे संरक्षण उद्योग सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-968

[Total No. of Pages : 4

[6439]-316

T.Y. B.Com.

**365 (K) : INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM - II
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - II)(Tourism)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks. (Attempt any 5 out of 7) [5]

- i) Indian company making tour arrangement in Singapore for a tourist group from India visiting Singapore is _____.
 - a) Ground Tour Operator
 - b) Inbound Tour Operator
 - c) Outbound Tour Operator
- ii) _____ Tour operators provide travel services within the tourist's native country.
 - a) Domestic
 - b) Inbound
 - c) Outbound
- iii) Handling agents is _____.
 - a) Domestic tour operators
 - b) Incoming tour operators
 - c) Specialist tour operators
- iv) IATA stands for _____.
 - a) International Aviation Travel Association
 - b) International Air Transportation Association
 - c) International Aviation And Tourism Association
- v) The primary purpose of TAAI is _____.
 - a) to regulate the travel industry in India along organized lines
 - b) to regulate the travel industry in world
 - c) to control the travel industry in India along organized lines

P.T.O.

- vi) Validator Plate is issued to –
 - a) Airlines
 - b) BSP
 - c) Travel agents
- vii) A person travelling abroad should compulsorily need a
 - a) Ticket
 - b) Insurance
 - c) Visa

B) Match the following :

[5]

i) UNWTO	a) 1947
ii) TAAI	b) 1966
iii) IATO	c) 1945
iv) ITDC	d) 1951
v) ICAO	e) 1982
	f) 1975

Q2) Write short notes (Any 2 out of 4) :

[10]

- a) Functions of Tour Operator
- b) Tourism Demand and Transport
- c) Functions of ITDC
- d) Tourist Accommodation

Q3) a) State the factors influencing Tourist Transport Selection.

[8]

- b) State the Types of Tour Operator.

[7]

Q4) a) Describe the role of Accommodation sector in Tourism.

[8]

- b) State the functions of IATA.

[7]

PD-968

[6439]-316

T.Y. B.Com.

365 (K) : INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM - II
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - II)(Tourism)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडे दिलेली संख्या पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** अ) रिकाम्या जागा भरा. (7 पैकी कोणतेही 5) [5]
- i) भारतातून सिंगापूरला भेट देणाऱ्या पर्यटक गटासाठी सिंगापूरमध्ये सहलीची व्यवस्था करणारी भारतीय कंपनी आहे.
अ) ग्राउंड टूर ऑपरेटर
ब) इनबाउंड टूर ऑपरेटर
क) आउटबाउंड टूर ऑपरेटर
- ii) टूर ऑपरेटर पर्यटकांच्या मूळ देशात प्रवास सेवा प्रदान करतात.
अ) घरगुती
ब) इनबाउंड
क) आउटबाउंड
- iii) हाताळणी करणारे एजंट हे आहेत.
अ) घरगुती टूर ऑपरेटर
ब) येणारे टूर ऑपरेटर
क) विशेषज्ञ टूर ऑपरेटर
- iv) आयएटीएचे (IATA) विस्तारित रूप
अ) आंतरराष्ट्रीय विमान प्रवास संघटना
ब) आंतरराष्ट्रीय हवाई वाहतूक संघटना
क) आंतरराष्ट्रीय विमानचालन आणि पर्यटन संघटना
- v) (TAAI) टीएआयचा प्राथमिक हेतू आहे.
अ) संघटित मार्गाने भारतातील प्रवासी उद्योगाचे नियमन करणे
ब) जगातील प्रवासी उद्योगाचे नियमन करणे
क) संघटित मार्गाने भारतातील प्रवासी उद्योगांवर नियंत्रण ठेवणे

- vi) 'व्हॅलिडेटर प्लेट' ज्यांना जारी केली जाते -
 अ) विमानसेवा
 ब) बी एस पी
 क) प्रवाशी मध्यस्त
- vii) परदेशात प्रवास करणाऱ्या व्यक्तीला ची आवश्यकता असते.
 अ) तिकीट
 ब) विमा
 क) व्हिसा

- ब) जोड्या जुळवा : [5]
i) UNWTO	अ) 1947
ii) TAAI	ब) 1966
iii) IATO	क) 1945
iv) ITDC	ड) 1951
v) ICAO	इ) 1982
	फ) 1975

- प्रश्न 2)** टिपा लिहा. (4 पैकी कोणतेही 2) [10]
- अ) टूर ऑपरेटरची कार्ये
 ब) पर्यटन मागणी आणि वाहतूक
 क) ITDC ची कार्ये
 ड) पर्यटक निवास

- प्रश्न 3)** अ) पर्यटक वाहतूक निवडीवर परिणाम करणारे घटक सांगा. [8]
 ब) टूर ऑपरेटरचे प्रकार सांगा. [7]

- प्रश्न 4)** अ) पर्यटनातील निवास क्षेत्राच्या भूमिकेचे वर्णन करा. [8]
 ब) IATA ची कार्ये सांगा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-969

[Total No. of Pages : 2

[6439]-317

T.Y. B.Com.

COMPUTER PROGRAMMING AND APPLICATIONS

**365 L : Computer Networking and E-Commerce - II
(2019 Pattern) (Special Paper - II) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks.

[5]

- i) _____ is concerned with protecting information from unauthorized access.
 - a) Information security
 - b) Protection rules
 - c) Protocols
 - d) Breach
- ii) _____ threats are acts performed by individuals with harmful intent, whose goal is to steal data, damage, disrupt computing systems.
 - a) Protocol
 - b) Data
 - c) Cybersecurity
 - d) Marketing
- iii) Internet marketing refers to any form of marketing on the _____.
 - a) television
 - b) radio
 - c) web
 - d) print
- iv) _____ is one of the main protocols of the Internet protocol suite.
 - a) Transmission Control Protocol
 - b) Hyper protocol
 - c) Mark protocol
 - d) Control protocol
- v) Ecommerce is a method of buying and selling goods and services _____.
 - a) online
 - b) offline
 - c) in stores
 - d) in markets

P.T.O.

B) Match the following :

[5]

i) Digital Cash	a) Network security device
ii) TCP/IP	b) Google
iii) Virus	c) E Currency
iv) Firewall	d) Communications protocol
v) Search engine	e) Malicious software

Q2) Short Notes (Any 2 out of 4) :

[10]

- a) Information security
- b) New age of Information
- c) Insecure network connections
- d) Role of Digital Marketing

Q3) a) Explain the concepts of TCP/IP and HTTP.

[8]

- b) What is E-Commerce? Explain its advantages.

[7]

Q4) a) Explain various security threats and Vulnerabilities.

[8]

- b) What is E-Learning? Explain its pros and cons.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PD970

[6439]-318

T.Y. B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - III

**366 (a) : Production and Operations Management
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Multiple Choice Questions: (Any 5) [5]

- i) Production management is done with _____.
 - a) Administrative techniques
 - b) Management techniques
 - c) Marketing techniques
- ii) Most important element for production process is _____.
 - a) Finance
 - b) Raw material
 - c) Machinery
- iii) _____ is a set of management tools and techniques designed to improve production process.
 - a) Six sigma
 - b) Quality management
 - c) ABC analysis
- iv) _____ is the mediator in the distribution chain cycle.
 - a) Broker
 - b) Seller
 - c) Retailer
- v) _____ is Essential in Manufacturing Process.
 - a) Plant Layout
 - b) Land Layout
 - c) Location of Industries

P.T.O.

- vi) _____ technology is based on mathematical method, logic and mechanical method.
- Machine Learning
 - Artificial Intelligence
 - Automated Robots
- vii) _____ term used in logistics and warehousing.
- Cross docking
 - Material Handling
 - Supplying Chain management

B) Match the following (Any five) : [5]

Group - A	Group - B
i) Production planning	a) Management technique
ii) J.I.T.	b) Just in time
iii) International Standards Organization	c) Raw material
iv) Logistics	d) Economic Order Quantity
v) E.O.Q.	e) Movement of Equipment and Supplies to soldiers
vi) An important factor in manufacturing	f) Production
vii) Work schedule	g) 23 rd February 1947

Q2) Write short notes on the following (Any 2): [10]

- Inventory Management
- Functions of Transportation
- EOQ
- ABC Analysis

Q3) a) What do you mean by product line layout? [8]

b) Explain the methods of inventory management. [7]

Q4) a) Explain the term automatic guided vehicles. [8]

b) Explain the factors and techniques of production control. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD970

[6439]-318

T.Y. B.Com.

BUSINESS ADMINISTRATION - III

**366 (a) : Production and Operations Management
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - III)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) बहुपर्यायी प्रश्न. (कोणतेही पाच)

[5]

- i) उत्पादन व्यवस्थापन हे तत्वांच्या आधारे केले जाते.
 - अ) प्रशासन विषयक तत्वे
 - ब) व्यवस्थापन विषयक तत्वे
 - क) विपणन विषयक तत्वे
- ii) उत्पादन व्यवस्थापनासाठी लागणारा सर्वात महत्वाचा घटक म्हणजे होय.
 - अ) वित्त
 - ब) कच्चा माल
 - क) यंत्रसामग्री
- iii) हे उत्पादन प्रक्रिया सुधारण्यासाठी असलेल्या साधनांचा व धोरणांचा एक संच आहे.
 - अ) सिक्स सिग्मा
 - ब) गुणवत्ता व्यवस्थापन
 - क) अ ब क वर्गीकरण
- iv) वितरण साखळीतील मध्यस्थ म्हणजे
 - अ) दलाल
 - ब) विक्रेते
 - क) किरकोळ व्यापारी
- v) उत्पादन प्रक्रियेत आवश्यक आहे.
 - अ) यंत्रकुल रचना
 - ब) जमीन रचना
 - क) औद्योगिक स्थान

- vi) तंत्रज्ञान हे गणितीय पद्धती, तर्कशास्त्र आणि यांत्रिक पद्धतीवर आधारित आहे.
 अ) मशीन लर्निंग
 ब) आर्टिफिशियल इंटेलिजंट
 क) स्वयंचलित रोबोट
- vii) टर्म लॉजिस्टिक्स आणि वेअरहाउसिंगमध्ये वापरले जाते.
 अ) क्रॉस डॉकिंग
 ब) साहित्य हाताळणी
 क) पुरवठा साखळी व्यवस्थापन

ब) जोड्या लावा. (कोणत्याही पाच)

[5]

गट 'अ'	गट 'ब'
i) उत्पादन नियोजन	अ) व्यवस्थापन तंत्रे
ii) जे आय टी JIT	ब) जस्ट इन टाईम
iii) जागतिक मानक संघटना	क) कच्चा माल
iv) लॉजिस्टिक	ड) मागणीचे आर्थिक गणित
v) इ ओ क्यू EOQ	इ) सैनिकांना उपकरणे आणि पुरवठ्याची हालचाल
vi) उत्पादन निर्मितीसाठी लागणारा सर्वात महत्वाचा घटक	फ) उत्पादन
vii) कार्य वेळापत्रक	य) 23 फेब्रुवारी 1947

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- अ) मालसाठा व्यवस्थापन
 ब) वाहतुकीचे कार्ये
 क) मागणीचे आर्थिक गणित
 ड) अ ब क वर्गीकरण

प्र.3) अ) वस्तू किंवा साखळी यंत्र कुल म्हणजे काय?

[8]

ब) मालसाठा व्यवस्थापनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) स्वयंचलित मार्गदर्शित वाहन संकल्पना स्पष्ट करा.

[8]

ब) उत्पादन नियंत्रणाचे घटक आणि तंत्रे स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PD971

[6439]-319

T.Y.B.Com.

BANKING AND FINANCE - III

366 - B : Banking Law and Practices in India - II

(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Attempt any Five) :

[5]

- i) The term cybercrime used for _____.
 - a) Computer virus
 - b) Hacking
 - c) Data theft
 - d) All of above
- ii) The bank may notice the customer, if there is a _____ on the customers account.
 - a) General Transaction
 - b) Suspicious Transaction
 - c) Minimum Transaction
 - d) Safety Transaction
- iii) _____ Bank Acts as valuer on behalf on the customer.
 - a) Foreign Bankar
 - b) Paying Bankar
 - c) Collecting Bankar
 - d) None of above
- iv) _____ is the full form of an ATM.
 - a) Alternative Trailer Machine
 - b) Any Time Money
 - c) Automated Teller Machine
 - d) Automatic Teller Machine
- v) A person availing banking services is called _____.
 - a) Bankar
 - b) Broker
 - c) Customer
 - d) Trustee
- vi) Charges created on immovable property are called _____.
 - a) Mortgages
 - b) Pledge
 - c) Hypothecation
 - d) Lien

P.T.O.

B) Match the following. [5]

i) Warm	a) Online banking certificate
ii) Spyware	b) Section - 127
iii) Cross Cheque	c) Virus
iv) Pledge	d) Section - 58
v) Martgage	e) Section - 172

Q2) Write short notes (Any 2) [10]

- a) E-mail Spoofing.
- b) Duties of Collecting Bankers.
- c) Banker as a Trustee.
- d) Fixed Deposit Receipt.

Q3) a) Explain the causes of cybercrime in Banking Business. [8]

b) State the Rights of Paying Bank. [7]

Q4) a) State the banks obligation of secrecy of accounts. [8]

b) State the legal measures for debt recovery. [7]

Total No. of Questions : 4]

PD971

[6439]-319

T.Y.B.Com.

BANKING AND FINANCE - III

366 - B : Banking Law and Practices in India - II

(2019 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

[5]

- i) सायबर गुन्ह्यासाठी चा वापर केला जातो.
अ) संगणक विषाणू ब) हॅकिंग
क) डेटा चोरी ड) वरील सर्व
- ii) ग्राहकांच्या खात्यावर व्यवहार होत असल्यास बँक ग्राहकांना अधिसूचना देऊ शकते.
अ) सामान्य ब) संशयास्पद
क) किमान ड) सुरक्षित
- iii) ग्राहकांच्या वतीने मुल्यार्थ हस्तक म्हणून बँक कार्य करते.
अ) परकीय ब) प्रदायी
क) वसुली ड) यापैकी नाही
- iv) हे ATM चे पूर्ण रूप आहे.
अ) अल्टरनेटिव्ह टेलर मशीन ब) एनी टाईम मनी
क) ऑटोमेटेड टेलर मशीन ड) ऑटोमॅटीक टेलर मशीन
- v) बँकिंग सेवांचा लाभ घेणारी कोणतीही व्यक्ती म्हणजे होय.
अ) बँक ब) दलाल
क) ग्राहक ड) विश्वस्त
- vi) स्थावर मालमत्तेवर लागू केलेल्या कर्जभाराला म्हणतात.
अ) गहाण ब) ताबेगहाण
क) नजरगहाण ड) धारणाधिकार

ब) जोड्या जुळवा.

[5]

‘अ’

‘ब’

i) वार्म

अ) ऑनलाईन बँकिंग प्रमाणपत्रे

ii) स्पायवेअर

ब) कलम - 127

iii) रेखांकित धनादेश

क) संगणक विषाणु

iv) ताबे गहाण

ड) कलम 58

v) गहाण

इ) कलम 172

प्र.2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

अ) ई-मेल स्पूफिंग

ब) वसुली बँकेची कर्तव्य

क) बँकर एक विश्वस्त

ड) मुदत ठेव पावती

प्र.3) अ) बँक व्यवसायातील सायबर गुन्ह्यांची कारणे सांगा.

[8]

ब) प्रदायी बँकेचे हक्क सांगा.

[7]

प्र.4) अ) खात्याच्या गुप्तते संबंधी बँकेवरील बंधने सांगा.

[8]

ब) कर्ज वसुली च्या कायदेशीर उपाययोजना सांगा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2052

[Total No. of Pages : 4

[6439]-320

T.Y.B.Com.

366-C: BUSINESS LAW & PRACTICES - III

(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blank with the most appropriate alternative (any Five) [5]

- i) After declaration of dividend it should be paid within _____.
(14 days, 21 days, 30 days)
- ii) After the expiry of _____, the amount of unpaid dividend account should be transferred to Investor Education & Protection Fund.
(7 Years, 3 Years, 5 Years)
- iii) The books of accounts of every company shall be maintained in order for _____.
(3 years, 5 years, 8 years)
- iv) After registration of a company 1st auditor shall be appointed within _____.
(30 days, 60 days, 90 days)
- v) Minimum number of directors in the case of a public company is _____ directors.
(2, 3, 5)
- vi) Every director shall be appointed by the company in _____ u/s 152 (2).
(General meeting, Board of directors meeting, Creditors Meeting)

P.T.O.

B) Match the following. [5]

Column - A	Column - B
i) Dividend declared but not paid	a) Comptroller & Auditor General of India
ii) Internal Auditor	b) Final Dividend
iii) Auditor of Government Company	c) One Director
iv) Dividend declared at the Annual General Meeting	d) Unpaid Dividend
v) One Person Company	e) Chartered/Cost Accountants

Q2) Write a short note (any two) Each short note 5 Marks [10]

- a) Types of Dividend
- b) Right of Members regarding Financial Statements
- c) Qualification & Disqualification of Auditor
- d) Independent Director

Q3) a) What is Dividend? Explain the provisions related to declaration & payment of dividend. [8]

b) Explain the provisions regarding types of accounts to be maintained by company. [7]

Q4) a) Explain the powers and duties of Auditor? [8]

b) What is Director? Explain the provisions related to appointment of Director? [7]

Total No. of Questions : 4]

PD2052

[6439]-320

T.Y.B.Com.

366-C: BUSINESS LAW & PRACTICES - III

(2019 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्र.1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 5)

[5]

- i) लाभांश घोषित केल्यानंतर दिवसात लाभांश दिला पाहिजे.
(14 दिवस, 21 दिवस, 30 दिवस)
- ii) वर्षांची मुदत संपल्यानंतर, न भरलेल्या लाभांश खात्याची रक्कम गुंतवणूकदार शिक्षण आणि संरक्षण निधीमध्ये हस्तांतरित केल जाते.
(7 वर्षे, 3 वर्षे, 5 वर्षे)
- iii) प्रत्येक कंपनीच्या हिशेबाची पुस्तके वर्षांसाठी व्यवस्थित ठेवली जातात.
(3 वर्षे, 5 वर्षे, 8 वर्षे)
- iv) कंपनीची नोंदणी झाल्यानंतर दिवसांच्या आत पहिल्या लेखापरीक्षकाची नियुक्ती केली पाहिजे.
(30 दिवस, 60 दिवस, 90 दिवस)
- v) सार्वजनिक कंपनीच्या बाबतीत किमान संचालकांची संख्या असते.
(2, 3, 5)
- vi) प्रत्येक संचालकाची नियुक्ती कलम 152 (2) अंतर्गत कंपनीमार्फत मध्ये केली पाहिजे.
(सर्वसाधारण सभा, संचालक मंडळाची सभा, ऋणकोची सभा)

ब) योग्य जोड्या लावा.

[5]

रकाना-अ

रकाना-ब

i) घोषित केलेला परंतु वसूल न झालेला लाभांश	अ) भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षक
ii) अंतर्गत अंकेक्षण	ब) अंतिम लाभांश
iii) सरकारी कंपनीचे अंकेक्षक	क) एक संचालक
iv) वार्षिक सर्वसाधारण सभेत घोषित केलेला लाभांश	ड) अदा न केलेला लाभांश
v) एक व्यक्ती कंपनी	इ) चार्टर्ड अकाऊंटंट

प्र.2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही 2)

[10]

- अ) लाभांशाचे प्रकार
- ब) वित्तीय विवरणपत्राशी निगडीत सभासदांचे हक्क
- क) लेखापरीक्षकाची पात्रता आणि अपात्रता
- ड) स्वतंत्र संचालक

प्र.3) अ) लाभांश म्हणजे काय? लाभांश घोषित आणि भरण्याशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.

[8]

ब) कंपनीद्वारे ठेवल्या जाणाऱ्या खात्यांच्या प्रकारांबाबतच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

[7]

प्र.4) अ) लेखापरीक्षकाचे अधिकार आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा.

[8]

ब) संचालक म्हणजे काय? संचालकाची नेमणूक करण्याबाबतच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD972

[Total No. of Pages : 4

[6439]-321

T.Y.B.Com.

**366 - (d) : CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT - III
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All the questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any Five) : [5]

- i) Financial management is concerned with the efficient use of _____.
 - a) Share Capital
 - b) Current Assets
 - c) An important economic resource
 - d) Profit
- ii) Co-operative society provide finance to _____.
 - a) its members
 - b) State Government
 - c) Banks
 - d) Agents
- iii) The most important source of co-operative finance are _____.
 - a) Government Grant
 - b) Members and investors
 - c) Loans from Banks
 - d) Revenue Receipts
- iv) Preparation of Budget is a part of _____.
 - a) Manpower planning
 - b) Financial planning
 - c) Production planning
 - d) Market planning
- v) Co-operative Audit is a examination of financial records of _____.
 - a) Business concern
 - b) Private concern
 - c) Co-operative society
 - d) Company
- vi) Qualification of co-operative auditor is _____.
 - a) Chartered Accountant/GD.C. & A Holder
 - b) Cost Accountant
 - c) Company Secretary
 - d) None of these

P.T.O.

B) Match the following pairs. [5]

A	B
i) Members contribution	a) Report of Auditor
ii) Financial planning	b) Sources of funds
iii) Capital and funds	c) Planning of funds
iv) Co-operative Audit	d) Utilisation for Development
v) Audit Report	e) Audit of society

Q2) Write short notes (Any Two) [10]

- a) Features of financial planning.
- b) Importance of financial management
- c) Duties of Co-operative Auditor
- d) Provisions for Co-operative Audit

Q3) a) Distinguish between corporate finance and Co-operative finance. [8]

b) State the estimation of financial requirement. [7]

Q4) a) State the policy of operating expenditure in Co-operative Society. [8]

b) State the various types of Co-operative audit. [7]

PD972

T.Y.B.Com.

(मराठी रूपांतर)

[एकूण गुण : 50]

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

ड) यापैकी नाही

ब) खालील जोड्या लावा.

[5]

‘अ’

‘ब’

i) सभासदांचे योगदान

अ) अंकेक्षकाने दिलेला अहवाल

ii) वित्तीय नियोजन

ब) नीधीचा स्रोत

iii) भांडवल आणि निधी

क) नीधीचे नियोजन

iv) सहकारी अंकेक्षण

ड) विकासासाठी विनियोग

v) अंकेक्षण अहवाल

इ) सहकारी संस्थांचे अंकेक्षण

प्र.2) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

अ) वित्तीय नियोजनाची वैशिष्ट्ये

ब) वित्तीय व्यवस्थापनाचे महत्त्व

क) सहकारी अंकेक्षकाची कर्तव्ये

ड) सहकारी अंकेक्षणासाठी असणाऱ्या तरतूदी

प्र.3) अ) कंपनी वित्त आणि सहकारी वित्त यातील फरक सांगा.

[8]

ब) वित्तीय आवश्यकतेनुसार अंदाजपत्रक सांगा.

[7]

प्र.4) अ) सहकारी सोसायटी मध्ये हाताळणी खर्चविषयक धोरण सांगा.

[8]

ब) सहकारी अंकेक्षणाचे विविध प्रकार सांगा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-973

[Total No. of Pages : 3

[6439]-322

T.Y. B.Com.

366(e) : COST & WORKS ACCOUNTING - III
Techniques of Cost Accounting and Cost Audit
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of a simple calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks with the appropriate term from the given options (any five) : [5]

- i) Standard Costing is primarily used to measure _____.
(Actual Cost, Variances, Fixed Cost)
- ii) Value-based pricing is determined by _____.
(Perceived Customer Value, Government Regulations, Competitor's Production Cost)
- iii) CAS-6 deals with the accounting of _____.
(Labour Cost, Material Cost, Overhead Cost)
- iv) Cost records must be maintained under Section _____ of the Companies Act 2013. (148, 125, 162)
- v) The difference between Actual Labour Cost and Standard Labour Cost is called _____.
(Material Variance, Labour Variance, Overhead Variance)
- vi) A Skimming Pricing Strategy is used when launching a product with _____.
(Low Market Demand, High Initial Prices, Low Profit Margins)

P.T.O.

B) Match the Following : [5]

Column A	Column B
i) Standard Costing	a) Examination of cost records
ii) Cost-Based Pricing	b) Employee Cost
iii) CAS-7	c) Submitted in XBRL format
iv) Cost Audit	d) Price based on production costs
v) Cost Audit Report	e) Comparison of standard and actual costs

Q2) Write Short Notes (any two) : [10]

- Types of Standards
- Cost-Based Pricing and Valued Based Pricing
- Objectives of Cost Accounting Standards
- Advantages of Cost Audit to the Management

Q3) a) From the information given below you are required to calculate [8]

- Material Cost variance,
- Material Price Variance,
- Material Quantity Variance
- Verification of the calculation of the variances

Material	Standard		Actual	
	Quantity (kgs)	Rate (₹)	Quantity (kgs)	Rate (₹)
A	10	150	8	130
B	5	180	7	170
Total	15		15	

b) From the information given below, you are required to calculate [7]

1. Labour Cost Variance
2. Labour Rate Variance
3. Labour Efficiency
4. Idle Time Variance

Given :

1. Standard Hours = 1,000 hours
2. Standard Rate per hour = ₹ 10
3. Actual Rate = ₹ 13
4. Actual Hours (Total) = 1,200 hours
5. Idle Time (hours not worked due to abnormality) = 50 hours

Q4) a) Apsara Ltd. produces and sells 4,000 units per month at a selling price of Rs. 30/- per unit with a variable cost of Rs. 18/- per unit and a fixed cost of Rs. 10,000/-. The management has proposed to reduce the selling price to Rs. 28/- per unit under normal conditions to gain a competitive advantage. [8]

You are required to calculate the amount of additional sales to be sold to earn an additional profit of Rs. 12,000/- compared to the current profit.

b) What is a Cost Audit? Explain the rights and duties of a Cost Auditor.[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-974

[Total No. of Pages : 3

[6439]-323

T.Y. B.Com.

**366(f) : BUSINESS STATISTICS - III
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator and statistical table is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) a) Fill in the blanks. (Any Five) :

[5 × 1 = 5]

- i) Longest possible time to complete the activity is known as _____ time in PERT.
- ii) Node is collection of two or more than two _____.
- iii) If the total float is zero then corresponding activity is called as _____ activity.
- iv) FCFS is called _____ discipline.
- v) Total float is difference of earliest start and _____.
- vi) Long form of CPM is _____.

b) State whether each of the following statement is true or false.(any five)

[5 × 1 = 5]

- i) Random numbers are not used in simulation theory.
- ii) CPM is deterministic model.
- iii) Collection of critical activities is called critical path.
- iv) In queuing theory, we always assume that, average no. of arrivals is more than average no. of departures.
- v) In queuing theory, traffic density may be less than one.
- vi) The calling population is always finite.

P.T.O.

Q2) Attempt any two of the following :

[2 × 5 = 10]

- a) If $C(x) = 2x^4 - x^3 + 7x - 12$ is the manufacturer's total cost equation, then find :
average cost, fixed cost, variable cost, marginal cost
- b) Explain the terms : Project network,
Revenue function,
Simulation,
Service rate,
Calling Population
- c) Explain the minima and maxima function with an illustrations.
- d) Explain the terms : Most likely time in PERT,
Pessimistic time in PERT,
Optimistic time in PERT,
Traffic density,
Market Equilibrium

Q3) a) The following table gives the activities in a project and other relevant information :

Activity	1-2	1-3	2-5	2-4	3-4	4-5	4-6	5-6	6-7
Duration	5	9	14	4	3	10	12	6	10

Find the earliest start, earliest finish, latest start, latest finish, total float, free float and independent float for each activity. Also find critical path.

[8]

- b) A company manufactures 200 cars per day which changes according to availability of raw material :

[7]

Production	196	197	198	199	200	201	202	203	204
No. of days	5	9	12	14	20	15	11	8	6

Consider the following sequence of random numbers :

82, 89, 78, 24, 52, 61, 18, 45, 04, 23, 50, 77

Using the sequence, simulate the production for next 12 days. Use Monte-Carlo simulation method.

- Q4) a)** Given below is the information about a project regarding different activities. All estimates are in days. **[8]**

Activity	Time estimates		
	t_o	t_m	t_p
1-2	2	5	8
1-5	3	12	21
2-3	6	9	12
2-4	5	14	17
3-4	5	8	11
4-5	3	6	9
5-6	1	4	7

- i) Determine expected time estimate and variance for each activity.
 - ii) Given the total estimated completion time is 32 days with variance 5 days, what is the probability that the project will be completed within 29 days?
- b) Workers come to a tool store room to inquiry about the special tools for a particular job. Customers arrive at the store have poisson distribution with average rate of 30 customers per hour. The average service time is minute and a half per customer. **[7]**

Find

- i) Average queue length.
- ii) average waiting time of workers in the queue.
- iii) Expected no. of workers in the system.
- iv) Probability that customer wait at least 12 mins. in the queue.
- v) Expected percentage of customers who wait at least 6 minutes in queue.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-975

[Total No. of Pages : 4

[6439]-324

T.Y. B.Com.

366(g) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - III
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - III)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (any 5) :

[5]

- i) _____ training dives straight into the practical.
 - a) Face to face
 - b) On the job
 - c) Online learning
- ii) A _____ is defined as a group of people who performs independent task to work toward accomplishing a common goal.
 - a) team
 - b) individual
 - c) training
- iii) An interpersonal conflict in which no participant is aware of the divergence of goals, needs or interest is known as _____.
 - a) latent conflict
 - b) false conflict
 - c) cause of conflict
- iv) _____, the statement is true.
 - a) In small quantities stress is good
 - b) All stress is bad
 - c) All of the above

P.T.O.

- v) According to _____, used the term Management by Objective (MBO).
 - a) Peter Drucker
 - b) Porter
 - c) F. W. Taylor
- vi) _____ is the father of digital marketing.
 - a) Philip Kotler
 - b) Justin Hall
 - c) Porter

B) Match the following : [5]

Group - A	Group - B
i) Digital team	a) Type of digital marketing
ii) Causes of stress	b) Issues in Digital Marketing
iii) Job description	c) Technical platform
iv) Content marketing	d) Tool to explain function
v) A check on increased security risk	e) Financial matters

Q2) Write short notes (any 2) : [10]

- a) Corporate training.
- b) Nature of conflict management in entrepreneurship.
- c) Motivation in COVID-19 in entrepreneurship.
- d) Issues in digital marketing.

Q3) a) What is Team? Explain the types of teams. [8]

b) Explain measures to reduce the stress in the work place. [7]

Q4) a) What is motivation? Explain types of motivational theories. [8]

b) Explain the role of digital marketing in entrepreneurship. [7]

PD-975

[6439]-324

T.Y. B.Com.

366(g) : BUSINESS ENTREPRENEURSHIP - III
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही पाच) [5]
- i) प्रशिक्षण थेट प्रात्यक्षिकेमध्ये उतरते.
अ) समोरासमोर
ब) कामावर
क) ऑनलाइन शिक्षण
- ii) ची व्याख्या लोकांचा समूह म्हणून केली जाते जे एक समान ध्येय साध्य करण्यासाठी कार्य करण्यासाठी स्वतंत्र कार्य करतात.
अ) संघ
ब) वैयक्तिक
क) प्रशिक्षण
- iii) एक आंतरवैयक्तिक संघर्ष ज्यामध्ये कोणत्याही सहभागीला ध्येय, गरजा किंवा स्वास्त्य यांच्या भिन्नतेची जाणीव नसते म्हणून त्याला ओळखले जाते.
अ) सुप्त संघर्ष
ब) खोटा संघर्ष
क) स्थितीचा संघर्ष
- iv) विधान खरे आहे.
अ) कमी प्रमाणात ताण चांगला आहे
ब) सर्व ताण वाईट आहे
क) वरील सर्व

v) यांच्या मते, उद्दिष्टानुसार व्यवस्थापन हा शब्द वापरला जातो.

अ) पीटर ड्रुकर

ब) पोर्टर

क) एफ. डब्लू. टेलर

vi) हे डिजिटल विपणनाचे जनक आहेत.

अ) फिलिप कोटलर

ब) जस्टिन हॉल

क) पोर्टर

ब) जोड्या लावा :

[5]

गट - अ

गट - ब

i) डिजिटल संघ

अ) डिजिटल विपणनाचा प्रकार

ii) तणावाची कारणे

ब) डिजिटल विपणनामधील समस्या

iii) कामाचे स्वरूप

क) तांत्रिक व्यासपीठ

iv) सामग्री विपणन

ड) कार्य स्पष्ट करण्यासाठी साधन

v) वाढलेल्या सुरक्षा जोखमीची तपासणी

ई) आर्थिक बाबी

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :

[10]

अ) कॉर्पोरेट प्रशिक्षण

ब) उद्योजकतेमध्ये संघर्ष व्यवस्थापनाचे स्वरूप

क) कोविड-19 मध्ये उद्योजकतेत अभिप्रेरणा

ड) डिजिटल विपणनातील समस्या

प्रश्न 3) अ) संघ काय आहे? संघातील क्रिया स्पष्ट करा.

[8]

ब) कामाच्या ठिकाणी ताण कमी करण्यासाठी उपाय स्पष्ट करा.

[7]

प्रश्न 4) अ) अभिप्रेरणा म्हणजे काय अभिप्रेरणा सिद्धांताचे प्रकार स्पष्ट करा.

[8]

ब) उद्योजकतेमध्ये डिजिटल विपणनाची भूमिका स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-976

[Total No. of Pages : 4

[6439]-325

T.Y. B.Com.

366-H : MARKETING MANAGEMENT - III
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (any Five) : [5]

- i) Marketing _____ is a directive process which directs all activities in marketing.
 - a) Auditing
 - b) Environment
 - c) Management
 - d) Control
- ii) _____ are depend on use of internet & modern technology.
 - a) Press media
 - b) Visual media
 - c) Social media
 - d) Audio-video media
- iii) Analytical study of marketing strategy is done in _____.
 - a) Marketing audit
 - b) Marketing planning
 - c) Marketing control
 - d) Marketing organisation
- iv) As per 7 ps the process of which transfer raw material into finished good is called as _____.
 - a) Product
 - b) Price
 - c) Place
 - d) Direct supply
- v) Under _____ element agreements of buy and sales economical and business are done.
 - a) E-mail
 - b) E-filling
 - c) E-Governance
 - d) E-commerce
- vi) It an advertisement there is an element _____ it will be complete.
 - a) Design
 - b) Advertising media
 - c) Printing
 - d) Trademark

P.T.O.

B) Match the following : [5]

Group - A

Group - B

i) Research & Development	a) Industry Group components
ii) Educational services	b) Product oriented components
iii) Bank & Insurance services	c) Quality oriented components
iv) Expenditure budget	d) Principles of Design
v) Shine and movement	e) Person oriented components

Q2) Write a short notes (any 2 out of 4) : [10]

- a) Process of marketing control.
- b) Historical Background of social media.
- c) Person oriented components in service marketing.
- d) Characteristics of Television Advertisement.

Q3) a) Explain the principles of Design in detail. [8]

b) Explain the social media marketing in detail. [7]

Q4) a) Explain the process of marketing Audit. [8]

b) Explain the features of service marketing. [7]

PD-976

[6439]-325

T.Y. B.Com.

366-H : MARKETING MANAGEMENT - III

(विपणन व्यवस्थापन - III)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही पाच) : [5]
- i) विपणन हि विपणनामध्ये चालणाऱ्या सर्व गोष्टींना दिशा देणारी प्रक्रिया आहे.
अ) अंकेक्षण ब) पर्यावरण
क) व्यवस्थापन ड) नियंत्रण
- ii) हि इंटरनेट व आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या वापरावर अवलंबून असतात.
अ) छापील माध्यमे ब) दृक माध्यमे
क) सामाजिक माध्यमे ड) दृकश्राव्य माध्यमे
- iii) विपणन व्यूहरचनेचा विश्लेषणात्मक अभ्यास मध्ये केला जातो.
अ) विपणन अंकेक्षण ब) विपणन नियोजन
क) विपणन नियंत्रण ड) विपणन संघटन
- iv) 7 ps या संकल्पनेनुसार कच्च्या मालाचे पक्क्या मालात रूपांतर करून बाजारपेठेत विक्रीस उपलब्ध करण्याची प्रक्रिया या घटकात असते.
अ) वस्तु ब) किंमत
क) ठिकाना ड) प्रत्यक्ष पुरावा
- v) या घटकात ऑनलाइन खरेदी-विक्री, आर्थिक तसेच व्यावसायिक करार केले जातात.
अ) ई-मेल ब) ई-फायलिंग
क) ई-गव्हर्नन्स ड) ई-कॉमर्स

vi) जाहिरात परीपुर्ण होण्यासाठी हा घटक आकर्षक असणे महत्वाचे असते.

अ) आकृती

ब) जाहिरात माध्यमे

क) मुद्रण

ड) व्यापार चिन्हे

ब) जोड्या जुडवा :

[5]

गट - अ

गट - ब

i) संशोधन आणि विकास

अ) उद्योगसमूह घटक

ii) शैक्षणिक सेवा

ब) वस्तुविषयक घटक

iii) बँक आणि विमा सेवा

क) गुणवत्ता / कौशल्यविषयक घटक

iv) खर्चाचे अंदाजपत्रक

ड) आकृतीविषयक तत्वे

v) चमक आणि हालचाल

ई) व्यक्तिनिष्ठ घटक

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (चार पैकी कोणत्याही दोन)

[10]

अ) विपणन नियंत्रण प्रक्रिया

ब) सामाजिक माध्यमांची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी

क) सेवा विपणनातील व्यक्तिनिष्ठ घटक

ड) दूरदर्शनवरील जाहिरातीची वैशिष्ट्ये

प्रश्न 3) अ) आकृतीविषयक (आराखडा) तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा.

[8]

ब) विपणनविषयक सामाजिक माध्यमे सविस्तर स्पष्ट करा.

[7]

प्रश्न 4) अ) विपणन अंकेक्षण प्रक्रीया स्पष्ट करा.

[8]

ब) सेवा विपणनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

[7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-977

[Total No. of Pages : 4

[6439]-326

T.Y. B.Com.

**366(I) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - III)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the Blanks (Attempt Any 5 out of 6) : [5]

- i) Which of the following major factor indicate regional imbalance?
 - a) Net state domestic product
 - b) Per capita Net state domestic product
 - c) Trends in Investment
 - d) Infrastructure disparities
- ii) MSP stands for
 - a) Marginal support price
 - b) Maximum support price
 - c) Minimum support price
 - d) Multilevel support price
- iii) The major objective of india's first five year plan was _____
 - a) Industrial development
 - b) Export promotion
 - c) Woman empowerment
 - d) Agricultural development
- iv) Agricultural cost concepts are developed by _____
 - a) SEBI
 - b) IRDA
 - c) PFRDA
 - d) CACP
- v) Minimum wages act was passed in _____
 - a) 1967
 - b) 1978
 - c) 1991
 - d) 1948
- vi) The National green tribunal act was passed in _____
 - a) 2010
 - b) 2012
 - c) 2016
 - d) 2019

B) Match the following [5]

i) Agricultural policies	a) Support price
ii) Agricultural productivity	b) Regional Imbalance
iii) Payment of wages act	c) Ministry of agriculture
iv) Centralization of Industries	d) 1936
v) MSP	e) Per acre production

P.T.O.

Q2) Write a Short note (Any 2 out of 4) : [10]

- a) Need of agricultural policies.
- b) Procurement price.
- c) Industrial dispute act - 1947.
- d) Regional Industrial Imbalance.

Q3) a) Explain the sound agricultural policies of India. [8]

b) Write a note on the Air (Prevention and control of pollution) act - 1981. [7]

Q4) a) Define Regional imbalance. Explain the need for balanced Regional Industrial development. [8]

b) Explain the Need of agricultural price policy. [7]

PD-977

[6439]-326

T.Y. B.Com.

366(I) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (सहा पैकी कोणत्याही 5) [5]
- i) खालील पैकी हा घटक प्रादेशिक असमतोलाचा महत्वपूर्ण निर्देशक आहे.
अ) निव्वळ राज्यांतर्गत उत्पादन ब) दरदोई निव्वळ राज्यांतर्गत उत्पादन
क) गुंतवणूकीतील प्रवृत्ती ड) पायाभूत सुविधांची विषमता
- ii) MSP चे पुर्णरूप हे आहे.
अ) Marginal support price ब) Maximum support price
क) Minimum support price ड) Multilevel support price
- iii) भारताच्या प्रथम पंचवार्षिक योजनेचे हे प्रमुख उद्दिष्ट होते.
अ) औद्योगिक विकास ब) निर्यात प्रोत्साहन
क) महिला सबलीकरण ड) कृषी विकास
- iv) कृषीखर्च संकल्पना मार्फत विकसित केल्या आहे.
अ) SEBI ब) IRDA
क) PFRDA ड) CACP
- v) किमान वेतन कायदा मध्ये संमत करण्यात आला.
अ) 1967 ब) 1978
क) 1991 ड) 1948
- vi) राष्ट्रीय हरित प्राधिकरण कायदा या वर्षी संमत करण्यात आला.
अ) 2010 ब) 2012
क) 2016 ड) 2019

- ब) योग्य जोड्या लावा. [5]
- i) कृषी धोरण अ) आधारभूत किंमत
ii) कृषी उत्पादकता ब) प्रादेशिक असमतोल
iii) वेतनदेयक कायदा क) कृषी मंत्रालय
iv) उद्योगांचे केंद्रिकरण ड) 1936
v) MSP इ) प्रतिएकर उत्पादन

- प्रश्न 2) टिपा लिहा (चार पैकी कोणत्याही दोन) [10]
- अ) कृषी विषयक धोरणांची गरज.
 - ब) खरेदी किंमत
 - क) औद्योगिक संघर्ष कायदा - 1947.
 - ड) प्रादेशिक औद्योगिक असमतोल.
- प्रश्न 3) अ) भारताची कृषी विषयक धोरणे सविस्तर पणे स्पष्ट करा. [8]
- ब) हवा (प्रदूषण - प्रतिबंध ब नियंत्रण) कायदा 1981 यावर सविस्तर टिप लिहा. [7]
- प्रश्न 4) अ) प्रादेशिक असमतोल - व्याख्या द्या. समतोल प्रादेशिक औद्योगिक विकासाची आवश्यकता स्पष्ट करा. [8]
- ब) कृषी किंमत धोरणांची आवश्यकता स्पष्ट करा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-2053

[Total No. of Pages : 4

[6439]-327

T.Y. B.Com.

**(366(J)) : DEFENCE BUDGETING FINANCE &
MANAGEMENT (Special Paper - III)
(2019 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five of the following.

[5 × 2 = 10]

- a) Define new trends in defence.
- b) Define natural resources.
- c) Define defence expenditure.
- d) Define defence forces.
- e) Define Defence Research Laboratory (DRL)
- f) What are capability modernisation of defence?

Q2) Attempt any four of the following

[4 × 5 = 20]

- a) Unconventional and asymmetric warfare
- b) Military leadership
- c) Defence items designed
- d) Indigenisation of armed forces
- e) Challenges in defence

P.T.O.

Q3) Attempt any Two of the following (Any Two) **[2 × 5 = 10]**

- a) Explain the role of Directorate General of Quality Assurance (DGQA)
- b) Explain analysis of defence expenditure since 1998
- c) Explain foreign aid as a contributory element of war potential.

Q4) Attempt any one of the following (Any one) **[1 × 10 = 10]**

- a) Explain in detail elements of war potential.
- b) Explain in detail the impact of expenditure on Defence forces.

Total No. of Questions : 4]

PD-2053

[6439]-327

T.Y. B.Com.

**(366(J)) : DEFENCE BUDGETING FINANCE &
MANAGEMENT (Special Paper - III)
(2019 Pattern) (Semester - VI)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य .
- 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) संरक्षणातील नवीन प्रवाह व्याख्या करा.
- ब) नैसर्गिक साधन संपत्ती व्याख्या करा.
- क) संरक्षण खर्च व्याख्या द्या.
- ड) सेनादले व्याख्या द्या.
- इ) संरक्षण संशोधन प्रयोगशाळा (डीआरएल) व्याख्या करा.
- फ) संरक्षणाची क्षमता आधुनिकीकरण म्हणजे काय?

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[4 × 5 = 20]

- अ) अपारंपारिक आणि असममित युद्ध
- ब) लष्करी नेतृत्व
- क) संरक्षण वस्तूंची रचना
- ड) सेनादलांचे भारतीयीकरण
- इ) संरक्षणातील आव्हाने

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2 × 5 = 10]

- अ) गुणवत्ता हमी महासंचालनालयाची भूमिका स्पष्ट करा. (DGQA)
- ब) 1998 नंतरच्या संरक्षण खर्चाचे विश्लेषण करा.
- क) युद्ध गतिमानतेतील परकीय सहकार्याचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही एक प्रश्न सोडवा.

[1 × 10 = 10]

- अ) युद्ध गतिमानतेचे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय संरक्षणदलावरील संरक्षण खर्चाचे परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा.

[6439]-328

T.Y. B.Com.

TOURISM

366(K) : Insurance Transport and Tourism

(2019 Pattern) (Semester - VI) (Paper - III)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks (Attempt any 5 out of 7) [5]

- i) Variable cost of package tour changes as per _____
 - a) Number of Package
 - b) Change in climatic condition
 - c) Number of Package, Change in climatic condition
- ii) In terms of a destination, what do attractions do _____
 - a) Generate the visit to a destination
 - b) Inform local residents of the benefits of tourism
 - c) support visitors at the destination
- iii) VISA which is issued to skilled and qualified professionals are ____
 - a) Tourist VISA
 - b) Employment VISA
 - c) Transit VISA
- iv) _____ provide emergency assistance to citizens in distress.
 - a) Embassy
 - b) Agent
 - c) Tour operator
- v) A _____ is “a book of information about a place designed for the use of visitors or tourists”
 - a) guide
 - b) agent
 - c) guide book
- vi) The process of selling of a product through publicity is called _____
 - a) Direct mail
 - b) Indirect mail
 - c) Promotion mail
- vii) In tourism marketing “Destination facilities” consider to be an element of _____
 - a) Core benefit
 - b) Generic product
 - c) Expected product

B) Match the following :

[5]

i) Independent tours	a) Service of trained tour manager
ii) Escorted tour	b) Travel independently.
iii) Hosted tour	c) Visit to religious destinations
iv) Freedom tours	d) Agency utilizes the services of another agency
v) Pilgrim Tour	e) Designed as per the choice of tourists

Q2) Write short notes (Any 2 out of 4) :

[10]

- a) Types of tour package
- b) Tour brochure
- c) Travel documents
- d) Handling emergencies

Q3) a) Explain in detail Factor Affecting the Tour Package Formulation

[8]

b) Explain Tourist buying behaviour and the role of tour operators.

[7]

Q4) a) Discuss about Tour booking and administration.

[8]

b) State the Need of quality and customer satisfaction.

[7]

PD-978

[6439]-328

T.Y. B.Com.

TOURISM

**366(K) : Insurance Transport and Tourism
(2019 Pattern) (Semester - VI) (Paper - III)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. (7 पैकी कोणतेही 5 सोडवा) [5]
- i) नुसार पॅकेज सहलींच्या किमती बदलतात.
अ) सामानाची संख्या
ब) हवामान स्थितीत बदल
क) सामानाची संख्या, हवामान स्थितीत बदल
- ii) गंतव्यस्थानात किंवा मुक्कामाच्या ठिकाणी, आकर्षणे असतात
अ) एखाद्या गंतव्यस्थानास भेट देणे
ब) स्थानिक रहिवाशांना पर्यटनाच्या फायद्यांविषयी माहिती देणे
क) गंतव्यस्थानावर अभ्यागतांचे समर्थन करणे
- iii) कुशल आणि पात्र व्यावसायिकांना देण्यात आलेला व्हिसा आहे
अ) प्रवासी व्हिसा
ब) रोजगार व्हिसा
क) संक्रमण व्हिसा
- iv) संकटात असलेल्या नागरिकांना आपत्कालीन मदत देते.
अ) दूतावास
ब) एजंट
क) ट्रॉ ऑपरेटर
- v) हे “अभ्यागत किंवा पर्यटकांच्या वापरासाठी डिझाइन केलेल्या स्थानाबद्दलची माहिती पुस्तक” आहे.
अ) मार्गदर्शन
ब) एजंट
क) मार्गदर्शिका
- vi) प्रसिद्धीद्वारे एखाद्या उत्पादनाची विक्री करण्याच्या प्रक्रियेस म्हणतात.
अ) थेट मेल
ब) अप्रत्यक्ष मेल
क) जाहिरात मेल
- vii) पर्यटन विपणन मध्ये “गंतव्य सुविधा” याचा एक घटक मानतात
अ) कोर फायदा
ब) सामान्य उत्पादन
क) अपेक्षित उत्पादन

- ब) योग्य जोड्य जुळवा : [5]
i) स्वतंत्र दौरे	अ) प्रशिक्षित टूर मॅनेजरची सेवा
ii) एस्कॉर्टेड पर्यटन	ब) स्वतंत्र प्रवास
iii) होस्ट केलेले पर्यटन	क) धार्मिक स्थळांना भेट देणे
iv) फ्रीडम पर्यटन	ड) एजन्सी दूसऱ्या एजन्सीच्या सेवांचा वापर करते
v) यात्रेकरू सहल	इ) पर्यटकांच्या आवडीनुसार डिझाइन केलेले

प्रश्न 2) टिपा लिहा (4 पैकी कोणतेही 2) [10]

- अ) पर्यटन पॅकेजचे प्रकार
ब) पर्यटन माहितीपत्रक
क) निर्गमनपूर्व बैठक
ड) पर्यटनानंतरचे उपक्रम

प्रश्न 3) अ) टूर पॅकेज सूत्रीकरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे तपशीलवार वर्णन करा. [8]

ब) पर्यटक खरेदीचे वर्तन आणि टूर ऑपरेटरची भूमिका स्पष्ट करा. [7]

प्रश्न 4) अ) टूर बुकिंग आणि प्रशासनाविषयी चर्चा करा. [8]

ब) गुणवत्ता आणि ग्राहकांच्या समाधानाची गरज सांगा. [7]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-979

[Total No. of Pages : 2

[6439]-329

T.Y. B.Com.

COMPUTER PROGRAMMING AND APPLICATIONS

366 L : Software Engineering

(2019 Pattern) (Paper - III) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks.

[5]

- i) Software Engineering is the process of designing, developing, testing and maintaining _____.
 - a) hardware
 - b) software
 - c) system
 - d) risk
- ii) _____ Testing is a type of software testing where individual units or components of a software are tested.
 - a) Unit
 - b) White box
 - c) Complete
 - d) Quick
- iii) _____ refers to the degree of interdependence between software modules.
 - a) Verification
 - b) Validation
 - c) Coupling
 - d) Cohesion
- iv) Significant _____ involved with software development is poor quality code.
 - a) importance
 - b) case
 - c) unit
 - d) risk
- v) ERDs represent the data in a _____ manner.
 - a) straight
 - b) graphical
 - c) geographical
 - d) side

P.T.O.

B) Match the following :

[5]

i) Software engineering	a) Contains metadata
ii) Data validation	b) Elements are closely related
iii) High cohesion	c) Black box testing
iv) Data dictionary	d) Software development
v) System Testing	e) Ensure accuracy and quality of data

Q2) Short Notes (Any 2 out of 4) :

[10]

- a) Entity Relationship Diagrams
- b) Decision Tree and Decision Table
- c) Explain Data validation
- d) Screen Layout designing

Q3) a) What is software engineering? Explain the need of System analysis. [8]

b) What are Data flow diagrams? Explain the advantages of Data flow diagrams. [7]

Q4) a) Explain the concept of Software Testing and its types in detail. [8]

b) What is data verification? Explain the need for data verification. [7]

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD980

[Total No. of Pages : 2

[6439]-330

T.Y. B.Com. (Vocational)

365 A VOC : COMPUTER APPLICATIONS-I

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks.

[5]

- i) _____ is the major part of IoT application.
 - a) CPU
 - b) Sensor
 - c) Software
 - d) Data
- ii) AR means _____.
 - a) Artificial Reality
 - b) Augmented Report
 - c) Augmented Reality
 - d) Artificial Report
- iii) _____ is not a type of cloud?
 - a) Private
 - b) Public
 - c) Mesh
 - d) Hybrid
- iv) Ruler App is based on _____ technology.
 - a) AI
 - b) AR
 - c) VR
 - d) IoT
- v) _____ is not an application of AI.
 - a) Expert System
 - b) Management Information System
 - c) Software System
 - d) None of these

P.T.O.

- B) State whether the following statements are True or False. [5]
- i) Virtual Reality can be used in Sport sector.
 - ii) 5G never support IoT based applications.
 - iii) Java is the common language used for AI.
 - iv) The basic goal of AR is to provide mechanism for decision making.
 - v) ZigBee is the IoT protocol.

Q2) Answer the following (Any 4). [20]

- a) Explain the characteristics of cloud computing.
- b) Write a note on Virtual Reality.
- c) Write any five applications of Artificial Intelligence.
- d) Differentiate between IaaS and PaaS.
- e) Explain the application of IoT.

Q3) Answer the following.(Any 2). [20]

- a) Explain applications of AR.
- b) Explain any five advantages of IoT.
- c) Explain any five applications of cloud computing.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD981

[Total No. of Pages : 2

[6439]-331

T.Y. B.Com.

(Vocational Course)

**365 B VOC: ADVERTISING, SALES PROMOTION & SALES
MANAGEMENT-I**

(2019 Pattern) (Semester - VI) (Paper V)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. [5]

- i) _____ is most important quality of effective sales manager.
 - a) Product Knowledge
 - b) Positive attitude
 - c) Product development
 - d) Good personality
- ii) Looking after motivation of sales force is the prime responsibility of _____.
 - a) CEO
 - b) Cost manager
 - c) Sales manager
 - d) Marketing manager
- iii) In SWOT analysis 'W' stands for
 - a) Work
 - b) Worth
 - c) Width
 - d) Weakness
- iv) It is prime duty of _____ to collaborates with customer to satisfy demand.
 - a) Sales person
 - b) Marketing Team
 - c) CRM
 - d) CPM
- v) _____ is the performance expectation that salesman must achieve during given time.
 - a) Sales Budget
 - b) Sales Quota
 - c) Sales report
 - d) Sales manual

P.T.O.

B) Match the pairs. [5]

a) CRM	1) Analysis of sales
b) Positive attitude	2) Set of strategies
c) Sales planning	3) Geographical area
d) Sales Territory	4) Quality of sales manager
e) Sales audit	5) Improves seller-customer relationship

Q2) Write short note on (any 2) [10]

- a) Sales Report by Sales Person.
- b) Online sales promotion.
- c) Ethics in sales management.
- d) Criterion for selection of transportation for Goods.

Q3) Answer the following (any 4) [20]

- a) Qualities of sales manager.
- b) CSR need of an hour.
- c) Sales Quota and sales territory.
- d) Sales audit.
- e) Importance of physical distribution of Goods.
- f) Need of warehousing.

Q4) Answer the following (any 1) [10]

- a) Explain in detail functions and responsibilities of modern sales manager.
- b) Write a detail note on Customer Relationship management (CRM) with examples.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2054

[Total No. of Pages : 2

[6439]-332

T.Y.B.Com. (Vocational)

TAX PROCEDURE & PRACTICES - I

365 C VOC : Customs Duty and Foreign Trade Policy

(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All Questions are Compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Choose the correct answer (Any Five)

[5]

- a) The effective rate of duty shall be _____ on baggage.
 - i) 8.5%
 - ii) 38.5%
 - iii) 7%
 - iv) 5%
- b) Time limit to file memorandum of cross-objections before Tribunal is _____.
 - i) 40 days
 - ii) 43 days
 - iii) 45 days
 - iv) 80 days
- c) _____ is the rebate of excise duty and customs duty paid on inputs used in exported final products under section 75 of Custom Act.
 - i) Duty drawback
 - ii) Discount
 - iii) Ad-valorem duty
 - iv) Market Price
- d) No interest is payable, if warehousing goods are stored for less than _____ days.
 - i) 10 days
 - ii) 30 days
 - iii) 90 days
 - iv) 45 days
- e) What is the time limit for re-exportation of goods such as u/s 74?
 - i) 1 Year
 - ii) 2 Years
 - iii) 1 Year & 6 Months
 - iv) 3 Years
- f) The period of limitation for claiming customs duty refund is _____ from the date of payment of duty and interest.
 - i) 6 months
 - ii) 12 months
 - iii) 18 months
 - iv) 24 months

P.T.O.

- B) State whether the following statement is TRUE or FALSE. [5]
- a) Laptop Computer brought as baggage by person above 18 years of age is fully exempt from custom duty.
 - b) Recovery of tax from buyers is an essential condition for levy of indirect taxes.
 - c) Drawback does not allow on re-export of wearing apparel without use.
 - d) Imports other than imports by EOU the imported goods can be kept in a customs bonded warehouse for 120 days without paying any interest.
 - e) General Free Allowance under a Custom Act is not allowed on unaccompanied baggage.

Q2) Write Short Notes (Any Two) [10]

- a) Duty Drawback
- b) Refund Processing
- c) Bailable offences
- d) Scope of Foreign Trade Policy

Q3) Answer the following questions (Any Four) [20]

- a) What are the exemptions to SEZ?
- b) What are the classes of officers?
- c) What is a warehousing station?
- d) What are the features of Foreign Trade Policy?
- e) What are the provisions regarding the confiscation of improperly imported goods?
- f) What are the basic requirements for claiming duty drawback?

Q4) Answer any one of the following question. [10]

- a) Explain the provisions relating to import goods under the Foreign Trade Policy?
- b) State the provisions in respect of appointment of customs port, airports etc.

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD2054

[Total No. of Pages : 2

[6439]-332

T.Y.B.Com. (Vocational)

TAX PROCEDURE & PRACTICES - I

365 C VOC : Customs Duty and Foreign Trade Policy

(2019 Pattern) (Semester - VI)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All Questions are Compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Choose the correct answer (Any Five)

[5]

- a) The effective rate of duty shall be _____ on baggage.
i) 8.5% ii) 38.5%
iii) 7% iv) 5%
- b) Time limit to file memorandum of cross-objections before Tribunal is _____
i) 40 days ii) 43 days
iii) 45 days iv) 80 days
- c) _____ is the rebate of excise duty and customs duty paid on inputs used in exported final products under section 75 of Custom Act.
i) Duty drawback ii) Discount
iii) Ad-valorem duty iv) Market Price
- d) No interest is payable, if warehousing goods are stored for less than _____ days.
i) 10 days ii) 30 days
iii) 90 days iv) 45 days
- e) What is the time limit for re-exportation of goods such as u/s 74?
i) 1 Year ii) 2 Years
iii) 1 Year & 6 Months iv) 3 Years
- f) The period of limitation for claiming customs duty refund is _____ from the date of payment of duty and interest.
i) 6 months ii) 12 months
iii) 18 months iv) 24 months

P.T.O.

- B) State whether the following statement is TRUE or FALSE. [5]
- a) Laptop Computer brought as baggage by person above 18 years of age is fully exempt from custom duty.
 - b) Recovery of tax from buyers is an essential condition for levy of indirect taxes.
 - c) Drawback does not allow on re-export of wearing apparel without use.
 - d) Imports other than imports by EOU the imported goods can be kept in a customs bonded warehouse for 120 days without paying any interest.
 - e) General Free Allowance under a Custom Act is not allowed on unaccompanied baggage.

Q2) Write Short Notes (Any Two) [10]

- a) Duty Drawback
- b) Refund Processing
- c) Bailable offences
- d) Scope of Foreign Trade Policy

Q3) Answer the following questions (Any Four) [20]

- a) What are the exemptions to SEZ?
- b) What are the classes of officers?
- c) What is a warehousing station?
- d) What are the features of Foreign Trade Policy?
- e) What are the provisions regarding the confiscation of improperly imported goods?
- f) What are the basic requirements for claiming duty drawback?

Q4) Answer any one of the following question. [10]

- a) Explain the provisions relating to import goods under the Foreign Trade Policy?
- b) State the provisions in respect of appointment of customs port, airports etc.

* * *